

Bu program Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir.

ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE YAŞADIKLARI ŞİDDET ARAŞTIRMASI

ÇOCUĞA
KARŞI
AİLE İÇİ
ŞİDDETİN
ÖNLENMESİ

Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması

Şubat 2012

1

1 Bu araştırma Genç Hayat Vakfı koordinasyonunda Uluslararası Çocuk Merkezi Derneği ve Geleceğimizin Çocukları Vakfı ortaklığında Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse edilen Sivil Toplum Örgütleri Arasında Diyalogün Geliştirilmesi programı kapsamında yürütülen **Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi**'nin bir faaliyetidir.

ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE YAŞADIKLARI ŞİDDET ARAŞTIRMASI

Genç Hayat Yayınları

ISBN: 978-605-88162-2-0

1. Baskı İstanbul, Mart 2012

@ Genç Hayat Yayınları
Cumhuriyet Mah. Arabayolu Cad.
Görkem Çıkmaşı 2/1
Tarabyaüstü/İstanbul
T: 0212 277 46 51 - 0 212 277 53 23
F: 0 212 323 42 89
Web: www.genchayat.org

Araştırma Ekibi

Koordinatör

Serra Cankur

Araştırma Danışmanı ve Raporlama

Emrah Kırımsoy, *Sosyal hizmet uzmanı- Bilim uzmanı*

İstatistiksel Çözümleme ve Danışmanı

Yrd. Doç. Güçlü Şekercioğlu

Görüşme teknikleri eğitmeni ve süpervizyon

Hivren Özkol, *Uzman Psikolog*

Görüşmeciler

Ezgi Yıldırım, *PDR*

Nazlı Erdoğan, *Psikolog*

Cengiz Sav, *Psikolog*

Kerem Dülger, *Psikolog*

Veri Girişi

Merve Tekeoğlu

Yapım

Ceviz İletişim

Koordinasyon

İnanç Mısırlıoğlu

Kitap Tasarımı

Tülay Demircan

Sayfa Uygulama

Gülderen Rençber Erbaş

Baskı

İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Atatürk Cad. Göl Sok. No : 1 Yenibosna Bahçelievler/İSTANBUL-TÜRKİYE

Tel: 0212 656 49 97

İÇİNDEKİLER

Önsöz	4
Teşekkürler	5
Yönetici Özeti	6
I. GİRİŞ	9
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	10
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	19
1.3. SINIRLILIKLAR	20
1.4. TANIMLAR	21
II. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	22
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ	22
2.2. ARAŞTIRMA GRUBU, BİLGİ TOPLAMA ARACI VE VERİ TOPLAMA SÜRECİ	22
III. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	25
TANITICI BULGULAR	25
I. ÇOCUKLARIN EV İÇİ ŞİDDET YAŞANTILARININ GENEL SIKLIĞI	26
A. Çocukların Ev İçi Şiddete Tanıklık Etme Durumu	27
B. Çocukların Ev İçinde Duygusal Şiddet Yaşantısı	29
C. Çocukların Ev İçinde Çocuklar Tarafından Gördüğü Şiddet Yaşantıları	32
D. Çocuğun Ev İçinde İhmal Edilme Yaşantısı	34
E. Çocuğun Ev İçinde Fiziksel Şiddet Yaşantısı	37
F. Çocukların Evdeki/Aile İçindeki Diğer Şiddet Deneyimleri	40
G. Çocukların, Çocuklara Yönelik Şiddeti Önlemeye Yönelik Önerileri	42
II. ÇOCUKLARIN ŞİDDET GÖSTEREN YETİŞKİNLERE YÖNELİK ÖNERİLERİ	47
III. ÇOCUKLARDAN MESAJLAR	49
IV. DİĞER	50
H. ÇOCUĞUN GÖRÜŞMEYLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELERİ	51
IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	53
KAYNAKÇA	55
EKLER	57
EK 1: MEB Onay yazısı	58
EK 2: Araştırmaya Seçilen Okul İsimleri	59
EK 3: Bilgi Toplama Aracı	61

ÖNSÖZ

Çocuğa yönelik şiddet, dünyada ve Türkiye’de toplumun bir çok kesiminde yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu çocukların sağlıklı bir şekilde, ruhsal, fiziksel, ve sosyal gelişimini yaralamakta ve onarılması çok güç kalıcı, olumsuz etkiler bırakmaktadır. Çocukların şiddete uğradığı toplumlar, bu durumdan ekonomik, sosyal ve kültürel olarak olumsuz etkilenmektedirler.

Çocuklara yönelik şiddet temel bir insan hakkı ihhalidir. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme (ÇHS) de dahil olmak üzere bir sürü insan hakları hukuku belgesi, çocukların şiddete karşı korunma haklarını güvence altına almaktadır. Ancak tüm uygulamalara karşın çocuğa yönelik şiddet yaygın olarak var olmaya devam etmektedir.

Bu nedenle bizler bir araya gelerek, çocuğa yönelik ev içi şiddetin önlenmesine katkı sağlamak, şiddetin önlenmesinde çözümün parçası olmak amacıyla “Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi” projesinin çalışmalarına başladık. Elinizde tutmuş olduğunuz araştırma, bu projenin faaliyetlerinden biridir.

Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet araştırması; halihazırda var olan şiddeti “görünür kılmaya” ve şiddetin önlenmesi adına gerekli adımların atılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. “Şiddet şiddeti doğurur” bakış açısıyla, çocuğa yönelik olarak, ev içinde gerçekleştirilen şiddetin önlenmesinin, diğer alanlarda yaşanan şiddetin önlenmesine de katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırma kapsamında, İstanbul’da, danışman ve psikologlarla birlikte, 49 ilköğretim okulundan 440 çocukla görüşülmüş, sonuçlar değerlendirilerek, araştırma raporu hazırlanmıştır. Araştırma çocukların ev içinde şiddete tanık olma durumu, fiziksel, duygusal şiddet yaşantıları, ev içinde diğer çocuklar tarafından gördükleri şiddet deneyimleri ve ihmal edilme yaşantıları üzerine odaklanmaktadır. Araştırma kapsamında ayrıca çocukların çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik önerileri ve kendileriyle yapılan görüşme konusundaki görüşleri sorulmuştur.

Bu araştırma ile çocuğa karşı şiddetin olduğu tüm ortamların birbirinden bağımsız olmadığı bilinerek ancak sadece ev içi ortama odaklanarak, çocukların şiddet deneyimlerini görünür hale getirmek ve çocukların şiddetin önlenmesine yönelik önerilerini paylaşmak amaçlanmıştır. Bu noktada çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda deneyimlerinin ve görüşlerinin alınmasının onların katılım hakkının bir gereği olduğu ve çocukların kendi durumları hakkında “uzman” olduklarının göz önünde tutulması önemlidir.

Araştırmanın, bundan sonrasında gerçekleştirilecek çalışmalara destek olması ve daha barışçıl bir toplumda yaşamamıza katkı sağlaması dileğiyle...

Genç Hayat Vakfı, Geleceğimizin Çocukları Vakfı, Uluslararası Çocuk Merkezi

TEŞEKKÜRLER

Araştırma ekibi olarak;

Araştırma sürecinde yüz yüze yaptığımız görüşmelerde, bizlerle değerli görüşlerini paylaşan, fikirleri, düşünceleri ve deneyimleriyle bizleri besleyen,

Doğuş Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. Aslı Akdaş Mitrani (Atamer),

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi'nden Ayşe Beyazova, Zeynep Kılıç, Gözde Durmuş ve Melda Akbaş'a,

Sosyal Hizmetler Rotary Çocuk Evi'nden Abdullah Karatay'a,

Aile İçi Şiddete Son Kampanya koordinatörü Neşe Hacısalihoğluna ve

Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Platformu'na,

Görüşme formunun hazırlanması sürecinde I-Cast'in Türkçe'ye uyarlanmış versiyonunu bizlerle paylaşan Acil Hekimler Derneği'ne,

Okullarda araştırma yapabilmemiz için gerekli izinleri sağlayan İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne,

Okullarda gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde, koordinasyon sürecini kolaylaştıran ve bizlerle işbirliği yapan okul müdürleri ve rehber psikolojik danışman öğretmenlere,

Görüşme formu aracılığıyla bizlerle ev içi şiddetle ilgili deneyimlerini ve önlenmesine yönelik önerilerini paylaşan çocuklara,

Raporun tasarımına hayat veren çalışmalarıyla Ceviz İletişim'e ve

buraya ismini yazamadığımız ama raporun ortaya çıkmasına katkı sağlayan, emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunarız...

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu araştırma Genç Hayat Vakfı koordinasyonunda, Uluslararası Çocuk Merkezi Derneği ve Geleceğimizin Çocukları Vakfı ortaklığında ve Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse edilen Sivil Toplum Örgütleri Arasında Diyalogun Geliştirilmesi programı kapsamında yürütülen Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi'nin bir faaliyetidir.

Çocukların ev içinde yaşadıkları şiddeti incelemek ve çocukların şiddetin önlenmesine yönelik önerilerini almak amacıyla yapılan araştırma kapsamında, İstanbul Milli Eğitim İl Müdürlüğünden alınan onay doğrultusunda İstanbul'daki ilköğretim okullarının 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 440 çocuğa ulaşılmıştır.

Araştırma, çocuğa karşı ev içi şiddetin bazı boyutlarını ele alan betimsel bir çalışmadır. Odaklandığı boyutlar çocukların ev içinde şiddete tanık olma durumu ile çocukların fiziksel ve duygusal şiddet yaşantıları, ev içinde diğer çocuklar tarafından gördükleri şiddet deneyimleri ve ihmal edilme yaşantılarıdır. Araştırma kapsamında ayrıca çocukların çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik önerileri ve kendileriyle yapılan görüşme konusundaki görüşleri sorulmuştur.

Çocukların yaşadıkları şiddeti görünür hale getirmek üzere seçilen veri toplama aracı, Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Uluslararası Topluluğu (ISPCAN) tarafından geliştirilen Child Abuse Screening Tool – Children's Version (I-CAST) envanterinin, Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı kapsamında Acil Ambulans Hekimleri Derneği tarafından uygulanan BECAN projesi kapsamında Türkçe'ye uyarlanan anket formudur.

Veri toplama aracının onay işlemleri sırasında formun orijinalinde bulunan bazı sorular (Etnik köken, din ve cinsel şiddet yaşantısı içerikli sorular) İl Milli Eğitim Müdürlüğünce çocuklara sorulmasının uygun olmayacağı gerekçesiyle araştırma kapsamından çıkartılmıştır. Form üzerinde araştırma amaçları doğrultusunda değişiklikler yapıldığından güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çocuğun evde/aile içindeki şiddet deneyimlerini ölçmek amacıyla kullanılan veri toplama aracının puanlarından elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .83 düzeyindedir. Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmış değişkenlerin frekans dağılımları alınmış ve değişkenlerin arasındaki ilişkiyi incelemek üzere kay kare, tek yönlü varyans analizi ve bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır.

Veri toplama konusunda çocuklarla görüşmeler 3 psikolog ve bir psikolojik danışman tarafından yürütülmüştür. Ekibe, bir uzman psikolog ve bir sosyal hizmet uzmanı aracılığıyla; görüşme teknikleri, anketin uygulanması, çocuğa karşı şiddet ve çocuk hakları konularında bir atölye çalışması düzenlenmiştir. Görüşmeler sürerken değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Okullarda yapılan görüşmelerin koordinasyonu okulların psikolojik danışman rehber (PDR) öğretmenleriyle yürütülmüştür. PDR öğretmenlerine görüşme sonrasında çocuğa karşı ev içi şiddet ile ilgili destek alabilecekleri kurumların bilgisini içeren bilgilendirme notu ve çocuklara teşekkür belgesi verilmiştir.

Araştırma ekibi Serra Cankur (Koordinatör), Emrah Kırımsoy [Sosyal hizmet uzmanı- Bilim uzmanı (Araştırma Danışmanı)], Yrd. Doç. Güçlü Şekercioğlu [(İstatistiksel Çözümleme ve Danışmanı)], Hivren Özkol [Uzman Psikolog (Görüşme teknikleri eğitmeni ve süpervizyon)], Ezgi Yıldırım [PDR (Görüşmeci)], Nazlı Erdoğan [Psikolog (Görüşmeci)], Cengiz Sav [Psikolog (Görüşmeci)], Kerem Dülger'den [Psikolog (Görüşmeci)] Merve Tekeoğlu (Veri girişi) oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında çocukların yaşadıkları şiddet konusundaki tespitlerden bazıları şunlardır;

İstanbul'da ilköğretim okuluna devam eden 440 çocuğun katılımıyla yapılan araştırma göstermektedir ki; çocukların % 73,41'inin ev içerisinde "en az" bir şiddet yaşantısı bulunmaktadır.

Çocukların ev içinde gördükleri şiddet türlerinin başında duygusal şiddetin, fiziksel şiddetin ve ihmal edilme yaşantısının bulunduğu, bunu çocukların ev içi şiddete tanıklık etmeleri ile çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantılarının izlediği görülmüştür.

Duygusal şiddet yaşantısı konusunda, çocukların % 67,9'unun en az bir kez ev içi duygusal şiddet yaşantıları olduğu (n=299) ve en çok karşılaştıkları duygusal şiddet yaşantısının evde birinin/ birilerinin kendilerine yüksek sesle ve saldırganca bağırması, çağırmaları ve çığlık atması olduğu saptanmıştır.

Fiziksel şiddet yaşantısı konusunda, çocukların % 37'sinin en az bir kez ev içinde fiziksel şiddet yaşantıları olduğu (n=163) ve en çok karşılaştıkları fiziksel şiddet yaşantısının kulaklarının çekilmesi olduğu saptanmıştır.

Çocuğun ev içinde ihmal edilme yaşantısı konusunda, **çocukların % 25,7'sinin en az bir kez ev içinde ihmal edilme yaşantıları olduğu** (n=113) ve en çok karşılaştıkları ihmal yaşantısının ev içinde onunla ilgilenilmediğini hissetmeleri olduğu saptanmıştır.

Çocukların ev içi şiddete tanıklık etme durumu konusunda, **çocukların %20,5'inin en az bir kez ev içi şiddete tanıklık ettiği** (n=90) ve en çok karşılaştıkları ev içinde tanık olunan şiddetin çocukların evde korkmalarına neden olacak şekilde birbirine bağırarak ve birbirleriyle tartışarak yetişkinler görmeleri olduğu saptanmıştır.

Çocukların ev içinde çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantıları konusunda, **çocukların % 13,4'ünün en az bir kez ev içinde diğer çocuklardan kaynaklanan şiddet yaşantıları olduğu** (n=59) ve bunun başka bir çocuk tarafından itilip kakılmak ve bu yüzden kendilerini mutsuz ya da kötü hissetmeleri olduğu saptanmıştır.

Çocukların, çocuğa karşı şiddetin önlenmesine dair önerilerini içeren ifadeleri ise çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesi, şiddet gösteren yetişkinlere yönelik öneriler, çocuklara ve yetişkinlere mesajlar ve diğer öneriler olarak sınıflandırılmıştır.

Çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesine yönelik önerileri genel öneriler, toplumsal eylem planı çağırısı, tespit ve izleme, başvuru ve şikayet mekanizması oluşturulması, koruma tedbirleri ve yaptırımlar, durum tespiti, bilinçlendirme ve eğitim konularındadır. Yetişkinlere/ aile üyelerine yönelik öneriler; ev içi iletişimin nasıl olması gerektiği, öfke kontrolünün sağlanması, psikolojik destek alınması, ev içinde yetişkinlerin alkol kullanımının çocuğu olumsuz etkilememesinin sağlanması, bireysel silahlanmanın sınırlandırılması ve çocuklar arasında oluşan şiddetin önlenmesi konularındadır. Çocukların çocuklara mesajı; sessiz kalmamak ve duyarlı olmak olarak özetlenebilecek iki temel öneridir. Çocukların yetişkinlere mesajı ise şiddetin insana özgü bir eylem olmadığını düşündükleri ve yetişkinlerin şiddet uygulamalarını istedikleri şeklinde özetlenebilir. 15 yaşındaki bir kız çocuğunun "Bir şey yap!" demesi ise biran önce harekete geçilmesini istediği biçiminde değerlendirilebilir.

Çocukların görüşmeyle ilgili olarak geri bildirimleri arasında ev içi şiddet yaşantısını ilk defa konuşanların olduğu, özel bir konu olduğunu ve aile içinden başkasına bilgi vermenin zor olduğunu ifade edenler olmuştur. Aile içi şiddet konusunda başka biriyle konuşmanın zorluğuna, konuşulanların gizli kalmayacağına düşünülmesine, çekindiğine veya utangaç olduğuna ve de bu konuları konuşmak istemediğine değinenler de olmuştur. Soruların çocukların utandıran sorular olduğunu düşünenler, sorularda çekinen, heyecanlanan, korkutucu bulan ve cevaplamak için zamana ihtiyacı olduğunu belirtenler olmuştur. Bazı çocuklar soruları özel, aile içi ve hassas konular olarak değerlendirdiğini ve bu nedenle zorlandığını ifade etmiştir.

Araştırmanın çocuğa karşı şiddetin önlenmesi konusunda yapılacak çalışmalara yol göstermesi ümidiyle...

Araştırma ekibi adına,

Emrah Kırımsoy

Sosyal hizmet uzmanı, Araştırma Danışmanı

I. GİRİŞ

“Çocuklara yönelik şiddet hiçbir şekilde mazur görülemez ve şiddetin her türüsü önlenbilir.”

Paulo Sérgio Pinheiro²

Şiddet, bir çocuğun onurlu, saygın, eşit ve özgür bir birey olarak yaşamasını ve kendini tam anlamıyla gerçekleştirebilmesinin önünde engeldir. Çocuğa yönelik şiddet hiçbir şekilde gerekçelendirilemez. Ancak ne yazık ki çocuğa yönelik şiddet, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına ve insan hakları prensiplerine tamamen ters düşecek şekilde, toplumda onaylanan ve sıklıkla devlet tarafından görmezden gelinen bir olgu olmaya devam etmektedir.³

Çocuklar, onlara tehdit mahiyetinde veya fiili olarak gösterilen fiziksel güç ve erk nedeniyle, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu veya yoksunluğu, yaralanma gibi sorunlar yaşamakta hatta ölmektedirler. Ölümle sonuçlanmayan şiddet olayları ise çocukların sağlıklı fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimini yaralamakta, onarılması çok güç ve kalıcı etkiler bırakmaktadır. Çocuğun yaşadığı şiddet, sonradan artarak etkisini göstermektedir. Şiddet gören çocuk eğitim olanaklarından uzaklaşabilmekte, suç da dahil olmak üzere birçok tehlikeli duruma sürüklenebilmekte dolayısıyla yaşayacağı eşitsizlikler artmaktadır.

Çocuğa karşı şiddet çok boyutlu bir sorundur. Temelde ortaya çıkış nedenlerine bakıldığında çocuğu “nesneleştiren” yaklaşım, güç ve iktidarın kötüye kullanımı, ayrımcılık, ekonomik ve sosyal yoksulluk, yoksunluk, psikopatolojik bozukluklar gibi temel nedenler sayılabilir.

Çocukların şiddete uğraması, toplumlarda siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunların olduğuna işaret etmektedir. Toplumlarda şiddetin her türünün, her biçiminin azaltılması ve önlenmesi; “toplumsal ilerleme, daha gelişmiş yaşam standartları” ve çocukların da yetişkinlerle aynı değere ve haklara sahip olduğu “insanlık ailesinde özgürlük, adalet ve barış” açısından, temel stratejidir.

Çocuğa karşı şiddetin önlenmesi, temelde güçlü ve güçsüz arasında eşitlik ve ayrım gözetmeme ilkelerinin sağlanması amacıyla gelişen insan hakları felsefesi ve uluslararası insan hakları hukukunun gelişmesiyle gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler, güçsüzlerin korunması ve gücün kontrol altında tutulması için insani ve hukuki bir çerçeve sağlamaktadır. Bu çerçevede hükümet dışı kuruluşlar, hak sahipleri (çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler vb. tüm bireyler) ile yükümlülük sahiplerinin (devletler, devlet kuruluşları, yönetimler) bir araya gelmesi ve yapıcı bir diyalog ortamı oluşturulması, şiddetin sona erdirilmesi çabalarına katkı verecektir⁴.

Türkiye, başta Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme olmak üzere ilgili birçok insan hakları belgesini onaylayarak çocuk haklarının ve bu bağlamda çocukların şiddetten korunması konusunda taahhüt vermiş ve yükümlülük altına girmiştir.

² Bağımsız Uzman, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması

³ Paulo Sérgio Pinheiro (2006), World Report on Violence Against Children, Published by the United Nations Secretary-General's Study on Violence Against Children

⁴ Ankara Çocuk Hakları Platformu (2007). Çocuğa Karşı Şiddete Son Kampanyası. Bilgi Notu, Ankara. <http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/defining-tr.pdf>

Şiddetin önlenmesi, öncelikle görünür kılınması, şiddet kültürüyle mücadele için etkin ve etkili eylem planlarının oluşturulması ve harekete geçirilmesi ile mümkündür. Dolayısıyla çocuğa karşı şiddetin olduğu tüm alanların mercek altına alınması gerekmektedir.

Çocuğa karşı şiddet, çocuğun bulunduğu her ortamda yaşanabilmektedir. Ev/ aile içi, okul ve eğitim ortamları, kurumlar, çalışma ortamları, topluluk ve sokaklar, çocuğun şiddetle tanıştığı ortamlardır.

Bu araştırma ile çocuğa karşı şiddetin olduğu tüm ortamların birbirinden bağımsız olmadığı bilinerek ancak sadece ev içi ortama odaklanarak, çocukların şiddet deneyimlerini görünür hale getirmek ve çocukların şiddetin önlenmesine yönelik önerilerini paylaşmak amaçlanmıştır. Bu noktada çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda deneyimlerinin ve görüşlerinin alınmasının onların katılım hakkının bir gereği olduğu ve çocukların kendi durumları hakkında “uzman” olduklarının göz önünde tutulması önemlidir.

Araştırmanın çocuğa karşı ev içi şiddetle ilgili mevcut durumun ve çocukların, çocuğa yönelik şiddetin önlenmesine dair önerilerinin görünür hale gelmesine ve ilgili tüm aktörlerin harekete geçmesine katkıda bulunması hedeflenmektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Çocuklar, kendine özgü gelişimsel özellikleri, özel korunma gereksinimi ve kendisi hakkında verilen kararlara katılımı önündeki engellerin -yetişkinlere oranla- daha fazla olması nedeniyle, “şiddete karşı” daha açık ve savunmasız durumdadır. Onların onurlu, saygın, özgür, eşit ve adil bir yaşam yaşamaları, yapabilirlikleri ve kendilerini gerçekleştirmeleri önündeki en büyük tehdit şiddettir.

Şiddet, “fiziksel gücün ve erkin, tehdit mahiyetinde veya fiili olarak, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu veya yoksunluğu gibi sonuçlara yol açan veya böyle sonuçlar vermesi muhtemel biçimlerde kasıtlı kullanımı”dır (UNVAC, 2006).⁵

Genel şiddet tanımının yanı sıra çocuğa karşı şiddetin tanımlanmasında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme (özellikle bu belgenin 19, 34 ve 37. maddeleri) yol göstericidir. Madde 19 doğrudan istismar ve ihmali ele alırken, madde 37 işkenceyi veya zalim, insanlık dışı ve küçük düşürücü diğer davranışları ve cezaları yasaklamaktadır. Madde 39 ise her tür şiddet mağduru çocuğun rehabilitasyonu için çağrıda bulunmaktadır.

“Madde 19.

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken **bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmâl ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye** karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.

2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri

⁵ UNVAC (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması, 2006) (<http://www.unviolencestudy.org/>)

ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.”

Sözleşme'nin 19. maddesi ve Çocuk Hakları Komitesi'nin çalışmaları uyarınca, Birleşmiş Milletler Çocuğa Karşı Şiddet Araştırması'nın (UNVAC) amaçları çerçevesinde çocuğa karşı şiddet aşağıdaki gibi tanımlanmıştır⁶:

“cinsel istismar dahil olmak üzere her tür fiziksel veya zihinsel şiddet, incitme ve istismar, ihmali veya ihmalkar davranış, kötü muamele ve sömürü.”

UNVAC Araştırması'nın içeriğini belirleyen öğelerden biri ayrıca, 1999 yılında gerçekleştirilen Çocuk İstismarının Önlenmesi ile ilgili Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Danışma Toplantısında uzmanların üzerinde hemfikir oldukları genel şiddet tanımıdır:

“çocuk istismarı ve çocuklara kötü muamele, sorumluluk, güven veya güç ilişkileri bağlamında, çocuğun sağlığı, yaşamı, gelişmesi veya onuru açısından fiili veya potansiyel zararlı sonuçlanan her tür fiziksel veya duygusal kötü muameleyi, cinsel istismarı, ihmali veya ihmalkar davranışı, ticari veya başka amaçlı sömürüyü kapsar.”

Tanımlardan da görüleceği gibi, çocuğa karşı şiddet, çocuğun fiziksel ve zihinsel bütünlüğünü ve onun insan onurunu zedeleyecek her türlü muameledir.

Devletin Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme Yükümlülüğü

Türkiye, 1995 yılında Resmi Gazete'de yayımlayarak iç hukukuna soktuğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme ile çocuk haklarını koruma ve bu bağlamda çocukların şiddetten korunması konusunda taahhüt ve yükümlülük altına girmiştir. Gerek Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme (19, 34 ve 37. maddeleri) gerek 1993 tarihli Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi ve diğer birçok insan hakları belgesi, çocuklara yönelik şiddetin önlenmesine dair yükümlülükler atıfta bulunmaktadır. Bunlar arasında Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Ek Protokolü (2000), Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol (2000), Şiddet ve Sağlık Dünya Raporu (Dünya Sağlık Örgütü, 2002), Erken çocuklukta çocuk haklarının uygulanması Genel Yorum No. 7 (2005), Çocuklara Yönelik Şiddet Birleşmiş Milletler Küresel Çalışması (2006), Çocukların fiziksel cezalardan veya cezalandırmanın zalimce veya aşağılayıcı diğer biçimlerinden korunma hakkı Genel Yorum No. 8 (2006), Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (2011) ve Madde 19. Çocuğun şiddetin her türünden masun olma hakkı Genel Yorum No. 13 (2011) çocuğa karşı şiddet ile ilgili önemli belgelerdir. Bu belgeler çocuğun insanlık onurunu ve çocukların fiziksel ve zihinsel bütünlüğünü zedeleyecek muameleleri yasaklamaktadır.

Türkiye'nin 1949'da kuruluşundan bu yana üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin çocuklara karşı şiddetin üye ülkelerdeki yasallığı ile ilgili araştırması kapsamında 2010 Haziran ayında güncellenen tabloya⁷ göre Türkiye'de çocuğa karşı şiddetin, bir suçun cezası olarak kullanımı, disiplin önlemi olarak ceza infaz kurumlarında ve okullarda kullanımı yasal olarak kabul edilmemekle birlikte yasalarda açıkça yasaklanmadığı ifade edilmektedir. Evde ve alternatif bakım kurumlarında şiddet kullanımı da kabul edilmemekle birlikte hala yasaklanmamıştır.

6 Ankara Çocuk Hakları Platformu (2007). Çocuğa Karşı Şiddete Son Kampanyası. Bilgi Notu, Ankara <http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/defining-tr.pdf>

7 Avrupa Konseyi Üye Ülkelerde Fiziksel Cezanın Yasaklanma Yolundaki İlerlemeyi Gösteren Tablo. (Haziran 2010) <http://www.coe.int/t/dg3/children/corporalpunishment/Source/CPAppendixUpdates/Appendix1UpdateJune2010-final.doc>

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi 2005'te Türkiye'deki yasalarının çocuğa karşı fiziksel cezayı açıkça yasaklamadığı gerekçesiyle Avrupa Sosyal Şartı'nın 17. maddesine uyumlu olmadığını bunun da insan hakları ihlali olduğunu belirtmiştir.⁸

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARI KOMİTESİ 2001, 2006 VE 2009 YILLARINA AİT ÇOCUK HAKLARININ8 DURUMUNA DAİR ÜLKE RAPORLARINI İNCELEDİKTEN SONRA, Türkiye'ye çocuğa karşı ev içi şiddeti sonlandırmak için yasal ve sosyal önlemler almasını, şiddetin yasak olduğu alanlarda da yasaların ve ilgili mevzuatın gerektirdiği şekilde uygulanmasını tavsiye etmiştir.⁹ Sonuç gözlemlerinin 46. paragrafı şu şekildedir.

“Komite, Sözleşmenin 19. maddesi doğrultusunda, mevcut uygulamaların kapsamını, boyutlarını ve doğasını anlamasına yardım edecek şekilde, ev içi şiddet, kötü muamele ve cinsel istismar da dahil her tür sömürü hakkında araştırma yaptırmasını taraf devlete tavsiye etmekte; değişen eğilimleri de destekleyici yeterli tedbirler almasını ve politikalar benimsemesini önermektedir. Komite ayrıca, aile içinde cinsel istismar dahil, ev içi şiddet, kötü muamele ve sömürüye maruz kalmış çocuklara ilişkin vakaların, çocuğa duyarlı bir şekilde soruşturulmasını, çocuğun özel yaşamına saygı hakkının korunmasını ve bekaret kontrolünün kaldırılmasını sağlayacak şekilde yasalardaki usul hükümlerinin düzenlenmesini önermektedir.”

KASIM 2010'DA AVRUPA KONSEYİ İŞKENCEYİ ÖNLEME KOMİTESİ, Türkiye'den okullarda ve ceza infaz kurumlarında fiziksel cezanın yasal durumunu açıklığa kavuşturmasını ve ev dahil tüm ortamlarda fiziksel cezayı yasaklamasını tavsiye etmiştir.¹⁰ Haziran 2011'de Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi Türkiye'ye evde çocuğa karşı şiddete dair tüm yasal açıkları kapatması tavsiyesinde bulunmuştur.¹¹

2010'DA GÖRÜŞÜLEN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER EVRENSEL PERİYODİK GÖZDEN GEÇİRME raporunda Türkiye'de çocuğa karşı şiddetin evde ve diğer ortamlarda açıkça yasak olmadığı, Türkiye tarafından da kabul edilmiştir.¹²

Sonuç olarak uluslararası insan hakları mekanizmalarının ısrarla dikkat çektiği konulardan biri Türkiye'de çocuğa karşı şiddet sorununun yaşandığı ve bu sorunla etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerektiğidir. Buna paralel olarak çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik uluslararası düzeyde çalışmaların da yoğun olduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmalar kapsamında öneriler, rehberler ve stratejiler oluşturulmuştur.

Bunlar arasında Birleşmiş Milletler Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırmasının sonucunda oluşturulan öneriler yol göstericidir. Söz konusu öneriler, bütün ülkelere yönelik genel tavsiyelerin yanı sıra çocukların şiddetle karşılaştıkları tüm ortamlara göre özel tavsiyeler olarak ayrıntılandırılmıştır.¹³ Tavsiyelerin ağırlık noktasının, çocuğa karşı şiddeti “olmadan önlemek” olduğu görülmektedir. Buna göre ülkelere yönelik genel tavsiyeler; ulusal ve yerel sahiplenme ve eylemliliğin güçlendirilmesi, çocukları hedef alan şiddetin her biçiminin yasaklanması, önlemeye öncelik tanınması, şiddetten arınmış değerlerin yaygınlaştırılması, çocuklarla birlikte çalışanlarda kapasite geliştirme, şiddet mağduru çocuklar için adalet, telafi ve toplumla yeniden bütünleşme çalışmaları yapılması, çocukların katılımının

⁸ Conclusions XVII-2. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/conclusions/State/TurkeyXVII2_en.pdf

⁹ Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri (27. Oturum) CRC/C/15/Add.152, 45, 46, 47 ve 48. paragraf

¹⁰ CAT/C/TUR/CO/3, Concluding observations on third report, para. 22. http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/docs/CAT.C.TUR.CO.3_en.pdf

¹¹ E/C.12/TUR/CO/1, Concluding observations on initial report, para. 24. (Türkçesi için Bkz. <http://ihop.org.tr/dosya/ESKHK/E.C.12.TUR.CO.1-TR.pdf>)

¹² Recommendation 101.4 Bkz. <http://www.crin.org/resources/infoDetail.asp?ID=22306>

¹³ Ankara Çocuk Hakları Platformu (2007). Birleşmiş Milletler 2006 Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması (UNVAC) Başlıca Tavsiyelerin Özeti. <http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/handout-tr.pdf>

sistematiik biçimde sağlanması ve çocukların görüşlerinin dinlenmesine yönelik usuller oluşturulması, çocuk dostu raporlama mekanizmaları oluşturulması, hesap sorulabilmesi ve dokunulmazlıklara son verilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ele alınması, sağlanan ilerlemelerin izlenebilmesi ve bir veri toplama sisteminin oluşturulması, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme ile Ek Protokollerinin onaylanması ve bu alanda uluslararası taahhütte bulunulmasıdır. Bu araştırmayla doğrudan ilişkili olarak ise evde ve aile içinde çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik özel tavsiyeleri de bulunmaktadır. Bunlar; sağlık, refah, erken dönem çocuk gelişimi, ev ziyareti programları, doğum öncesi ve sonrası hizmetler ve gelir getirici etkinlikler gibi programlara yatırım yaparak anne babaların çocuk yetiştirme görevlerinde desteklenmesi, özellikle güç durumdaki aileleri hedef alan programlar ile toplumsal cinsiyete duyarlı anne baba eğitim programlarının yürütülmesi bulunmaktadır.

Çocuklara karşı şiddetin önlenmesi kapsamında özellikle çocuklara yönelik fiziksel cezanın ortadan kaldırılmasına yönelik olarak Avrupa Konseyi'nin görüşü ise açık bir yasal reformu, koruma ve önleme politikalarını ve başta eğitim alanı olmak üzere diğer önlemleri gerektirdiği yönündedir.¹⁴ Buna göre fiziksel ceza yani şiddetin yasalarla yasaklanması temel önemdedir; ancak bu tek başına çocukların insan haklarını güvence altına almak için yeterli değildir. Ebeveynlerin, çocuklarla birlikte çalışan profesyonellerin, çocukların kendilerinin ve genel olarak toplumun, yasa ve çocukların korunma hakkı konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda fiziksel cezanın kaldırılması konusunda yasal reform, politika reformu (özellikle önlemler açısından) ve farkındalık yaratma konusunda yoğun çalışma gerekmektedir.

Avrupa Konseyi'nin Kayıt dışı! Çocuklara Yönelik Fiziksel Ceza Uygulamasının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Yapılacak Yasal Reform Hakkında Avrupa Parlamentoları İçin Bir Rehber¹⁵ kitapçığında da fiziksel ceza uygulamasının yasaklanmasında yasal tedbirlerin alınması gerektiği, ulusal mevzuatın önemi, müessir fiillere ilişkin ceza hukukunun etkinliği ve fiziksel ceza uygulamasının kanuni dayanaklarının ortadan kaldırılmasına vurgu yapılmaktadır. Konuyla ilgili reformun etkili bir biçimde işlemlerini sağlamak için ise aile içinde, dışında düzenlemelerin yapılması gerektiği, hukuka ve çocuğun korunma hakkına dair farkındalığın artırılmasına, olumlu ebeveynliğin ve şiddet içermeyen disiplin yöntemlerinin teşvik edilmesine ve izleme mekanizmalarının oluşturulmasına dikkat çekilmiştir.

Çocuğa Karşı Şiddetin Sonuçları

Sıklığı, türü ve şiddetine bağlı olarak tehdit mahiyetinde veya fiili olarak gösterilen güç ve erk, çocukları çok farklı boyutlarda etkilemektedir¹⁶.

Çocuğun büyüyüp gelişmemesine, ileriki yaşamında akciğer, kalp ve karaciğer rahatsızlıkları ve cinsel ilişki yoluyla geçen hastalıklar geçirme gibi fiziksel sağlık sorunları yaşamasına; okul ve çalışma yaşamında düşük başarı gibi bilişsel gelişim yetersizliği göstermesine; istenmeme ve terk edilme duygusu, kayıtsızlık, travma, korku, güvensizlik ve endişe, öz saygı zedelenmesi gibi psikolojik ve duygusal sorunlar yaşamasına; anksiyete ve depresyon, halüsinasyon ve bellek bozuklukları gibi zihinsel sağlık sorunları deneyimlemesine; uyuşturucu bağımlılığı, cinsel etkinliğe erken başlama, intihar girişiminde bulunma gibi sağlık açısından riskli davranışlar göstermesine; sakatlanmasına veya ölümcül yaralar almasına neden olabilmektedir. Çocuğa karşı şiddetin neden olduğu

14 Avrupa Konseyi Yayın Dairesi (2007). Çocuklara Yönelik Fiziksel Cezanın Ortadan Kaldırılması Sorular ve Yanıtlar. (Çev. İnsan Hakları Ortak Platformu). http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/AK_Cocuk_Fiziksel_Ceza.pdf

15 Avrupa Konseyi (2008). Kayıt dışı! Çocuklara Yönelik Fiziksel Ceza Uygulamasının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Yapılacak Yasal Reform Hakkında Avrupa Parlamentoları İçin Bir Rehber. (Çev. İnsan Hakları Ortak Platformu). http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/AK_Cocuk_Kayitdisi.pdf

16 <http://www.unicef.org/violencestudy/3.%20World%20Report%20on%20Violence%20against%20Children.pdf> sf. 64-65

okula devam etmeme, anti sosyal davranışlar, kendine veya başkalarına zarar verme gibi gelişimsel ve davranışsal sonuçlar çocuğun ilişkilerinin bozulmasına, okuldan dışlanmaya ve yasa dışı eylemlere yönelmeye yol açabilmektedir. Şiddet görmek ileriki zamanlarda çocuğun daha çok mağdur olmasına, yakın eşe/birlikte olduğu kişiye yönelik şiddet göstermesine yol açmaktadır.

Çocuklara yönelik şiddet, çocuğa verdiği zararın yanı sıra topluma çok pahalıya mal olmaktadır. Şiddetin yaşam boyu sürecektir toplumsal ve sağlıkla ilgili sorunlara yol açtığı ortadadır. Dolayısıyla, şiddetin yol açtığı insani ve toplumsal maliyet bir kuşaktan sonrakine aktarılmaktadır.

Çocuğa Karşı Şiddetin Oluşmasında Riskler

Çocuğa karşı şiddetin oluşmasında birçok etmen söz konusudur. Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme Platformu'nca altı çizilen riskler; Devletin yükümlülüklerini yerine getirirken izlediği politikaların etkisi, toplumsal sorunlar ve çocuğu bakıp, gözetmek, hayata hazırlamak yükümlülüğünü temelde aile taşıırken bu yükümlülüğü desteklemesi ve kolaylaştırması gereken devletin bunu değerlendirmekte ve yerine getirmekte yetersiz kalması olarak ele alınmıştır. Buna göre;¹⁷

“I. DEVLETİN ÇOCUĞA BAKIŞ AÇISI VE ÇOCUKLARA YÖNELİK YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ YERİNE GETİRİRKEN İZLEDİĞİ POLİTİKALARIN AŞAĞIDA SIRALANAN SONUÇLARI ÇOCUKLARA YÖNELİK RİSKİN ANA ZEMİNİ OLUŞTURMAKTADIR:

- Devletin, çocuğu yurttaş olarak hak sahibi bir birey konumunda görmeyip onunla sadece korunmaya muhtaç olduğu noktadan ilişki kuran bir sistemi benimsemiş olması; riskleri önceden gören ve önlemeye yönelik çalışan bir sistemin olmaması,
- Çocuğun gereksinimi olan ortamların desteklenmemesi, risklere karşı olumluya özendirilen ya da ortaya koyan ortamların ve mekanizmaların olmaması,
- Hizmetlerin ve kaynakların planlanmasında bütün çocukların gelişim ve topluma katılımlarına yönelik gereksinimlerinin öncelikli olarak dikkate alınmaması ve bu ortamların (hamilelikten itibaren izleme ve destekleme hizmetleri, anne baba okulları, okul öncesi eğitim hizmetleri, okul saatleri sonrası sosyal kültürel merkezler, parklar, oyun ve spor alanları, yetenek ve becerilerini geliştirme merkezleri) yeterince olmaması,
- Tüm çocukların gelişim ve topluma katılım sürecindeki gereksinimleri dikkate alan bir çocuk politikası olmaması,
- Özgürlükçü – eşitlikçi olmayan; otoriter, baskıcı ve sorgulatmayan yöntemleri tercih eden ve çocuk gerçeğini görmezden gelen eğitim politikaları ve eğitim sistemine bağlı olarak eğitim kurumlarının ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte olmaması,
- Sosyal yardım sisteminin hak temelli örgütlenmemiş olması,
- Çocuğun korunma ihtiyacını gidermeye yönelik olarak kurum bakımının yaygın olarak kullanılması, aile ve aile tipi bakımı güçlendirecek hizmetlerin yeterince var olmaması,

¹⁷ Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme Platformu (2009). Çocuklara Yönelik Riskler. <http://www.onlemeplatformu.org/2009/12/18/cocuklara-yonelik-riskler-2/>

- Çocukların bir arada yaşadıkları kurumlarda, birlikte buldukları okul gibi ortamların çocuklara yönelik riskleri fark edecek ve önleyecek biçimde tasarlanmamış olması,
- Çocuklara yönelik hizmetlerde çalışan personele riskleri erken fark etme ve etkili müdahale etme becerilerini geliştirecek desteklerin ve özlük haklarının yeterince sağlanmaması.

II. TOPLUMSAL SORUNLAR EN ÇOK ÇOCUKLARI OLUMSUZ ETKİLERKEN, BAZI TOPLUMSAL DEĞERLER YA DA KURUMLAR DA ÇOCUKLAR İÇİN RİSKLİ OLABİLMEKTEDİR:

- Sosyo – ekonomik güçlüklerin yarattığı riskler ve risk ortamları: işsizlik, savaş, göç/mültecilik, azınlık gruplarına mensup olmak gibi yapısal eşitsizlikler,
- Şiddetin meşrulaştırılması ve olağanlaştırılması; çocuğun içine doğduğu veya ait olduğu sosyal çevrenin istismar edici nitelikteki yapıları, onları bedensel ve ruhsal olarak yaralayıcı cezalandırma, öldürme hakkı veren töreler ve bunu destekleyen özlü sözler ile pekiştirilen kültürel normları ve çocukla ilgili geleneksel düşünme biçimleri, yetiştirme tutumları,
- Toplumsal değerleri çarpıtan, cinsellik ve şiddet görüntüleri içeren, çocukları tüketimin hedef kitlesi haline getiren ve cinsel yönden objeleştiren, bunun yanında topluma yönelik tehdit gibi gösterip önyargılar oluşturan yazılı ve görsel yayınlar.

III. ÇOCUĞU BAKIP, GÖZETMEK, HAYATA HAZIRLAMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ TEMELDE AİLE TAŞIRKEN BU YÜKÜMLÜLÜĞÜ DESTEKLEMESİ VE KOLAYLAŞTIRMASI GEREKEN DEVLETİN BUNU DEĞERLENDİRMEKTE VE YERİNE GETİRMEKTE YETERSİZ KALMASI (çocuklara ve ailelerine yönelik sosyal destek sisteminin yetersiz olması) aşağıdaki durumları çocuklara yönelik risk faktörleri haline getirmektedir:

- Aile içi şiddet ve geçimsizlik, iletişimsizlik, yetersiz ebeveyn tutumları, ebeveyn-çocuk arasındaki bağlanma bozuklukları,
- Anne ya da baba ölümleri, terkleri, boşanmalar, üveylik ve evlatlık durumları,
- İstenmeyen gebelik, gayri meşruluk,
- Sık ve erken doğum,
- Ergenlik çağında (20 yaş altı) anne – babalık
- Ailede ruhsal ya da bedensel süreğen hastalıklı veya engelli bireylerin olması,
- Ailede alkol ve madde bağımlısı bireylerin olması,
- Çocuklarda görülen gelişimsel, ruhsal bozukluklar ve engellilik durumları”.

Ev İçi Çocuğa Karşı Şiddet

Çocuğa karşı şiddet, çocuğun bulunduğu her ortamda oluşabilmektedir. Ev/ aile içi, okul ve eğitim ortamları, kurumlar, çalışma ortamları, topluluk ve sokaklar, çocuğun şiddetle tanıştığı ortamlardır. Ancak çocuk en çok içinde bulunduğu ortamda yani ev içinde şiddete uğramaktadır.

Ev içi şiddet, çocuğun yaşadığı ev içinde anne, baba, kardeş, akrabalar, bakıcı veya diğer yetişkinler tarafından çocuğa karşı uygulanan şiddettir. Çocuğun içinde yaşadığı ve “en güvenilir” yer olması beklenen evin içinde şiddet görmesi, çocuğun en başta güven duygusunu doğrudan etkilemektedir.

Ev içi şiddet; Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen Çocuğa Karşı Şiddet Araştırması'nın (UNVAC) amaçları çerçevesinde yapılan genel çocuğa karşı şiddet tanımı doğrultusunda;

“Ev içinde cinsel istismar dahil olmak üzere her tür fiziksel veya zihinsel şiddet, incitme ve istismar, ihmal veya ihmalkar davranış, kötü muamele ve sömürü” olarak tanımlanabilir.

Parlamenteler Arası Birlik ve UNICEF'in Parlamenteler için hazırlanan el kitabında ev ve aile içinde çocuklara yönelik şiddet; fiziksel ve psikolojik kötü muamele, cinsel istismar ve ihmal veya zararlı geleneksel uygulamalar olarak ele alınmaktadır¹⁸. Buna göre;

FİZİKSEL VE PSİKOLOJİK KÖTÜ MUAMELE: En sık rastlanan fiziksel şiddet türleri, kırbaç, sopa, kemer ve ayakkabı gibi aletlerin kullanılması dahil olmak üzere, vurma, tekmeleme, sarsma, dövme, ısırma, yakma, boğma, zehirlenme, nefessiz bırakmadır. Psikolojik kötü muamele içinde ise ısrarlı olarak tehdit etme, hakaret, ad takma, aşağılama, yalnız bırakma veya dışlama sayılabilir.

CİNSEL İSTİSMAR: Çocuklara yönelik tecavüz ve diğer biçimlerdeki cinsel istismarın, yakın aile üyeleri, diğer akrabalar, evde kalan veya ziyarete gelen yetişkinler gibi çocuğun normalde güven duyduğu ve kimi zaman bakımı için sorumluluk üstlenen kişiler tarafından yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda bildirilen cinsel şiddet olaylarına bakıldığında, kız çocukların erkek çocuklara göre daha fazla şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

İHMAL VEYA ZARARLI GELENEKSEL UYGULAMALAR: İhmal, anne baba veya bakıcıların çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamaları olarak tanımlanabilir. Birçok toplumda cinsiyet ayrımı, kız çocuklarının orantısız biçimde ihmale uğramalarına neden olmaktadır. Zararlı geleneksel uygulamalar arasında, kız çocuklarda genital mutilasyon/kesme, kazıma, damgalama ve dövme yaptırma yer alır.

Ev içi çocuğa karşı şiddetin farklı boyutları bulunmaktadır. Bu araştırmada temel alınan Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Uluslararası Topluluğu (ISPCAN) tarafından geliştirilen Child Abuse Screening Tool – Children's Version (I-CAST) envanteri bu boyutları; çocuğun ev içinde şiddete tanıklık etme durumu, eve/ aileye yakın oluşan şiddete tanıklık etme durumu, duygusal şiddet görmesi, aile içinde diğer çocuklar tarafından şiddet görmesi, ihmal edilmesi, fiziksel şiddet görmesi ve cinsel şiddet görmesi olarak sınıflandırmıştır. Buna göre;

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE ŞİDDETE TANIKLIK ETME DURUMU: Çocuğun, ev içinde alkol ve uyuşturucu kullanımı nedeniyle onu korkutan davranışlar gösteren, birbirine bağırın ve birbirleriyle tartışan, fiziksel olarak birbirine zarar veren (vurmak, tokat atmak, yumruklamak gibi), başka birini yaralayacak ya da korkutacak şekilde bıçak, silah, sopa, taş kullanan birini görmesidir.

ÇOCUĞUN EVE/ AİLEYE YAKIN OLUŞAN ŞİDDETE TANIKLIK ETME DURUMU: Çocuğun evine yakın bir yerde, kendisine, ailesine, arkadaşına, komşusuna yakın birinin kasti olarak öldürülmesine tanıklık etmesi; insanların vurulduğunu, kavga ettiğini, ayaklandığını ya da bombaların patladığını gördüğü bir yerde yaşaması; herhangi birinin evine gelip hırsızlık yapmış olmasını yaşamış olmasıdır.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE DUYGUSAL ŞİDDET YAŞANTISI: Çocuğa yüksek sesle ve saldırganca bağırılması, ona kötü anlama gelebilecek isimler takılması veya küfür edilmesi, onun diğer insanların önünde kendini çok kötü hissettirecek şekilde utandırılması ya da mahcup edilmesi, ona “keşke ölseydin ya da hiç doğmasaydın” denmesi; onu bırakmak ya da terk etmekle tehdit edilmesi; uzun süre eve kitlenmesi, ona zarar vermek veya öldürmekle tehdit edilmesidir.

¹⁸ Parlamenteler Arası Birlik ve UNICEF (2007) Çocuklara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması. Parlamenteler İçin El Kitabı. No 13. Sf. 44-45.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE DİĞER ÇOCUKLAR TARAFINDAN GÖRDÜĞÜ ŞİDDET YAŞANTISI: Çocuğun evdeki başka bir çocuk tarafından kendini üzgün ya da kötü hissedecek kadar itilip kakılması veya küçük düşürülmesidir.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE İHMAL EDİLME YAŞANTISI: Çocuğun ev içinde aç veya susuz bırakılması, isteği dışında kirli, yırtık ya da mevsime uygun olmayan giysiler giymesi, hastalandığında onunla ilgilenilmemesi, onunla ilgilenilmediğini hissetmesi, en çok ihtiyacı olduğu anda, ona yardım edilmediğini, desteklenmediğini hissetmesidir.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE FİZİKSEL ŞİDDET YAŞANTISI: Çocuğun ev içinde biri/ birileri tarafından tokatlanması; sopa, kemer ya da kürek gibi bir araçla ona vurulması, birinin herhangi bir şekilde onu boğmaya çalışması, sıcak su veya ateşle yakılması ya da haşlanması, küçük bir yere ya da karanlık bir odaya kilitlenmesi, bir yere bağlanması ya da zincirlenmesi, saçının veya kulağının çekilmesi, çimdiklemesi, ağır bir yük taşımaya, taşıdığıyla onu ayakta tutmaya ya da ceza olarak bir egzersiz (hareket) yapmaya zorlanması, bıçakla ya da silahla tehdit edilmesidir.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE CİNSEL ŞİDDET YAŞANTISI: Çocuğu üzecek şekilde onunla ilgili cinsel içerikli yazılar yazılması ya da cinsellik içerecek şekilde konuşulması; çocuğun zorla bir dergideki veya bilgisayardaki, cinsel içerikli bir resme bakmaya ya da film seyretmeye zorlanması; çocuğun “özel yerlerine” (cinsel organ, göğüsler vb.) bakılması ya da birininkine bakmasına zorlanması; “özel yerlerine” dokunulması; çocukla birlikte cinsel içerikli bir video yapılması; çocukla zorla cinsel ilişkiye girmeye çalışılmasıdır.

Çocuğa Karşı Ev İçi Şiddetin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Faktörler

Çocuğa karşı ev içi şiddetin ortaya çıkmasına neden olan faktörler temel olarak çocukla, ev içinde aile veya çocuğa bakım veren kişilerle, toplumsal ve kültürel faktörlerle farklı derecelerde etkili olabilmektedir¹⁹. Çocuk ile ilgili faktörler arasında çocuğun yaşı, cinsiyeti, erken doğum veya ikiz olma, engelli olma gibi özel durumlar etkili olabilmektedir. Ev içinde aile ve çocuğa bakım veren kişilerle ilgili faktörler arasında ise aile büyüklüğü, aile yapısı ve kaynakları, cinsiyet, kişilik ve davranış özellikleri, şiddete maruz kalmış olma öyküsü, iş değişikliği, gelir kaybı, sağlık sorunları, madde bağımlılığı, annenin çalışması etkili olabilmektedir. Toplumsal ve kültürel faktörler arasında ise yoksulluk, yoksunluk, ailelerin tercihlerini belirleyen kültürel değerler ve ekonomik güçlükler, cinsiyet ve gelir dağılımındaki eşitsizlikler, kadın ve erkek rolleri, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve “aile içi konuların gizliliği” ile ilgili kültürel normlar etkili olabilmektedir. Bunlara ek olarak çocuğun bakımının sağlanması konusundaki çocuk ve aile politikaları, çocuklardaki istismarı saptayıp buna müdahale edebilecek koruyucu hizmetlerin kapsamı ve yaygınlığı, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetlerin yapısı, sosyal korumanın kapsamı, yaygınlığı ve ceza yaptırımının etkililiği, büyük sosyal çatışmalar ve savaş, çocuğa karşı şiddetin artmasına neden olabilmektedir.

Türkiye’de Çocuğa Karşı Ev İçi Şiddet

Araştırmalar ev içi şiddetin dünyada olduğu kadar Türkiye’de de yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir. Öte yandan Türkiye’de çocuğa karşı şiddetin yaygın bir sorun olarak kabul edilmesi ve bilimsel platformlarda tartışılmaya başlanmasının Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme’nin kabulünden sonra geliştiği ifade edilmektedir²⁰. Bu ilginin yanı sıra bugüne kadar yapılan araştırmaların öncelikle fiziksel ve cinsel istismar türüne yoğunlaştığı, sınırlı olarak duygusal istismarın ele alındığı; bu alanda da genel olarak

19 Akt. Kırımsoy (2003). Suç işlemiş ve suç işlememiş ergenlerin algıladıkları duygusal ezimin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003

20 Kozcu, Ş. (1991). Çocuk istismarı ve ihmali. Aile Yazıları “Birey, Kişilik ve Toplum” (379-390). Ankara: T.C. Aile Araştırma Kurumu.

anne babadan algılanan istismarın incelendiği dikkat çekmektedir. Ulaşılan literatür de Türkiye’de çocuğa karşı şiddetin sıklığı ile ilgili araştırmaların son yirmi yılda çoğaldığını göstermekte, ancak araştırmaların Türkiye genelini temsil etmemesinin önemli bir eksiklik olduğu sıkça dile getirilmektedir²¹.

Çocuğa karşı şiddetin yaygınlığı ile fiziksel istismarın ya da şiddetli dayak olaylarının yaygınlığını inceleyen bir araştırma, bu eyleme katılanların özelliklerini, istismar ve ihmale tanık olan kişilerin tepkileri incelenmiş; araştırmaya katılanların % 41’inin istismar olaylarına tanık olduklarını saptamıştır. Araştırmada Ege Bölgesinin kentli nüfusu incelenmiş; istismara tanık olanların % 71’inin olaya müdahale ettikleri belirlenmiştir. Araştırma bulguları arasında istismar edenlerin % 63’ünün çocuğun anne babasının olduğu tespit edilmiştir.²²

4-12 yaşları arasında 16.100 çocukla, sekiz ilde gerçekleştirilen başka bir araştırmada; fiziksel ve duygusal olarak istismara uğrayan çocukların illere göre görülme sıklıkları arasında önemli farklar olduğu saptanmıştır²³. Görülme sıklığının en az Afyon’da (% 13.9) daha sonra Ankara’da (% 23.1), Ağrı’da (% 27.8), Giresun’da (% 30), Trabzon’da (% 35.6), Rize’de (% 40), Nevşehir’de (% 41.9) en yüksek olarak da Malatya’da (% 54) olduğu tespit edilmiştir. Şehirlerarası farklılıklar, bölgesel ve kültürel özelliklere göre değişen çocuk yetiştirme tutumlarının, anne babaların eğitim düzeylerinin ve ailenin geniş ya da çekirdek aile olmasının sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Ankara ve Adana’da fiziksel istismarın görülme sıklığını 9-12 yaş arasındaki çocuklarda inceleyen bir araştırma kapsamında ise şiddet düzeyi dövülme sıklığı ile belirlenmiştir²⁴. Ankara örneklemindeki (n=656) deneklerin % 53.66’sının hiç dövülme deneyiminin olmadığı, % 41.16’sının az istismara uğradığı, % 5.18’inin ise çok istismara uğradığı; Adana örnekleminde (n= 240) ise bu oranların sırayla % 38.5, % 57.5, % 3.75 olduğu bulunmuştur.

İstanbul’da yapılan bir araştırmada²⁵ 16 yaş öncesinde aile bireyleri tarafından fiziksel istismar gören lise öğrencilerinin (n=838) oranının % 13.5, üniversite öğrencilerinin (n=572) oranının % 11.8, ayaktan tedavi gören psikiyatri hastalarının (n=152) oranının % 30, yatarak tedavi gören psikiyatri hastalarının (n=166) oranının ise % 35.5 olduğu ifade edilmektedir. Duygusal istismar görme oranı ise lise öğrencilerinde (n=838) % 15.8, üniversite öğrencilerinde (n=572) % 9.1, ayaktan tedavi gören psikiyatri hastalarda (n=152) % 26, yatarak tedavi gören psikiyatri hastalarında (n=166) ise % 34.3 olarak saptamıştır. Cinsel istismara (ensest) uğrama oranlarını lise öğrencilerinde (n=838) % 4.6, üniversite öğrencilerinde (n=572) % 4.5, ayaktan tedavi gören psikiyatri hastalarında (n=152) % 10.2, yatarak tedavi gören psikiyatri hastalarında (n=166) ise % 10.2 olarak saptamıştır. Ensest dışındaki cinsel istismar olguları için ise bu oranlar sırasıyla % 10.0, % 10.7, % 16 ve % 21.1 olarak saptanmıştır. Çocuk ve gençlerde cinsel istismarın yaygınlığı konusunda gerçekleştirilen bir araştırma ise aile içi cinsel istismarın % 1.4 olduğunu saptamıştır²⁶.

Duygusal istismarın ise en sık rastlanan (%78.3) istismar türü olduğu ifade edilmektedir²⁷.

21 Polat, O. (1998). Çocuk istismarı nedir?. İstanbul: Analiz yayınları.

22 Zeytinolu, S., Kozcu, Ş. (1990). Fiziksel çocuk istismarı konusunda bir araştırma. Aile Yazıları “Birey, Kişilik ve Toplum” (391-398). Ankara: T.C. Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi.

23 Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, B., Güneysu, S. (1991). 4-12 yaşları arasında 16.100 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme. Konanç, E., Gürkaynak, İ., Egemen, A. (Eds.) Çocuk istismarı ve ihmali (45-53). Ankara: Gözde Repo Ofset.

24 Yalın, A., Avcı, A., Kerimoğlu, E., Aslan, H. (1995). Çocuklarda fiziksel örselenmenin Ankara ve Adana illerinde görülme sıklığının taranması. 3P Dergisi, 3 (1), 39-43.

25 Tutkun, H. (1996). Genel psikiyatri servisinde dissosiyatif bozukluklar ve çocukluk çağı tacizlerinin sıklığı. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.

26 Koten, Y., Tuğlu, C., Abay, E. (1996). Üniversite öğrencileri arasında ensest bildirim. XXXII. Ulusal Psikiyatri Kongresi (154). Ankara: Gata Basımevi.

27 Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.

Algılanan duygusal istismarın karşılaştırılmasına yönelik başka bir araştırma ise suç işlemiş ergenlerin (n=265) anne babalarından algıladıkları duygusal istismarın, suç işlememiş ergenlere (n=518) göre daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir²⁸.

2010 yılında 988 üniversite öğrencisi ile yapılan bir araştırmada, %53.3'ü (%64 erkek, %41 kadın) çocukluk döneminde ev içinde tekmelenme, yumruklanma, iteklenip düşürülme, yakma, diş kaybı, kemik kırılması gibi sonuçları olan şiddet olayları yaşadıklarını bildirmişlerdir.

Şiddet anne baba başta olmak üzere kardeşler ve evdeki diğer bireyler tarafından uygulanmıştır. Her beş çocuktan biri (22.6%) bu şiddeti disiplin tesisi için, %15.9'i şiddeti bir konuda ders olması amacıyla ve %16.1'i şiddetin saygı tesis etmek için uygulandığını ifade etmiştir.²⁹

UNICEF ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun (SHÇEK) 2008 yılında gerçekleştirdiği bir araştırma ise Türkiye'de yaşayan 7-18 yaşları arasındaki çocukların aile içinde %45'inin fiziksel istismara, %51'nin duygusal istismara ve %25'inin ihmale maruz kaldığını ortaya çıkarmıştır.³⁰

Sonuç olarak farklı şiddet türlerine göre yapılan araştırmalar kayıtlara geçen olguların sınırlı olduğuna dikkat çekmekte, Türkiye'de şiddetin oldukça yüksek bir biçimde yaşandığına; şehirlerarası farklılıklar olduğuna; istismarın olumsuz psikolojik ve psikiyatrik sonuçlar yarattığına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda çocuğa karşı ev içi şiddetin önlenmesi için öncelikle görünür kılınması ve sorunla doğrudan muhattap olan çocukların deneyimleri ve görüşlerinin alınması önem taşımaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, çocukların ev içinde yaşadıkları şiddeti incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

I. Çocukların Ev İçi Şiddet Yaşantılarının Genel Sıklığı Nedir?

II. Ev İçi Şiddet Yaşantıları Kapsamında;

A. Çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu ile ilgili yaşantılarının sıklığı nedir?

- A.1. Cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- A.2. Yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- A.3. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- A.4. Okulda sene kaybetmesi ile farklılaşmakta mıdır?
- A.5. Anne babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

B. Çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantısı/ deneyimi ile ilgili yaşantılarının sıklığı nedir?

- B.1. Cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- B.2. Yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

²⁸ Kırımsoy (2003). Suç işlemiş ve suç işlememiş ergenlerin algıladıkları duygusal ezimin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003

²⁹ Turla, A., Dündar, C. & Özkanlı, C. (2010), "Prevalence of Childhood Physical Abuse in a Representative Sample of College Students in Samsun, Turkey", *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 25, no. 7, pp. 1298-1308.

³⁰ Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması (2010). <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/c/o/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>

- B.3. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- B.4. Okulda sene kaybetmesi ile farklılaşmakta mıdır?
- B.5. Anne babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- C. Çocukların ev içinde **diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet** deneyiminin sıklığı nedir?
- C.1. Cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- C.2. Yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- C.3. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- C.4. Okulda sene kaybetmesi ile farklılaşmakta mıdır?
- C.5. Anne babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- D. Çocukların ev içinde **ihmal edilme yaşantısı/ deneyimi** ile ilgili yaşantılarının sıklığı nedir?
- D.1. Cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- D.2. Yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- D.3. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- D.4. Okulda sene kaybetmesi ile farklılaşmakta mıdır?
- D.5. Anne babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- E. Çocukların ev içinde **fiziksel şiddet yaşantısı/ deneyimi** ile ilgili yaşantılarının sıklığı nedir?
- E.1. Cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- E.2. Yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- E.3. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- E.4. Okulda sene kaybetmesi ile farklılaşmakta mıdır?
- E.5. Anne babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- F. Çocukların evdeki/aile içindeki **diğer şiddet deneyimleri** nelerdir?
- G. Çocukların, **çocuklara yönelik şiddeti önlemeye yönelik önerileri** nelerdir?
- H. Çocuğun görüşmeyle ilgili değerlendirmeleri nelerdir?

1.3. SINIRLILIKLAR

İstanbul'da 50 ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören ve cinsiyet dengesi gözetilerek belirlenecek 450 çocuğa ulaşılması hedeflenmiştir. Her okuldan 9 çocukla görüşülmesi öngörülmüştür. Ancak projenin veri toplama süresinin sınırlılığı nedeniyle 49 okula ve toplam 440 çocuğa ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında temel alınan veri toplama aracında bulunmasına rağmen, etnik köken ve din ile ilgili değişkenler ile cinsel şiddet yaşantısına yönelik sorular İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün ilgili soruların çocuklara sorulmasını uygun bulmadığı gerekçesiyle kapsam dışında bırakılmıştır. Dolayısıyla ev içi çocuğa karşı şiddet konusunda ele alınan boyutlar; çocukların ev içinde şiddete tanık olma durumu ile çocukların fiziksel ve duygusal şiddet yaşantıları, ev içinde diğer çocuklar tarafından gördükleri şiddet deneyimleri ve ihmal edilme yaşantıları ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırma kapsamında çocukların devam ettikleri okulun türü, çocukların ev içinde yaşadıkları şiddetin ev içinde kim/kimler tarafından uygulandığı, şiddet uygulayanın/ ların yetişkin bir erkek veya kadın mı yoksa bir erkek çocuk/ ergen veya çocuk/ ergen kız olup olmadığı, birlikte yaşadığı kişilere ve kardeşlerin yaşlarına göre farklılaşmış farklılaşmadığına yönelik bilgi toplanmış ancak analizler için yeterli sayıya ulaşılamadığı için araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

1.4. TANIMLAR

Çocuğun aşağıda tanımlanan davranışları en az bir kez yaşamış olması çocuğun ev içi şiddet yaşantısı olduğu anlamına gelmektedir.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE ŞİDDETE TANIKLIK ETME DURUMU: Çocuğun, ev içinde alkol ve uyuşturucu kullanımı nedeniyle onu korkutan davranışlar gösteren, birbirine bağırarak ve birbirleriyle tartışarak, fiziksel olarak birbirine zarar veren (vurmak, tokat atmak, yumruklamak gibi), başka birini yaralayacak ya da korkutacak şekilde bıçak, silah, sopa, taş kullanan birini görmesidir.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE DUYGUSAL ŞİDDET YAŞANTISI/ DENEYİMİ: Çocuğa yüksek sesle ve saldırganca bağırılması, çağırılması ve da çığlık atılması; aptal, tembel ya da benzeri kötü sözler söyleyerek aşağılanması; onun konuşmasını, kendini ifade etmesini engellenmesi veya reddedilmesi; onun cep harçlığının ya da benzer bir biçimde ihtiyaçlarını karşılayabileceği olanakların elinden alınması; sevdiği bir şeyin yasaklanması; evden dışarı çıkmasının yasaklanması; onun izni olmadan, günlüğünün, mesajlarının ya da e-postalarının okunması; onun izni olmadan çantasının, çekmecelerinin, ceplerinin karıştırılması; çocuğun kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırılması; onun diğer insanların önünde kasıtlı olarak çok kötü ya da aşağılanmış hissettirecek şekilde utandırılması ya da mahcup edilmesi; ona “keşke ölse ya da hiç doğmasaydın” denmesi; onun bırakılmak ya da terk edilmekle tehdit edilmesi; onun evden atılmak ya da evden uzaklaştırılmakla tehdit edilmesi; onun eve alınmaması ve ona zarar verilmekle tehdit edilmesidir.

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE DİĞER ÇOCUKLAR TARAFINDAN GÖRDÜĞÜ ŞİDDET: Çocuğun evdeki başka bir çocuk tarafından itilip kakılıp (dalga geçilme, utandırılma) bu yüzden kendini mutsuz ya da kötü hissetmesidir.

Çocuğun ev içinde ihmal edilme yaşantısı/ deneyimi

Çocuğun ev içinde cezalandırılmak amacıyla aç veya susuz bırakılması, isteği dışında kirli, yırtık ya da mevsime uygun olmayan giysiler giymesi, hastalandığında veya yaralandığında onunla ilgilenilmemesi, bir yetişkinin onunla ilgilenmemesi sebebiyle bir yerini incitmesi ya da yaralanması, onunla ilgilenilmediğini hissetmesi, kendini önemsiz hissetmesi, en çok ihtiyacı olduğu anda, ona yardım edilmediğini, ilgilenilmediğini, desteklenmediğini hissetmesidir.

Çocuğun ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı/ deneyimi

Çocuğun ev içinde biri/ birileri tarafından itilmesi ya da tekmelenmesi, elbiselerinin ya da vücudunun bir kısmının zorla çekiştirilip sarsılması, ona tokat atılması, kafasına, ensesine, kalçasına elle vurulması, sopa, süpürge, baston ya da kemer gibi araçla vurulması, bir nesne ya da yumrukla arka arkaya vurulması, herhangi bir şekilde boğmaya çalışılması, sıcak su veya ateşle yakılması ya da haşlanması, küçük bir yere ya da karanlık bir odaya kilitlenmesi, bir yere bağlanması ya da zincirlenmesi, kulağının çekilmesi, saçının çekilmesi, çimdikleme, ağır bir yük taşımaya, taşıdığıyla onu ayakta tutmaya ya da ceza olarak bir egzersiz (hareket) yapmaya zorlanması, bıçakla ya da silahla tehdit edilmesidir.

II. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, çocuklara karşı ev içi şiddetin bazı boyutlarını ele alan betimsel bir çalışmadır. Odaklandığı boyutlar çocukların ev içinde şiddete tanık olma durumu ile çocukların fiziksel ve duygusal şiddet yaşantıları, ev içinde diğer çocuklar tarafından gördükleri şiddet deneyimleri ve ihmal edilme yaşantılarıdır. Araştırma kapsamında ayrıca çocukların çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik önerileri ve kendileriyle yapılan görüşme konusundaki görüşleri sorulmuştur.

Araştırma İstanbul'da 6., 7. ve 8. sınıfa devam etmekte olan çocuklardan oluşan bir örneklem kapsamında çocukların ev içi şiddet yaşantılarının sıklık ve yaygınlığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Buna ek olarak bu dağılımda çocuğun cinsiyeti, doğum yılı, anne-babasının birlikte yaşayıp yaşamadığı gibi verilerle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA GRUBU, BİLGİ TOPLAMA ARACI VE VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul'daki ilköğretim okullarının 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören çocuklardır. Örneklem seçiminde İstanbul'da farklı okul türlerinde öğrenim gören çocuklara ulaşmak için Milli Eğitim Bakanlığının internet sitesinden³¹ resmi ve özel okul türleri listesi incelenmiş; resmi kurum listesindeki okul türlerinden ilköğretim okulları, özel okul listesinden özel ilköğretim ve yabancı ilköğretim okulları ile azınlık okulları ayrıştırılmıştır. Söz konusu dağılımın yüzdesi alınarak, araştırma kapsamında görüşmelerin gerçekleşmesi planlanan okul sayılarının oranı elde edilmiştir.

Görüşmelerin gerçekleşmesi planlanan okullar, dağılımlarına göre, okul türü listelerinden rastgele seçimle belirlenmiştir. Araştırma süresince söz konusu okullarda görüşmelerin yapılamaması durumu göz önünde tutularak 21 okul yedek olarak belirlenmiştir. Veri toplama için belirlenen tarihler (21 Kasım 2011 – 20 Ocak 2012) arasında araştırmayı kabul eden okullar ile görüşmelere devam edilmiştir. Özel okullar ve azınlık okullarıyla yapılması planlanan görüşmeler okulların kabul etmemesi üzerine resmi okullara kaydırılmıştır. Sonuç olarak 47 resmi okuldaki 422, 2 özel ilköğretim okullarından ise 18 çocukla görüşme yapılabilmektedir. Söz konusu gruplandırma ve dağılım Tablo 1'de görülmektedir.

Okullarda görüşme yapılan çocuklar 6., 7. ve 8. sınıflardan seçilmiştir. Her sınıf düzeyinden üç'er kişi, sınıf listelerinden belirlenen rastgele bir seçimle görüşmeye davet edilmiştir. Her okulda görüşme yapılan çocukların cinsiyet dengesi göz önünde tutulmaya çalışılmıştır.

31 MEB (2011). <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>, 26.9.2011

TABLO 1. ÖRNEKLEME DAHİL OLAN OKUL TÜRLERİ KAPSAMINDA ÖNGÖRÜLEN VE GERÇEKLEŞEN DAĞILIMI

Milli Eğitim Bakanlığı	Okul Türü	İstanbul'daki Okul Sayısı	Dağılım %	Öngörülen Okul sayısına göre dağılım	Öngörülen Öğrenci Sayısının Okullara Göre Dağılımı	Okul Sayısına Gerçekleşen Dağılım	Öğrenci Sayısına Göre Gerçekleşen Dağılım
Resmi Kurumlar	İlköğretim Okulu	1422	85,87	43	387	47	422
Özel Kurumlar	Özel İlköğretim ve Yabancı İlköğretim Okulları	201	12,14	6	54	2	18
	Azınlık Okulları	33	1,99	1	9	0	0
	TOPLAM	1656	100	50	450	49	440

Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Veri toplama aracı, bilgilendirme, onay ve görüşme sorularından oluşan bir anket/ görüşme formudur. Form, Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Uluslararası Topluluğu (ISPCAN- International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect) tarafından geliştirilen Child Abuse Screening Tool – Children's Version (I-CAST) envanterinin, Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı kapsamında Acil Ambulans Hekimleri Derneği tarafından uygulanan BECAN projesi kapsamında Türkçe'ye uyarlanan anket formu temel alınarak geliştirilmiş ve araştırma amaçları doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır.

Veri toplama aracı ve araştırmanın genel çerçevesi, İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne sunularak onay talep edilmiştir. Onay işlemleri sırasında formun orijinalinde bulunan bazı soruların (Etnik köken, din ve cinsel şiddet yaşantısı içerikli sorular) çocuklara sorulmasının uygun olmadığı gerekçesiyle araştırma kapsamında çıkartılmıştır. Bu noktada cinsel şiddet yaşantısına dair bilgi toplamak önemli görülmesine rağmen, bu konuda veri toplama yöntemlerinin uygunluğuna yönelik son dönemlerde alanda yapılan tartışmalar doğrultusunda cinsel şiddet bölümünün araştırma kapsamından çıkarılması uygun görülmüştür.

İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün talebiyle görüşme formu tekrardan gözden geçirilmiş ve değiştirilmiş olduğundan güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Araştırmada temel alınan veri toplama aracı, genel yapı itibarıyla anket olarak değerlendirilmesi nedeniyle herhangi bir geçerlik analizi yapılmamıştır. Ancak likert tipi puanlara sahip olması nedeniyle tüm maddelerin kendi içerisinde tutarlı bir bütün oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Çocuğun evde/aile içindeki şiddet deneyimlerini ölçmek amacıyla kullanılan veri toplama aracının puanlarından elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .83 düzeyindedir. Bu çerçevede maddelerin kendi içinde tutarlı bir örüntü ortaya koyduğu ifade edilebilir.

Veri toplama aracında tanıtıcı bilgiler ile ev içinde çocuğa yönelik şiddet soruları bulunmaktadır. Çocuğa yönelik şiddet soruları; çocuğun ev içinde şiddete tanıklık etme durumunu, duygusal şiddet yaşantısını, diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimini, ihmal edilme yaşantısını ve fiziksel şiddet yaşantısını kapsamaktadır. Söz konusu alt boyutlarda son bir yıl içinde yaşanan şiddet "birçok kez", "bazen", "hiçbir zaman" seçenekleri ile bir yıldan önce yaşadıkları şiddet deneyimleri ise "geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu" seçeneği ile ayrıştırılmıştır. İlgili soruyu yanıtlamak istemeyebilecekler için "cevap vermek istemiyorum" seçeneği düzenlenmiştir. Bunun dışında çocukların, çocuklara yönelik şiddeti önlemeye yönelik önerileri ve çocuğun görüşmeyle ilgili değerlendirmeleri alınmıştır.

Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmış değişkenlerin frekans dağılımları alınmış ve değişkenlerin arasındaki ilişkiyi incelemek üzere kay kare, tek yönlü varyans analizi ve bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır.

Veri toplama konusunda çocuklarla görüşmeleri yürüten 3 psikolog ve bir psikolojik danışman ve rehber tarafından oluşan ekibe, bir uzman psikolog ve bir sosyal hizmet uzmanı aracılığıyla; görüşme teknikleri, anketin uygulanması, çocuğa karşı şiddet ve çocuk hakları konularında bir atölye çalışması düzenlenmiştir. Görüşmeler sürerken değerlendirme çalışması yapılmıştır.

21 Kasım 2011 – 20 Ocak 2012 tarihleri arasında yapılan görüşmeler okul içi saatlerde bireysel görüşme teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Okullarda yapılan görüşmelerin koordinasyonu okulların psikolojik danışman rehber (PDR) öğretmenleriyle birlikte yapılmıştır. PDR öğretmenlerine görüşme sonrasında çocuğa karşı ev içi şiddet ile ilgili destek olabilecekleri kurumların bilgisini içeren bilgilendirme notu ve çocuklara teşekkür belgesi verilmiştir.

Araştırma ekibi Serra Cankur (Koordinatör), Emrah Kırımsoy [Sosyal hizmet uzmanı- Bilim uzmanı (Araştırma Danışmanı)], Yrd. Doç. Güçlü Şekercioğlu (İstatistiksel Çözümleme ve Danışmanı), Hivren Özkol [Uzman Psikolog (Görüşme teknikleri eğitmeni ve süpervizyon)], Ezgi Yıldırım [PDR (Görüşmeci)], Nazlı Erdoğan [Psikolog (Görüşmeci)], Cengiz Sav [Psikolog (Görüşmeci)], Kerem Dülger'den [Psikolog (Görüşmeci)], Merve Tekeoğlu (Veri Girişi) oluşmaktadır.

III. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

TANITICI BULGULAR

Araştırmaya katılan çocuklardan %51,6'ı kız (n=227), %48,4'ü (213) erkek çocuğudur (n=440). Çocuklar 11-17 yaş arasındadır. Çocuklardan % 29,8'inin yaşı 12 ve 12'inin altında (n=131), % 31,4'ünün yaşı 13 (n=138), %30,7'inin yaşı 14 (n=135) ve % 8,2'sinin yaşı 15 ve 15'in üzerindedir (n=36).

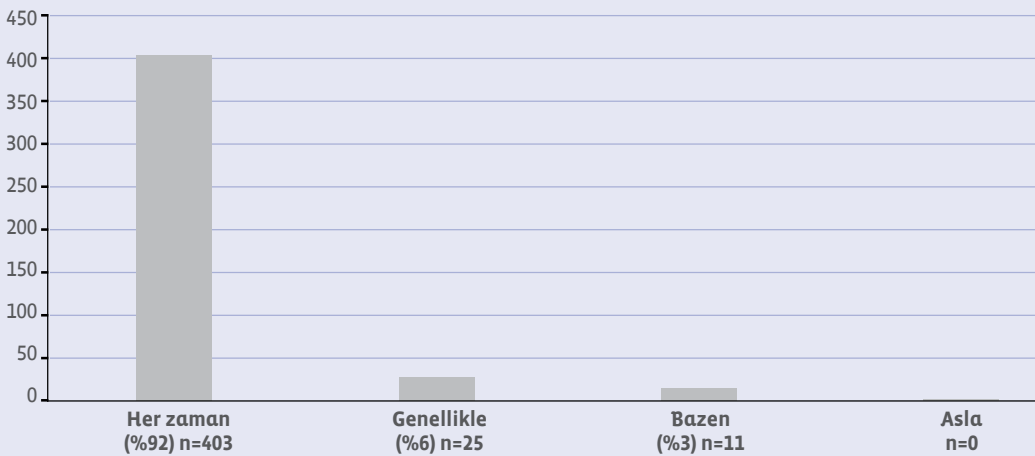
Çocuklardan % 33,6'si 6. sınıfta (n=148), %31,8'i 7. sınıfta (n= 140) ve %34,5'i 8. sınıfta (n=140) okumaktadır. Çocuklardan % 95,9'u resmi (n=422), % 4,1'i özel okulda okumaktadır (n=18). Çocuklardan % 2,7'sinin sene kaybı olmuş (n= 12), % 97,3'ünün (n=428) olmamıştır. Sene kaybı olan çocukların büyük çoğunluğu (n=10) bir yıl kaybetmiştir.

Çocukların % 88,8'inin anne babası evli ve birlikte yaşamakta (n=390), % 8'inin anne babası ayrı yaşamakta (n=35), % 3,2'sinin ise ebeveynlerinden biri duldur (n=14). Dolayısıyla evinde tek ebeveyni olan çocukların oranı %11,2'dir (n=49).

Çocukların ev içinde birlikte yaşadığı kişi sayısı 1 ile 6 arasında değişmektedir. Evde bir kişi ile yaşayan çocuk sayısı 4'tür (%0,9). İki kişi ile birlikte yaşayan 63 çocuk bulunmaktadır (%14,3). 244 çocuk üç kişi ile birlikte yaşamaktadır (% 55,5). Çocuklardan 122'si dört kişi ile birlikte yaşamaktadır (%25,5). 13 çocuk beş kişi ile birlikte yaşamaktadır (%3). Altı kişi ile birlikte yaşayan 4 çocuk bulunmaktadır (%0,9).

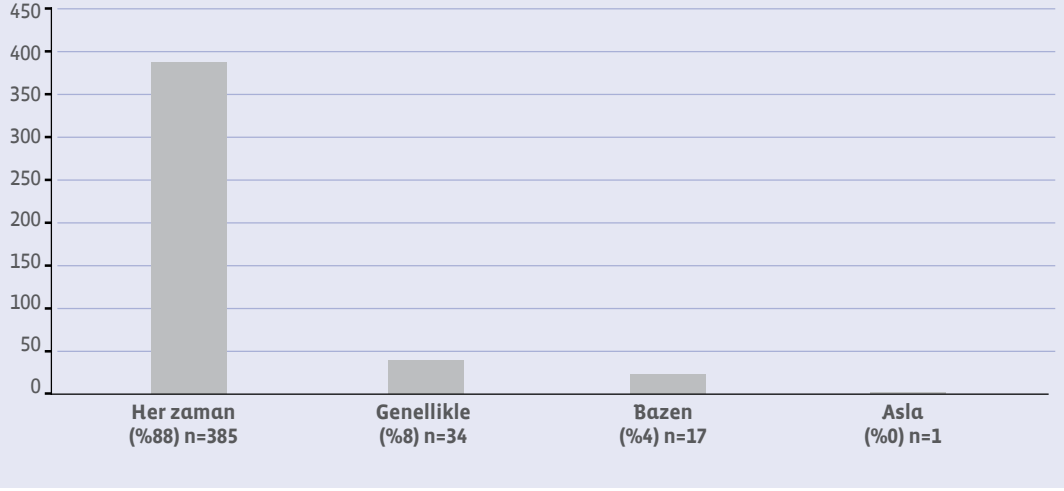
Tanıtıcı bilgiler arasında çocukların ev içinde kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri ve ev içinde olmaktan hoşlanıp hoşlanmadıkları sorulmuştur. Buna göre çocukların tamamına yakını her zaman (%91,8) ev içinde kendilerini güven içinde hissetmekte, genellikle (%5,7) ve bazen (% 2,5) iyi hissedener ise azınlıkta kalmaktadır. Kendini güvende hissetmeyen ise yoktur.

GRAFİK 1. ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE KENDİLERİNİ GÜVENDE HİSSETME DURUMLARI

Ev içinde olmaktan hoşlananlar da çoğunluktadır. Çocukların çoğu her zaman (%88,1) ev içinde olmaktan hoşlanmakta, genellikle (%7,8) ve bazen (% 3,9) aile ile birlikte olmaktan hoşlananlar ve asla hoşlanmayanlar (%0,2) azınlıkta kalmaktadır.

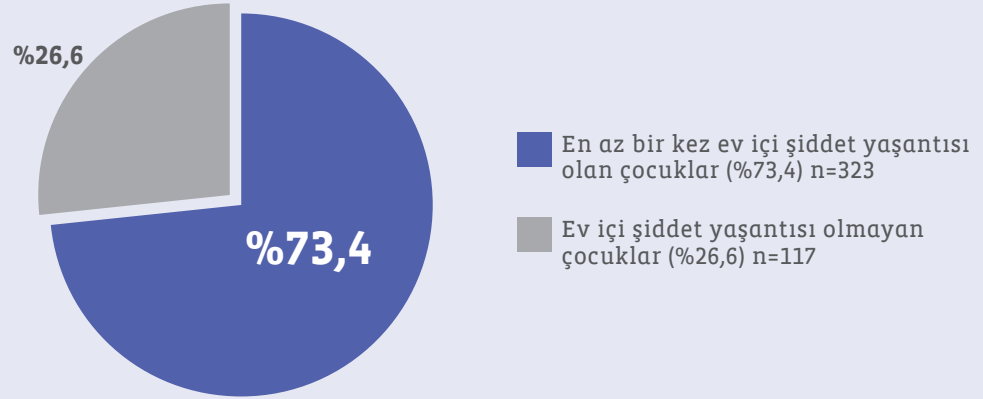
GRAFİK 2. ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE/ AİLE İÇİNDE OLMAKTAN HOŞLANMA DURUMLARI

I. ÇOCUKLARIN EV İÇİ ŞİDDET YAŞANTILARININ GENEL SIKLIĞI

Çocukların ev içi şiddet yaşantılarına genel olarak bakıldığında çocukların % 73,4'ünün **en az** bir kez ev içi şiddet yaşantıları olduğu (n=323), % 26,6'sinin ise ev içi şiddet yaşantısı olmadığı görülmüştür (n=117). Ev içi şiddet yaşantısı olmayan çocuklardan % 3,4'ü, geçen yıl olmasa da daha önce **en az** bir kez ev içi şiddet yaşantıları olduğunu (n=4) belirtmişlerdir.

GRAFİK 3. ÇOCUKLARIN SON BİR YIL İÇERİSİNDE EV İÇİ ŞİDDETE TANIKLIK ETME YAŞANTILARI

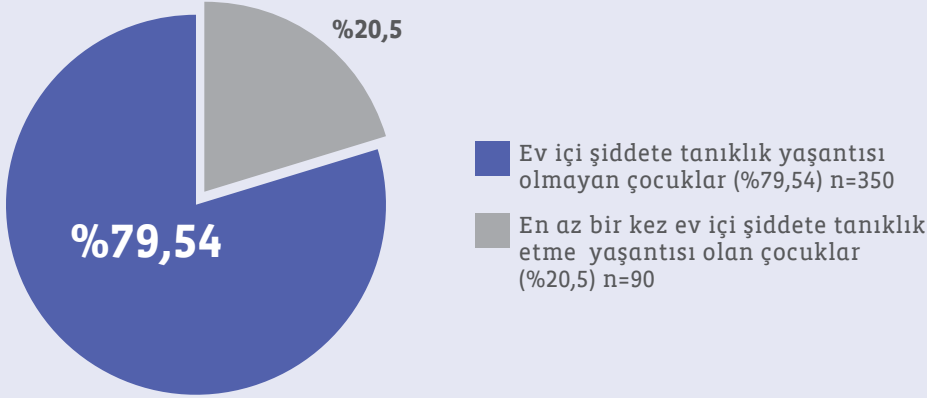

Çocukların ev içi şiddet yaşantıları (A) çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu, (B) duygusal şiddet yaşantısı, (C) diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimleri, (D) ihmal edilme yaşantısı ve (E) fiziksel şiddet yaşantısı/ deneyimi alt boyutlarında ayrı ayrı ele alınmıştır.

A. Çocukların Ev İçi Şiddete Tanıklık Etme Durumu

Çocukların ev içi şiddete tanıklık etme durumlarına bakıldığında çocukların %20,5'inin en az bir kez ev içi şiddete tanıklık ettiği (n=90), %79,54'inin ise ev içi şiddete tanıklık yaşantısı olmadığı görülmüştür (n=350). Ev içi şiddete tanıklık etmeyen çocuklardan % 3,7'si, son bir yıl içerisinde olmasa da daha önce en az bir kez ev içi şiddete tanıklık ettiklerini belirtmişlerdir (n=13).

GRAFİK 4. ÇOCUKLARIN SON BİR YIL İÇERİSİNDE EV İÇİ ŞİDDETE TANIKLIK ETME YAŞANTILARI

Çocukların evde/ aile içinde şiddet tanıklık etme durumu konusunda, bazen veya birçok kez cevabını vererek şiddete tanık olduklarını ifade eden çocukların yüzdesi 0,5-15,7 arasında değişmektedir. Çocuklar en çok evde korkmalarına neden olacak şekilde bağırarak ve birbirleriyle tartışan yetişkinler gördüklerini ifade etmişlerdir.

TABLO 2. ÇOCUKLARIN EV İÇİ ŞİDDETE TANIKLIK ETME YAŞANTILARININ SIKLIĞI

ÇOCUĞUN EV İÇİ ŞİDDETE TANIKLIK ETME DURUMU	Biraz çok kez		Bazen		Hiçbir zaman		Geçen yıl olmadı, ama daha önce oldu		Toplam	
	N	%	n	%	n	%	N	%	N	%
10. Evinden bir kişi, alkol ve/veya uyuşturucu kullandıktan sonra seni korkutacak şekilde davrandı mı?	2	0,5	4	0,9	432	98,4	1	0,2	439	100
11. Evinde senin korkmana neden olacak şekilde bağırarak ve birbirleriyle tartışan yetişkinler gördün mü?	6	1,4	69	15,7	352	80	13	3,0	440	100
12. Evinde fiziksel olarak birbirine zarar veren (vurmak, tokat atmak, yumruklamak gibi) yetişkinler gördün mü?	3	0,7	13	3	420	95,7	3	0,7	439	100
13. Evinde, evin içindeki başka birini yaralayacak ya da korkutacak şekilde bıçak, silah, sopa, taş kullanan birini gördün mü?			2	0,5	437	99,3	1	0,2	440	100

Çocukların evde/ aile içinde şiddete tanıklık etme durumlarının (1) cinsiyete, (2) yaşa, (3) sınıf düzeyine, (4) okulda sene kaybetmesi ve (5) anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında ilgili değişkenlere göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıntılı analiz sonuçları aşağıdadır.

- A.1.** Çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda kız ve erkek çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumuna ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(420)}=-.130$; $p>.05$).
- A.2.** Çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu yaşa göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 12, 13, 14 ve 15 yaş çocuklarının evde/aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($F(3,418)=.106$; $p>.05$).
- A.3.** Çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenimine devam eden çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumuna ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($F(2,419)=.454$; $p>.05$).
- A.4.** Çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu sene kaybı olup olmadığına göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda sene kaybı olan ve olmayan çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumuna ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t(420)=.095$; $p>.05$).
- A.5.** Çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumu anne ve babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne ve babası birlikte olan ve olmayan çocukların ev içinde şiddete tanıklık etme durumuna ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t(43.272)=1.622$; $p>.05$).

Sonuç olarak çocuğun ev içi şiddete tanıklık etme yaşantısının çocuğun cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi, okulda sene kaybetmesi ve anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu, araştırmaya katılan çocukların aile içi şiddet yaşantılarına tanıklığı ile ele alınan değişkenlerin bir ilişkisi olmadığını göstermektedir.

Ev içinde tanık olunan şiddet boyutunda çocukların “en çok” yaşadıkları şiddet deneyimlerinin “çocukların evde korkmalarına neden olacak şekilde birbirine bağırarak ve birbiriyle tartışarak yetişkinler görmeleri” ve “evde fiziksel olarak birbirine zarar veren (vurmak, tokat atmak, yumruklamak gibi) yetişkinler görmeleri” olması, öncelikle ev içindeki yetişkinlerin, çocukların bu tür davranışlara tanıklık ediyor olmalarının, onları etkilediğinin bilincinde olmadıklarını, düşündürmektedir.

Ev içindeki yetişkinlerin farklı stres kaynakları içerisinde olduğu, bu stres kaynakları arasında ekonomik durumun belirleyici olabileceği düşünülmektedir. Nitekim yapılan bir araştırma fiziksel istismara uğrayan çocukların ailelerinin ekonomik durumu kötü olanların (% 63), ekonomik durumu kötü olduğu halde istismara uğramayan çocukların ailelerinden (% 37) yüksek olduğunu tespit etmiştir.³² Çocuklarının ev içi şiddete tanıklık etmesine neden olan yetişkinlerin, kendi çocukluklarında şiddete tanık ettikleri de düşünülebilir. Nitekim çocuklarına şiddet gösteren veya ev içinde çocukların şiddete tanık olmasına neden olan yetişkinlerin, kendi çocukluklarında şiddet gördükleri veya şiddete tanıklık ettiklerine yönelik araştırma sonuçları bulunmaktadır.³³

32 Yılmaz Irmak, T. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlgili Faktörler. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi. Psikoloji anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir

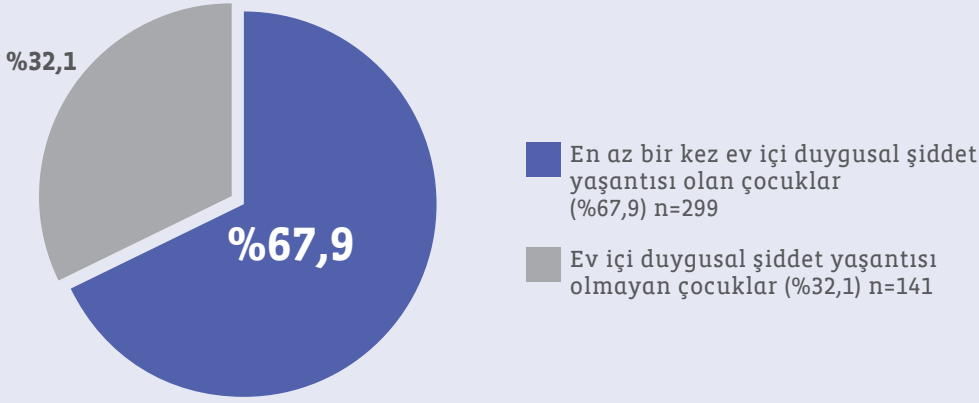
33 Bulut. I. (2006). Genç Anne ve Çocuk İstismarı. Bizim Büro Basım evi. Ankara

B. Çocukların Ev İçinde Duygusal Şiddet Yaşantısı

Çocukların ev içi duygusal şiddet yaşantılarına bakıldığında çocukların % 67,9'unun en az bir kez ev içi duygusal şiddet yaşantıları olduğu (n=299), %32,1'inin ise ev içi duygusal şiddet yaşantıları olmadığı görülmüştür (n=141).

Ev içi duygusal şiddet yaşantısı olmayan çocuklardan % 2,1'i, son bir yıl içinde olmasa da daha önce en az bir kez ev içi duygusal şiddet yaşantıları olduğunu belirtmişlerdir (n=3).

GRAFİK 5. ÇOCUKLARIN SON BİR YIL İÇERİSİNDE EV İÇİ DUYGUSAL ŞİDDET YAŞANTILARI

Ev içinde duygusal şiddet yaşantısı konusunda, bazen veya birçok kez cevabını vererek duygusal şiddet yaşantıları olduğunu ifade eden çocukların yüzdesi 0,5-46,6 arasında değişmektedir. Çocuklar en çok birinin/ birilerinin kendilerine yüksek sesle ve saldırganca bağırıldığını, çağırdığını ve çığlık attığını ifade etmişlerdir. Birilerinin sevdiği bir şeyi yasaklaması ve çocuğun kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırılması da çocukların yüksek oranda yaşadıkları duygusal şiddet deneyimleri arasındadır.

Çocukların ev içindeki duygusal şiddet yaşantılarının (1) cinsiyete, (2) yaşa, (3) sınıf düzeyine, (4) okulda sene kaybetmesi ve (5) anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Cinsiyete, çocuğun okulda sene kaybetmesine göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Yaş, sınıf düzeyi ve anne babanın birlikte olma durumuna göre ise farklılaştığı görülmüştür.

TABLO 3. ÇOCUKLARIN EV İÇİ DUYGUSAL ŞİDDET YAŞANTILARININ SIKLIĞI

ÇOCUĞUN EV İÇİ DUYGUSAL ŞİDDET YAŞANTISI	Birçok kez		Bazen		Hiçbir zaman		Geçen yıl olmadı, ama daha önce oldu		Toplam	
	N	%	n	%	N	%	N	%	n	%
14. Biri/ birileri sana yüksek sesle ve saldırganca bağırdı, çağırdı ya da çığlık attı mı?	8	1,8	205	46,6	219	49,8	8	1,8	440	100
15. Biri/ birileri sana aptal, tembel ya da benzeri kötü sözler söyleyerek aşağıladı mı?	6	1,4	52	11,9	380	86,8	-	-	438	100
16. Biri/ birileri konuşmanı, kendini ifade etmeni engelledi veya reddetti mi (Seni görmezden geldi mi)?	2	0,5	42	9,5	394	89,5	2	0,5	440	100
17. Biri/ birileri cep harçlığın ya da benzer bir biçimde ihtiyaçlarını karşılayabileceğin olanakların elinden aldı mı?	-	-	12	2,7	426	97	1	0,2	439	100
18. Biri/ birileri sevdiğin bir şeyi yasakladı mı?	7	1,6	95	21,6	331	75,2	7	1,6	440	100
19. Biri/ birileri evden dışarı çıkmayı yasakladı mı?	2	0,5	50	11,4	384	87,3	4	0,9	440	100
20. Biri/ birileri senin iznin olmadan, günlüğünü, mesajlarını ya da e-postalarını okudu mu?	4	0,9	41	9,3	395	89,8	-	-	440	100
21. Biri/ birileri senin iznin olmadan çantayı, çekmecelerini, ceplerini karıştırdı mı?	-	-	44	10,0	395	90	-	-	439	100
22. Biri/ birileri kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırdı mı?	11	2,5	89	20,2	338	76,8	2	0,5	440	100
23. Biri/ birileri seni diğer insanların önünde kasıtlı olarak çok kötü ya da aşağılanmış hissettirecek şekilde utandırdı ya da mahcup etti mi?	2	0,5	22	5,0	414	94,3	1	0,2	439	100
24. Biri/ birileri keşke ölseydin ya da hiç doğmasaydın dedi mi?	2	0,5	24	5,5	413	93,9	1	0,2	440	100
25. Biri/ birileri seni bırakmak ya da terk etmekle tehdit etti mi?	2	0,5	11	2,5	427	97	-	-	440	100
26. Biri/ birileri seni evden atmak ya da evden uzaklaştırmakla tehdit etti mi?	-	-	6	1,4	433	98,4	1	0,2	440	100
27. Biri/ birileri seni eve almadığı oldu mu?	-	-	6	1,4	431	98	3	0,7	440	100
28. Biri/ birileri sana zarar vermekle tehdit etti mi?	-	-	10	2,3	428	97,3	2	0,5	440	100

Değişkenlerle ilgili ayrıntılı analiz sonuçları aşağıdadır.

B.1. Çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantısı/deneyimi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda kız ve erkek çocukların ev içinde duygusal şiddet

yaşantılarına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(410)}=1.075$; $p>.05$).

- B.2.** Çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantısı yaşa göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 12, 13, 14 ve 15 yaş çocuklarının ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaştığı görülmüştür ($F_{(3,408)}=6.877$; $p<.01$). Söz konusu değişkenler için etki büyüklüğü incelendiğinde ($h^2=.05$), bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki toplam varyansın % 5'ini açıkladığı görülmektedir. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün “orta” olduğu ifade edilebilir³⁴. Farkın bağımsız değişkenin hangi düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla ve varyansın homojen olmaması nedeniyle post hoc testlerinden Dunnett C testi uygulanmıştır. Buna göre, 12 yaş çocuklarının ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=43.82$), 14 yaş çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=42.75$) yüksek olduğu saptanmıştır.
- B.3.** Çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantısı sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenimine devam eden çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaştığı görülmüştür ($F_{(2,409)}=11.311$; $p<.01$). Söz konusu değişkenler için etki büyüklüğü incelendiğinde ($h^2=.05$), bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki toplam varyansın % 5'ini açıkladığı görülmektedir. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün “orta” olduğu ifade edilebilir. Farkın bağımsız değişkenin hangi düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla ve varyansın homojen olmaması nedeniyle post hoc testlerinden Dunnett C testi uygulanmıştır. Buna göre, 8. sınıf çocuklarının ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=42.63$), 6. sınıf çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=43.79$) ve 7. sınıf çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=43.39$) düşük olduğu saptanmıştır.
- B.4.** Çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantısı sene kaybı olup olmadığına göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda sene kaybı olan ve olmayan çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(410)}=.524$; $p>.05$).
- B.5.** Çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantısı anne ve babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne ve babası birlikte olan ve olmayan çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaştığı görülmüştür ($t_{(44,821)}=3.335$; $p<.01$). Söz konusu değişkenler için etki büyüklüğü incelendiğinde ($h^2=.03$), bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki toplam varyansın % 3'ünü açıkladığı görülmektedir. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün “düşük” olduğu ifade edilebilir³⁵. Farkın yönü için betimsel istatistikler incelendiğinde, anne ve babası birlikte olan çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=43.45$), tek ebeveynli çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=41.67$) yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak çocuğun ev içindeki duygusal şiddet yaşantısının cinsiyete, çocuğun okulda sene kaybetmesine göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Yaş, sınıf türü ve anne babanın birlikte olma durumuna göre ise farklılaştığı görülmüştür.

34 Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Pegem Yayınları

35 Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Pegem Yayınları

Ev içinde duygusal şiddet boyutunda çocukların “en çok” yaşadıkları şiddet deneyimleri arasında “evde birinin / birilerinin kendilerine yüksek sesle ve saldırganca bağırması, çağırması ve çığlık atması”, “birilerinin sevdiği bir şeyi yasaklaması” ve “çocuğun kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırılması” gibi durumların bulunmasının öncelikle, çocuğun bir birey olarak görülmemesine ve yok sayıldığına işaret ediyor olduğu düşünülmektedir.

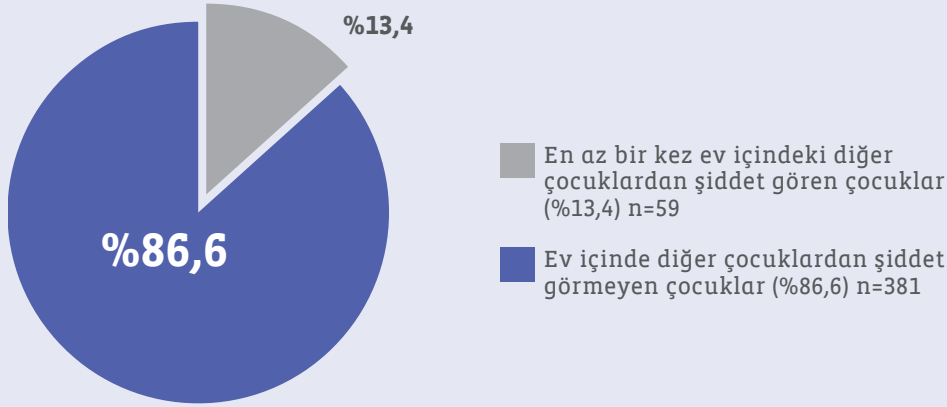
Yaş değişkeni ile çocuğun ev içinde duygusal şiddet yaşantısı arasında tespit edilen farklılaşma; 12 yaş çocuklarının ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=43.82$), 14 yaş çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=42.75$) yüksek olduğunu göstermektedir. Bu, ev içindeki yetişkin tarafından küçük yaşta çocuklarla ilişkilerde güç ve erk kullanımında baskıcı bir tutum sergilendiğine, çocuğun sevdiği bir şeyin yasaklanarak çocukla hiyerarşik bir ilişki geliştirildiğine işaret edebilir. **Dolayısıyla genel olarak çocuklara “söz büyüğün su küçüğün” yaklaşımının sürmekte olduğu ifade edilebilir.**

Sınıf düzeyi değişkeni ile çocuğun ev içinde duygusal şiddet yaşantısı arasında tespit edilen farklılaşma 8. sınıf çocuklarının ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=42.63$), 6. sınıf çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=43.79$) ve 7. sınıf çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=43.39$) düşük olduğu saptanmıştır. Başka bir ifadeyle çocuğun içinde bulunduğu sınıf türü yükseldikçe ev içinde duygusal şiddet yaşantısının azaldığı görülmektedir. Bu, evdeki yetişkinlerin, çocuğun sınıf düzeyi yükseldikçe onunla daha az çatışma yaşayacak bir iletişim tarzı geliştirdiklerini düşündürmektedir. Bir bakıma çocuğu birey olarak algılamamanın sınıf düzeyi yükseldikçe arttığı da düşünülebilir. Öte yandan çocuğun 8. Sınıfta gerek yaşının büyümesi gerekse gelişimsel özellikleri açısından aileye bağımlılığının daha da azaldığı bir döneme girmesi, ev içi duygusal şiddet yaşantılarını normalleştirmesi ve olumsuz davranışları şiddet olarak algılamaması da mümkün olabilir.

Anne babanın birlikte olma durumu değişkeni ile çocuğun ev içinde duygusal şiddet yaşantısı arasında tespit edilen farklılaşma anne ve babası birlikte olan çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=43.45$), tek ebeveynli çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=41.67$) yüksek olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle anne babası birlikte olan çocukların tek ebeveynli çocuklara göre ev içinde duygusal şiddet yaşantıları daha yüksektir. Bu, çocuklarının bakımından tek başlarına sorumlu olan ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkilerinde çok daha dikkatli olduğunu düşündürmektedir. Anne babası birlikte olan çocukların daha yüksek duygusal şiddet yaşantıları olması ise, anne baba arasında farklı stres kaynakları olduğuna işaret ediyor olabilir.

C. Çocukların Ev İçinde Çocuklar Tarafından Gördüğü Şiddet Yaşantıları

Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantılarına bakıldığında; çocukların % 13,4'ünün **en az** bir kez ev içinde diğer çocuklardan kaynaklanan şiddet yaşantıları olduğu (n=59), %86,6'sının ise olmadığı görülmüştür (n=381). Ev içinde diğer çocuklardan kaynaklanan şiddet yaşantısı olmayan çocuklardan % 0,8'i, son bir yıl içinde olmasa da daha önce **en az** bir kez ev içinde diğer çocuklardan şiddet gördüklerini belirtmişlerdir (n=3).

GRAFİK 6. ÇOCUĞUN SON BİR YIL İÇERİSİNDE EV İÇİNDE DİĞER ÇOCUKLAR TARAFINDAN GÖRDÜĞÜ ŞİDDET YAŞANTILARI

Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantısı konusunda, bazen cevabını vererek şiddet yaşantıları olduğunu ifade eden çocukların yüzdesi 12,7'dir. Bu çocuklar evdeki başka bir çocuk tarafından itilip kakıldıklarını ve bu yüzden kendilerini mutsuz ya da kötü hissettiklerini belirtmişlerdir.

TABLO 4. ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE DİĞER ÇOCUKLAR TARAFINDAN GÖRDÜĞÜ ŞİDDETİN SIKLIĞI

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE DİĞER ÇOCUKLAR TARAFINDAN GÖRDÜĞÜ ŞİDDET	Birçok kez		Bazen		Hiçbir zaman		Geçen yıl olmadı, ama daha önce oldu		Toplam	
	n	%	n	%	N	%	N	%	n	%
29. Evdeki başka bir çocuk tarafından itilip kakılıp (dalga geçilme, utandırılma) bu yüzden kendini mutsuz ya da kötü hissettin mi?	-	-	56	12,7	381	86,6	3	0,7	440	100

Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantısının (1) cinsiyete, (2) yaşa, (3) sınıf düzeyine, (4) okulda sene kaybetmesi ve (5) anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında ilgili değişkenlere göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıntılı analiz sonuçları aşağıdadır.

- C.1.** Çocukların evde içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla iki değişken için kay-kare testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda kız ve erkek çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimlerine ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($\chi^2_{(sd=1, n=437)}=.149; p>.05$).
- C.2.** Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla iki değişken için kay-kare testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 12, 13, 14 ve 15 yaş çocuklarının ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimlerine ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($\chi^2_{(sd=3, n=437)}=.475; p>.05$).
- C.3.** Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla iki değişken için kay-kare testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenimine devam eden çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü

şiddet deneyimlerine ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($c^2_{(sd=2, n=437)}=.928; p>.05$).

- C.4.** Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimleri sene kaybı olup olmadığına göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla iki değişken için kay-kare testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda sene kaybı olan ve olmayan çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimlerine ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($c^2_{(sd=1, n=437)}=.638; p>.05$).
- C.5.** Çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimleri anne ve babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla iki değişken için kay-kare testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne ve babası birlikte olan ve olmayan çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet deneyimlerine ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($c^2_{(sd=1, n=436)}=.894; p>.05$).

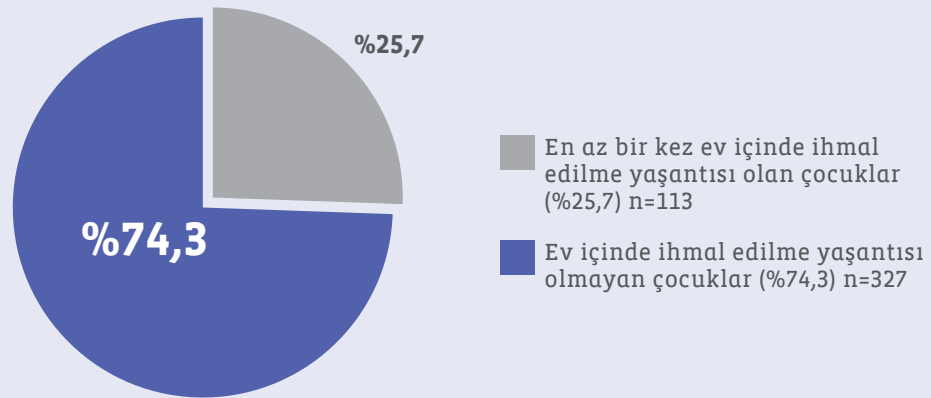
Sonuç olarak ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantısının çocuğun cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi, okulda sene kaybetmesi ve anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu, araştırmaya katılan çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantısı ile ele alınan değişkenlerin bir ilişkisi olmadığını göstermektedir.

Ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantısı boyutunda tek bağımlı değişken çocukların diğer çocuklar tarafından “itilip kakılmaları ve bu yüzden kendilerini mutsuz ya da kötü hissetmeleri”dir. Bu, çocukların birbirlerini kırmadan, barış içerisinde birlikte yaşama konusunda deneyimlerinin yetersiz olduğunu, kendilerini ifade etme konusunda güçsüz konumda olduklarını ve evdeki diğer yetişkinlerin bu durumu değiştirmek ve dönüştürmek üzere harekete geçmediğini düşündürmektedir.

D. Çocuğun Ev İçinde İhmal Edilme Yaşantısı

Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantılarına bakıldığında; çocukların % 25,7'sinin en az bir kez ev içinde ihmal edilme yaşantıları olduğu (n=113), %74,3'ünün ise olmadığı görülmüştür (n=327). Ev içinde ihmal yaşantısı olmayan çocuklardan % 0,6'sı, son bir yıl içinde olmasa da daha önce en az bir kez ev içinde ihmal edildiklerini belirtmişlerdir (n=2).

GRAFİK. 7. ÇOCUKLARIN SON BİR YIL İÇİNDE EV İÇİNDE İHMAL EDİLME YAŞANTILARI

Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısı konusunda, bazen veya birçok kez cevabını vererek şiddet yaşantıları olduğunu ifade eden çocukların yüzdesi 0,1-15,3 arasında değişmektedir. Çocuklar en çok evde/ ailede onunla ilgilenilmediğini hissettiklerini ifade etmişlerdir. Evde/ aile içinde kendilerini önemsiz hissettikleri, ihtiyaç duyduklarında ona yardım edilmediğini, desteklenmediklerini hissetmeleri de ihmal edilme deneyimleri arasındadır.

Çocukların evde/ aile içinde ihmal edilme yaşantılarının (1) cinsiyete, (2) yaşa, (3) sınıf düzeyine, (4) okulda sene kaybetmesi ve (5) anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Yaş, sınıf düzeyi, çocuğun okulda sene kaybetmesi ve anne babanın birlikte olma durumuna göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Cinsiyete göre ise farklılaştığı görülmüştür. Ayrıntılı analiz sonuçları aşağıdadır.

- D.1.** Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda kız ve erkek çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısına ilişkin puanların birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(312,08)}=3.122$; $p<.01$). Ancak söz konusu değişkenler için etki büyüklüğü incelendiğinde ($h^2=.02$), bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki toplam varyansın % 2'sini açıkladığı görülmektedir. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün “düşük” olduğu ifade edilebilir³⁶. Farkın yönü için betimsel istatistikler incelendiğinde, erkek çocuklarının evde/aile içinde ihmal edilme yaşantısına/deneyimine ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=20.69$), kız çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=20.4$) yüksek olduğu saptanmıştır.
- D.2.** Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısı yaşa göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 12, 13, 14 ve 15 yaş çocuklarının ev içinde ihmal edilme yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($F_{(3,404)}=.678$; $p>.05$).
- D.3.** Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısı sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenimine devam eden çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($F_{(2,405)}=2.593$; $p>.05$).
- D.4.** Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısı sene kaybı olup olmadığına göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda sene kaybı olan ve olmayan çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(406)}=.517$; $p>.05$).
- D.5.** Çocukların ev içinde ihmal edilme yaşantısı anne ve babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne ve babası birlikte olan ve olmayan çocukların evde içinde ihmal edilme yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(405)}=1.876$; $p>.05$).

36 Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Pegem Yayınları

TABLO 5. ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE İHMAL EDİLME YAŞANTILARININ SIKLIĞI

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE İHMAL EDİLME YAŞANTISI	Birçok kez		Bazen		Hiçbir zaman		Geçen yıl olmadı, ama daha önce oldu		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
30. Herkese yetecek kadar olduğu halde, cezalandırılmak amacıyla aç veya susuz kaldığını hissettin mi?	-	-	4	0,9	435	98,9	1	0,2	440	100
31. İsteğin dışında kirli, yırtık ya da mevsime uygun olmayan giysiler giydiğin oldu mu?	-	-	4	1	411	98,8	1	0,2	416	100
32. Hastalandığında veya yaralandığında birinin senle ilgilenmediği oldu mu? Mesela, ağrın olduğunda doktora götürülmemek ya da ihtiyacın olan ilaçların verilmemesi gibi.	2	0,5	4	0,9	433	98,4	1	0,2	440	100
33. Evde/ aile içinde bir yetişkinin senle ilgilenmemesi sebebiyle bir yerini incittiğin ya da yaralandığın oldu mu?	-	-	5	1,1	433	98,4	2	0,5	440	100
34. Evde/ aile içinde senle ilgilenilmediğini hissettiğin oldu mu?	4	0,9	67	15,3	367	83,6	1	0,2	439	100
35. Evde/ aile içinde kendini önemsiz hissettiğin oldu mu?	3	0,7	46	10,5	390	88,6	1	0,2	440	100
36. Evde/ aile içinde en çok ihtiyacın olduğu anda, birinin sana yardım etmediğini, desteklemediğini, senle ilgilenmediğini hissettin mi?	5	0,1	42	9,6	391	89,3	-	-	438	100

Sonuç olarak çocuğun ev içinde ihmal edilme yaşantısının yaş, sınıf düzeyine, çocuğun okulda sene kaybetmesine ve anne babanın birlikte olma değişkenlerine göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Cinsiyete göre ise farklılaştığı görülmüştür.

Ev içinde ihmal edilme boyutunda çocukların “en çok” yaşadıkları şiddet deneyimleri arasında “evde onunla ilgilenilmediğini hissetmeleri” ev içindeki yetişkinlerin çocuğun ilgi ve istekleriyle ilgilenmeleri için gerekli koşulların eksikliğine işaret ediyor olabilir. Dolayısıyla yetişkinlerin çocuğun ilgi ve istekleri olduğunun farkında olması, çocukla ilgilenmek konusunda motivasyonlarının olması ve çocukla birebir iletişim kurarak bu ilgi ve isteklerin gerçekleştirilmesini netleştirmeleri ve sınırlıklar hakkında çocukla iletişim konusunda yetersizlik gösterebildikleri düşünülebilir.

Cinsiyet değişkeni ile çocuğun ev içinde ihmal edilme yaşantısı arasında tespit edilen farklılaşma; erkek çocuklarının ev içinde ihmal edilme yaşantılarına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=20.69$), kız çocuklarının puan ortalamasından ($\bar{X}=20.4$) yüksek olduğu saptanmıştır. Bu erkek çocukların kız çocuklara oranla daha yüksek ihmal algıladıkları anlamına gelmektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerinden beklentiler çocukluktan itibaren belirleyici olmaktadır. Türkiye’de genel olarak kız çocuklarına erkek çocuklardan daha çok koruyucu bir yaklaşım sergilenmektedir. Erkek çocuktan daima güçlü olmasının beklenmesi, “Erkek adam ağlamaz” diye öğütler verilmesi gibi düşünce ve sözler davranışlara yansımakta ve erkek çocuklarla yakın duygusal iletişimin sınırlı tutulabildiği bilinmektedir. Bunun erkek çocukların, kız çocuklara göre ihtiyaçları olduğunda yanlarında destek alabilecekleri bir yetişkin bulamadıklarını ve ihmal edildiklerini hissetmelerine neden olduğu ifade edilebilir.

E. Çocuğun Ev İçinde Fiziksel Şiddet Yaşantısı

Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantılarına bakıldığında; çocukların % 37’sinin en az bir kez ev içinde fiziksel şiddet yaşantıları olduğu (n=163), %63’ünün ise olmadığı görülmüştür (n=227). Ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı olmayan çocuklardan % 4,7’si, son bir yıl içinde olmasa da daha önce en az bir kez ev içinde fiziksel şiddet yaşantıları olduğunu belirtmişlerdir (n=13).

GRAFİK. 8. ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE FİZİKSEL ŞİDDET YAŞANTILARI

Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı konusunda, bazen veya birçok kez cevabını vererek fiziksel şiddet yaşantıları olduğunu ifade eden çocukların yüzdesi 0,2-17,3 arasında değişmektedir. Çocuklar en çok evde/ ailede kulaklarının çekildiğini ifade etmişlerdir. Evde/ aile içinde tokat atılması ve saçının çekilmesi de yüksek oranda yaşanan fiziksel şiddet deneyimleri arasındadır.

TABLO 6. ÇOCUKLARIN EV İÇİNDE FİZİKSEL ŞİDDET YAŞANTILARININ SIKLIĞI

ÇOCUĞUN EV İÇİNDE FİZİKSEL ŞİDDET YAŞANTISI	Birçok kez		Bazen		Hiçbir zaman		Geçen yıl olmadı, ama daha önce oldu		Toplam	
	N	%	N	%	n	%	N	%	n	%
37. Biri/ birileri seni itti ya da tekmeledi mi?	1	0,2	17	3,9	418	95	4	0,9	440	100
38. Biri/ birileri elbiselerinin ya da vücudunun bir kısmını zorla çekiştirip seni sarstı mı?	2	0,5	18	4,1	417	95	2	0,5	439	100
39. Biri/ birileri sana tokat attı mı?	2	0,5	47	10,7	371	84,7	18	4,1	438	100
40. Biri/ birileri kafana ya da ensene elle vurdu mu?	2	0,5	28	6,4	407	92,7	2	0,5	439	100
41. Biri/ birileri kalçana elle vurdu mu?	-	-	8	1,8	429	97,9	1	0,2	438	100
42. Biri/ birileri sana sopa, süpürge, baston ya da kemer gibi şeyle vurdu mu?	2	0,5	21	4,8	408	92,9	8	1,8	439	100
43. Biri/ birileri bir nesne ya da yumrukla sana arka arkaya vurdu mu? (dövmek, hırpalamak)	-	-	7	1,6	429	97,9	2	0,5	438	100
44. Biri/ birileri seni herhangi bir şekilde boğmaya çalıştı mı?	-	-	1	0,2	438	99,5	1	0,2	440	100
45. Biri/ birileri seni sıcak su veya ateşle yaktı mı ya da haşladı mı?	-	-	1	0,2	437	99,3	2	0,5	440	100
46. Biri/ birileri seni küçük bir yere ya da karanlık bir odaya kilitledi mi?	-	-	5	1,1	431	98	4	0,9	440	100
47. Biri/ birileri seni bir yere bağladı ya da zincirledi mi?	-	-	5	1,1	431	98,6	1	0,2	437	100
48. Kulağını çekti mi?	1	0,2	76	17,3	348	79,1	15	3,4	440	100
49. Biri/ birileri saçını çekti mi?	1	0,2	43	9,8	392	89,3	3	0,7	439	100
50. Biri/ birileri seni çimdikledi mi?	1	0,2	32	7,3	403	92	2	0,5	438	100
51. Biri/ birileri seni ağır bir yük taşımaya, taşıdığıyla seni ayakta tutmaya ya da ceza olarak bir egzersiz (hareket) yapmaya zorladı mı?	-	-	2	0,5	436	99,3	1	0,2	439	100
52. Biri/ birileri bıçakla ya da silahla tehdit edildin mi?	-	-	-	-	438	99,5	1	0,2	440	100

Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantılarının (1) cinsiyete, (2) yaşa, (3) sınıf düzeyine, (4) okulda sene kaybetmesi ve (5) anne babanın birlikte olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve anne babanın birlikte olma durumuna göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Çocuğun okulda sene kaybetmesine göre ise farklılaştığı görülmüştür.

Değişkenlere göre ayrıntılı analiz sonuçları aşağıdadır:

- E.1.** Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda kız ve erkek çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(384)}=.879$; $p>.05$).
- E.2.** Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı yaşa göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 12, 13, 14 ve 15 yaş çocuklarının ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($F_{(3,382)}=.946$; $p>.05$).
- E.3.** Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenimine devam eden çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına/deneyimine ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($F_{(2,383)}=2.753$; $p>.05$).
- E.4.** Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı sene kaybı olup olmadığına göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda sene kaybı olan ve olmayan çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaştığı görülmüştür ($t_{(18,679)}=4.679$; $p<.01$). Söz konusu değişkenler için etki büyüklüğü incelendiğinde ($\eta^2=.05$), bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki toplam varyansın % 5'ini açıkladığı görülmektedir. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün “orta” olduğu ifade edilebilir.³⁷ Farkın yönü için betimsel istatistikler incelendiğinde, eğitiminde sene kaybı yaşayan çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına ilişkin puan ortalamasının ($\bar{X}=47.9$), sene kaybı yaşamayan çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=47.34$) yüksek olduğu saptanmıştır.
- E.5.** Çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı anne ve babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt bulmak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne ve babası birlikte olan ve olmayan çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına ilişkin puanlarının birbirinden manidar biçimde farklılaşmadığı görülmüştür ($t_{(42,293)}=1.779$; $p>.05$).

Sonuç olarak çocuğun ev içindeki fiziksel şiddet yaşantısının yaşa, cinsiyete, sınıf düzeyine ve anne babanın birlikte olma durumuna göre manidar bir biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Çocuğun okulda sene kaybetmesine durumuna göre ise farklılaştığı görülmüştür.

Ev içinde fiziksel şiddet boyutunda çocukların “en çok” yaşadıkları şiddet deneyimleri arasında “kulaklarının çekilmesi”, “tokatlanma” ve “saçının çekilmesi” yaşantısının bulunması ev içindeki yetişkinlerin fiziksel güçlerini orantısız bir biçimde kullandığını açıkça göstermektedir. Bu davranışların, çocuğun ev içindeki kurallara uymasını sağlamak amacıyla araç olarak kullanıldığı, çocuğun bu şekilde cezalandırıldığı ve çocuğun fiziksel şiddet ile eğitildiği konusunda bir gösterge olduğu ifade edilebilir. Nitekim 988 üniversite öğrencisi ile yapılan bir araştırmada her beş kişiden biri (22.6%) çocuklukta kendilerine

37 Büyükoztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Pegem Yayınları

fiziksel şiddetin disiplin tesisi için, %15.9'i şiddeti bir konuda ders olması amacıyla ve %16.1'i şiddetin saygı tesis etmek için uygulandığını ifade etmiştir.³⁸ Aynı çalışmada öğrencilerin %53.3'ü (%64 erkek, %41 kadın) çocukluk döneminde ev içinde tekmelenme, yumruklanma, iteklenip düşürülme, yakma, diş kaybı, kemik kırılması gibi sonuçları olan şiddet olayları yaşadıklarını bildirmişlerdir. Benzer bir biçimde 3-17 yaş grubundan çocukları olan anne babalarla yapılan bir araştırma, babaların (%17) ve annelerin (%35) cezalandırma amacıyla çocuklarını ara sıra (çoğu durumda “bazen”) dövdüklerini ifade etmiştir. Aralarında “şiddet” olarak nitelenebilecek başka cezalandırma biçimlerine başvuranların da olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, annelerin yüzde 10'u son bir yıl içinde çocuklarını bir odaya kapatmıştır³⁹.

Türkiye’de tüm bölgelerden toplam 12 ildeki ana babalara çocuklarına nasıl disiplin uyguladıklarını soran başka bir araştırma⁴⁰ ise ana babaların % 9,3'ünün fiziksel ceza uyguladığını % 7,3'ünün çocuklarını “korkuttuğunu”, % 31,8'inin de çocuklarına bağırıldığını veya yüksek sesle azarladığını tespit etmiştir.

Anne babalar çocuklarına uyguladıkları şiddeti “disiplin ve “kontrol” şeklinde gerekçelendirmiş, çocukların disiplin altına sokulmasında şiddetin yararlarına atıfta bulunan atasözlerini dile getirmişlerdir. Dolayısıyla fiziksel şiddetin halen disiplin ve bir eğitim aracı olarak görüldüğü ifade edilebilir.

Okulda sene kaybetme değişkeni ile çocuğun ev içinde fiziksel şiddet yaşantısı arasında tespit edilen farklılaşma; eğitiminde sene kaybı yaşayan çocukların ev içinde fiziksel şiddet yaşantısına ilişkin puan ortalamasının ($X=47.9$), sene kaybı yaşamayan çocukların puan ortalamasından ($X=47.34$) yüksek olduğu saptanmıştır. Bu okulda sene kaybeden çocukların, kaybetmeyenlere göre daha çok fiziksel şiddet gördüklerini göstermektedir. Bu, fiziksel şiddetin eğitim başarısını düşürdüğünü gösterdiği gibi okuldaki başarısızlığın çocuğun ev içinde fiziksel şiddet yaşantısını arttırabildiğine de işaret ediyor olabilir. Bulgu, her iki durumda da fiziksel şiddetin çocuğun eğitim yaşamını olumsuz etkilediğini gösteren araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.⁴¹

F. Çocukların Evdeki/Aile İçindeki Diğer Şiddet Deneyimleri

Araştırma kapsamında çocuklara açık uçlu bir soru ile “Evde incitilmek, kırılmak, canının yanması ile ilgili sana sormadığımız başka deneyimlerin var mı? Varsa anlatabilir misin?” diye sorulmuştur. Soru, 440 çocuktan 46'si tarafından cevaplanmıştır. Diğerleri soruların dışında şiddet deneyimleri olmadığını belirtmişlerdir.

Çocukların, ev içindeki/ ailedeki diğer şiddet deneyimlerine dair ifadelerinden bazılarının şiddet yaşantılarına dair sorularla benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Çocukların ev içinde yaşanan şiddete tanıklık etme ile ilgili tanımladıkları diğer şiddet deneyimlerine dair ifadeleri şunlardır:

“Evdeki kavgalar.” (Kız, 15)

“Babam ve annem bazen bağırarak kavga ediyor, üzülüyorum.” (Erkek, 13)

“Annemle babamın kavga edip babamın evden ayrılması.” (Erkek, 12)

“Babam içki yerine, o paraları bize harcasaydı.” (Kız, 14)

38 Turla, A., Dündar, C. & Özkanlı, C. (2010), “Prevalence of Childhood Physical Abuse in a Representative Sample of College Students in Samsun, Turkey”, *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 25, no. 7, pp. 1298–1308.

39 Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ve Türkiye İstatistik Kurumu (2006). *Aile Yapısı Araştırması, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara* (<http://www.athgm.gov.tr/upload/mce/eskisite/files/AileYap%C4%B1s%C4%B1%202006%20.pdf>)

40 Türkiye/GENAR (2008) *Türkiye Etkili Çocuk Yetiştirme Eğitimi üzerine bilgi/tutum/beceri araştırması kantitatif sonuçları taslak raporu.*

41 <http://www.unicef.org/violencestudy/3.%20World%20Report%20on%20Violence%20against%20Children.pdf> sf. 64-65

Ev içindeki yetişkinlerin davranışlar ile ilgili ifadeleri şunlardır:

- “Bakıcı vardı eskiden. O bana fazla disiplin uygulardı. Uyandırır, tek ayak üstünde durdururdu. Babam şikayetçi oldu polise. Bakıcının uyguladığı birçok ihmâl ve şiddet durumu var.” (Kız, 15)
- “Annemin baskıcı tavırları.” (Erkek, 15)
- “Babama bir şey soramam tersler.” (Kız, 15)
- “Annem arada bağıyor.” (Kız, 15)
- “Babamın sigara içmesi.” (Erkek, 15)
- “Annem şakayla ısırıyor.” (Kız, 12)
- “Azar işitiyorum.” (Kız, 13)
- “Azarlanmak (yaramazlık yüzünden).” (Erkek, 12)
- “Koluma vuruyorlar.” (Kız, 12)
- “Durup dururken bağıyorlar. Yaptığım işleri, anlamadıkları için engelliyorlar. İlişki durumumu gibi özel konulara karışıyorlar.” (Erkek, 14)
- “Yeğenim bazen bana karışır, bağıır.” (Kız, 14)
- “Annem terlik fırlatmıştı. Onun bana güvenmemesi beni üzüyor.” (Kız, 12)

Ev içindeki yetişkinlerin çocuğun eğitimi/ dersleri konusundaki tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeleri şunlardır:

- “Dersler konusunda ilgilenmediklerini, yanımda olmadıklarını düşünüyorum.” (Kız, 13)
- “Kötü not aldığım da öğüt verici konuşmaları...” (Kız, 12)
- “Dersler kötüyken annem kızıyor.” (Erkek, 13)
- “Herkes çalışıyor, sen çalışmıyorsun diyorlar.” (Kız, 15)

Çocuğun başka biriyle karşılaştırıldığına dair ifadeleri şunlardır:

- “Karşılaştırdıkları zaman çok kırılıyorum.” (Erkek, 13)
- “Benim boyumla kuzenim dalga geçiyor ve bu beni üzüyor.” (Kız, 14)

Çocuğun kardeşinden daha az ilgi ve sevgi gördüğünü düşünmesine dair ifadeleri şunlardır:

- “Bazen kardeşimle daha çok ilgileniyorlar.” (Kız, 13)
- “Dışlanma. Benimle değil başka biriyle (küçük kardeş) ilgileniyorlar... Kendimi yalnız hissediyorum.” (Kız, 14)
- “Bazen kardeşimi daha çok savunuyorlar.” (Kız, 12)
- “Kardeşimi annem daha çok seviyor.” (Kız, 14)

Çocuğun kardeşleriyle yaşadığı çatışmalara dair ifadeleri şunlardır:

- “Kardeşimle kavga ediyoruz. Küçük kardeşim ben ne istersem onu istiyor.” (Kız, 13)
- “Abim bana kötü davranıyor, beni başkalarının yanında küçük düşürüyor.” (Kız, 12)
- “Ablamla tartışıyoruz.” (Kız, 12)
- “... Sadece kardeşimle kavga ediyorum.” (Kız, 14)
- “Bazen ablamla kavga ediyoruz. Tartışıyoruz. Beni sinirlendiriyor, bende bir şeyler atıyorum ona.” (Erkek, 13)
- “Kardeşim kavga ediyor.” (Kız, 12)
- “Kardeşim çimdikliyor.” (Kız, 13)
- “Kardeşim beni çok kırıyor (Bilgisayar konusunda).” (Erkek, 13)
- “Abimin davranışları (Abinin psikolojik sorunları var)” (Kız, 13)
- “Kardeşimin sınav kağıdını yırtması.” (Erkek, 12)
- “Kardeşimle kavga etmek.” (Kız, 12)

Çocuğun yaptığı ya da yapmadığı davranışları nedeniyle şiddet gördüğüne dair ifadeleri:

- “Yapmadığım bir şey yüzünden suçlanmak. İsteklerimi yerine getirmiyorlar. Basit olsa bile bana güvenmiyorlar.” (Kız, 14)
- “Kitap okumaya zorlamaları beni kötü hissettiriyor.” (Erkek, 13)
- “Yaramaz ve suçlu olduğumda beni uyarırlar ya da bağırlarlar.” (Kız, 13)
- “Bilgisayar, telefon kavgası çok girdiğimde bağırlarlar, kısıtlıyorlar.” (Kız, 14)
- “Annem ben bilgisayarda durunca fişi çekiyor, bu canımı sıkıyor.” (Kız, 14)
- “Sigara içtiğimi öğrendiler ve bağırdılar. Ben de evden kaçtım.” (Erkek, 15)

Bunların dışında çocuklar, şiddet yaşantısı ile ilişkilendirilemeyecek ancak etkilendikleri durumlarla ilgili geri bildirimde de bulunmuşlardır.

- “Dersimi yapmadığımda kendimi kötü hissediyorum.” (Erkek, 14)
- “Çok alınganımdır.” (Kız, 14)
- “Babanın ölümü.” (Erkek, 12)

G. Çocukların, Çocuklara Yönelik Şiddeti Önlemeye Yönelik Önerileri

Araştırma kapsamında çocuklara açık uçlu bir soru ile “Çocuklara karşı uygulanan şiddeti önlemek için önerilerin var mı?” diye sorulmuştur. Soru, 440 çocuktan 199’si tarafından cevaplanmıştır. Diğerleri herhangi bir önerileri olmadığını belirtmişlerdir.

Çocukların, çocuğa karşı şiddetin önlenmesine dair önerilerini içeren ifadeleri (1) çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesi, (2) şiddet gösteren yetişkinlere yönelik öneriler, (3) çocuklara ve yetişkinlere mesajlar ile (4) diğer öneriler alt başlıklarında sınıflandırılmıştır.

Çocuk Koruma Sisteminin Güçlendirilmesi

Çocukların bu başlık altındaki önerileri genel öneriler, toplumsal eylem planı çağırısı, tespit ve izleme, başvuru ve şikayet mekanizması oluşturulması, koruma tedbirleri ve yaptırımlar, durum tespiti, bilinçlendirme ve eğitim konularında alt başlıklarda sınıflandırmıştır.

GENEL ÖNERİLER. Çocukların ifadelerinden Devlet’e çocukları koruma yükümlülüğünü hatırlattıkları görülmektedir. Çocuklar, koruma sistemiyle ilgili yasaların güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

- “Şiddete uğrayan çocuklar koruma altına alınmalı.” (Erkek, 12)
- “Devlet tarafından daha da korunmaları...” (Kız, 13)
- “Çocukların korunması gerekir, aile büyükleri ya da devlet tarafından.” (Kız, 13)
- “Yasalar güçlendirilmeli. Çocuğu elinden alıp, sertleştirilmeli bu uygulama.” (Erkek, 13)
- “Kanun çıkarılmalı. Çocuklar uzaklaştırılmalı. SHÇEK, vakıflar tarafından bu çocuklar korunmalı, bakılmalı.” (Erkek, 12)

TOPLUMSAL EYLEM PLANI ÇAĞRISI. Çocukların toplumsal bir eylem planı oluşturulması çağırısı niteliğinde önerileri olduğu görülmektedir. İfadelerden anlaşılmaktadır ki çocuklar, çocuğa karşı şiddetin bir çocuk hakkı ihlali olduğuna ve çocuk haklarının savunulması gerektiğine değinmişlerdir. Kamuoyunda, eğitim ortamlarında bilgilendirici ve konuyu gündemde tutan etkinlikler yapılmasını önermişlerdir. Konuyla ilgili kurumların oluşturulmasını dile getirmişlerdir. Yasaların uygulanması gerektiğine dikkat çekmişler ve toplumun ihbar yükümlülüğünü hatırlatmışlardır. Konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin kurulmasını önermişlerdir. Boşanma gibi özel durumdaki ailelerin çocuklarına özel destek verilmesi gerektiğine işaret etmişlerdir. Sadece ev içinde değil çalışma yaşamında, kapalı

kurumlarda ve erken evlilikler nedeniyle çocukların şiddette açık olduklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Ailelerin ve çocukların bu konuda bilinçlendirilmesini, medya araçları, araştırma, seminer vb. etkinlikleri içeren kapsamlı bir kampanya oluşturulmasını önermişlerdir.

- “Çocuk hakları, yetişkinler ve çocuklar tarafından savunulmalı.” (Kız, 12)
- “İnsanlar bu çocuklara yardımcı olmalı.” (Kız, 13)
- “Yürüyüşler düzenlenmeli, farkındalık kazandırılmalı.” (Erkek, 14)
- “Pankart açılmalı.” (Kız, 12)
- “Şiddet yasası daha iyi uygulanmalı. Komşular, bilinçlendirilmeli ihbara teşvik edilmeli.” (Erkek, 13)
- “Eve sık sık misafir gitmeli böylelikle aileler çocukları dövemez.” (Erkek, 14)
- “Çevremizdeki insanlar şiddet uygulayan aile ile görüşmeli.” (Erkek, 13)
- “Okullarda afiş asılsın. Boşanmış çiftlerin çocukları için özel tedavi amaçlı grup oluşturulmalı.” (Kız, 13)
- “Öğrencilere aile içi şiddeti ve zararlarını anlatan kağıtlar dağıtılabilir. Onlar ailelerine götürürler ya da aile içi şiddetle ilgili toplantılar düzenlenebilir.” (Kız, 14)
- “Kurumlar kurulsun” (Erkek, 13)
- “Çocuk işçiliğinin önüne geçilmeli, bu çocuklar okula gönderilmeli. Polisler bu çocukları bulmalı, aileleri cezalandırılmalı.” (Kız, 12)
- “Çocuk yurtlarının şartları iyileştirilmeli. Reşit olma yaşı aşağı (15) çekilmeli. Kendi ayakları üstünde durabilsin çocukta.” (Kız, 14)
- “Çocukların korunması için kurum, dernek olsun.” (Kız, 15)
- “Bunlar için dernek açılmalı. Çocukların başına gelenler hakkında kamuoyu oluşturulmalı bu ailelere dur denmeli.” (Kız, 12)
- “Bir dernek kurulabilir. Şiddet gören çocuklar ailelerinden alınıp, o yurda taşınabilirler.” (Kız, 12)
- “Aileler seminerler ve TV’de duyurularla bilinçlendirilmeli. Kötü bir olay görürse insanlar bunu engellemeli. Çevre bilinçli olmalı.” (Kız, 14)
- “Ailelerin bilinçlendirilmesi. Doğudaki aşiret evliliklerinin önlenmesi.” (Kız, 13)
- “Psikolojik şiddet daha önemli çünkü kalıcı o yüzden önlenmeli. Çocuklar bu yüzden bilinçlendirilmeli, kendilerini korumalı.” (Erkek, 13)
- “Çocuklar bu konuyla ilgili bilinçlendirilmeli.” (Kız, 13)
- “Kapsamlı proje; araştırma, seminer çocuklara, büyükler bilinçlendirilmeli bilgilendirici kart oluşturup çocuklara verilmeli.” (Kız, 14)

TESPİT VE İZLEME. Çocukların ev içinde şiddet gören çocukların tespitine yönelik önerileri bulunmaktadır. İzleme ve denetim olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Aile, okul ve emniyet birimlerinin konuyla ilgili yapabilecekleriyle ilgili somut önerileri bulunmaktadır.

- “Evlerde olan olayların belirlenip, engellenmesi gerekir. Bazı kişiler yakalanmalı.” (Kız, 13)
- “Aile denetimleri olmalı. Çocuklarla birebir görüşülsün aynı bu şekilde.” (Erkek, 14)
- “Okullar ev ziyareti yapıp çocuk ve aile ile ilgili bilgi toplanılmalı.” (Erkek, 12)
- “Devlet yardım etmeli, eve ziyarete gidilmeli.” (Kız, 14)
- “Çocukların takip altına alınması, ailenin ellerinden kurtarılan dışındaki çocuklar, polis tarafından takip edilmelidir.” (Erkek, 12)
- “Çocuk şikayet ettiğinde eve kamera konulup izlenilebilir, çocuklar ellerinden alınabilir, para cezası konulabilir.” (Kız, 13)

Özellikle 13 yaşındaki bir kız çocuğunun, eve kamera yerleştirilerek durumun izlenmesi konusundaki önerisi, özel hayatın gizliliği ilkesi ile çelişmektedir. Ancak bu önerinin “yakın ve ayrıntılı” takip talebi içerdiği ve çocuğa karşı şiddet konusunda “çocuğun yararı”nın gözetilmesi gerektiği göz önünde tutulmalıdır.

BAŞVURU VE ŞİKAYET MEKANİZMASI. Çocuklar, şiddet gören çocukların başvurabilecekleri veya şikayette bulunabilecekleri birimlerin olması gerektiğine dikkat çekmektedirler. Başvuru ve şikayet birimi olarak polis başta gelmektedir. Bu noktada polislerin ihbarı ciddiye alması ve müdahale etmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Çocuklar, ayrıca şikayet ve başvuru merkezlerinde çocukların kendilerini rahat ifade edebilecekleri kişilerin bulunmasına dikkat çekmişlerdir. Bunun dışında şiddet gördüklerinde aranabilecek bir telefon numarası bulunmasını önermişlerdir. Telefon hattı konusunda Alo 183 veya sivil toplum örgütlerinin yürüttüğü çalışmalar olsa bile bunun her çocuk tarafından bilinmediği anlaşılmaktadır.

“Çocuklar şiddeti söylerse önlem alınabilir.” (Kız, 12)

“Çocuklar polise şikayet edebilir.” (Erkek, 14)

“Polise haber versinler ve sessiz kalıp, dayak yemesinler.” (Erkek, 13)

“Şikayet edilen yerlerde polis bulunmalı. Baba-annelere ceza verilmeli.” (Erkek, 12)

“Polise söylesinler.” (Erkek, 12)

“Genellikle babalar çocuklarını dövüyor. Mahallede buna tanık olanlar polise bildirmeli. Polis de ciddiye almalı ve babayı evden uzaklaştırmalı. Onlar kendilerine benzer bir şey yapıldığını düşünseler anlarlar.” (Kız, 13)

“Polisleri eve yollamak, edenlere ceza vermek.” (Erkek, 12)

“Polisler gördükleri olaylara müdahale etmeli.” (Erkek, 13)

“Şiddete uğrayan kişiler anlatıp yardım istemeli. Çok ciddiye polise başvursunlar, psikoloğa başvurabilirler. Broşür dağıtılabilir.” (Erkek, 13)

“Şiddet gören çocuklar utanmadan yetkililere söyleyebilmeli.” (Kız, 13)

“Şiddet görürsek şikayet edilmeli ve şiddet için kurumlara başvurulabilir. Bazı yerlere görmek için kamera konabilir.” (Kız, 12)

“Çocukların bir yere gidip şikayet edip söylemesi ya da çok sevdiği birine bu durumu söylemesi.” (Erkek, 13)

“Dayak atan ya da sopayla vuranlar için bir numara olmalı bu insanlar oraya şikayet edilmeli.” (Kız, 12)

“Çocukların eline telefon verilsin.” (Kız, 12)

12 yaşındaki bir kız çocuğunun, şiddete uğradığı anda acil destek alabilmesi için her çocuğa bir telefon verilmesini önermesi, çocukların her an irtibat kurabilecekleri bir sistemin oluşturulmasını talep ettiklerini göstermektedir. Cep telefonunun yaygınlaştırılması mümkün olabilecek zararları düşünüldüğünde acil destek sisteminin sosyal destek ağlarının güçlendirilmesi ve başvuru kurumlarına erişimin kolaylaştırılmasının sağlanması düşünülebilir. Ancak bu noktada henüz sorun oluşmamışken önlemek; yani şiddetin oluşmamasını sağlayacak tedbirlerin ağırlık kazanması gerektiği de ortadadır.

KORUMA TEDBİRLERİ VE YAPTIRIMLAR. Çocukların, ev içinde çocuğa karşı şiddetin önlenmesi konusunda hafif tedbirlerden başlayıp ağır yaptırımlara varan önerileri bulunmaktadır. Çocuklarına şiddet gösteren anne, baba veya diğer aile üyelerine uyarı verilmesini, eğitim ve danışmanlık verilmesini, konunun yargıya intikal etmesini, bir süre veya sürekli olarak çocuklarının onlardan alınmasını, şiddet gören çocukların kurumlara veya başka ailelerin yanına yerleştirilmesini, para cezası, hapis cezası ve daha da yüksek ceza verilmesini önerdikleri görülmektedir:

“Anne-babalar uyarılmalı.” (Kız, 12)

“Ailelerin uyarılması gerekiyor. Çocuk hakları kanuna göre yargılanması gerekir.” (Kız, 13)

- “Anne ve babalar uyarılsın, çocuklar özgür bırakılsın.” (Erkek, 13)
- “O şiddet yapan ailelere eğitim yapabilirler.” (Kız, 14)
- “Aileler bilgilendirilmeli, devam ederse aileler cezalandırılmalı, çocuktan uzaklaştırılmalı.” (Kız, 12)
- “Babaları ve anneleri çok dövüyorsa, -dövmeyeceğine- söz verene kadar ailelerinden alsınlar.” (Kız, 12)
- “Annelere şaka yapıp, çocuklarını saklayıp, çocuklarını sevip, sevmediklerini anlayabiliriz.” (Erkek, 12)
- “Ailede şiddet varsa o aileden uzaklaştırılabilir.” (Erkek, 16)
- “Çok şiddet uygulandığında aileler evden uzaklaştırılmalı, polise şikayet edilmeli ve dava açılmalı.” (Kız, 12)
- “Çocuklar evden uzaklaştırılmalı, daha iyi bakım alacakları yerlere götürülmeli.” (Kız, 13)
- “Şiddet gören çocuklar başka bir yakını ya da başka bir yere taşınmalı.” (Erkek, 12)
- “Şiddet uygulayan ailelerin elinden çocukları alınmalı. Evler dolaşılıp, takip edilmeli aileler.” (Kız, 14)
- “Ortaya girip -aile ve çocuğu- ayırsınlar.” (Erkek, 15)
- “Çocuklar koruma altına alınmalı. Başka ailelere verilmeli.” (Erkek, 12)
- “Çocuklar aileden alınmalı, aileye ceza verilmeli.” (Kız, 14)
- “Anne çocuğunu döverse, ellerinden alsınlar.” (Kız, 13)
- “Çocuklar ailelerin elinden alınsın.” (Kız, 14)
- “Çocuklar şiddet görürse onu yurda alsınlar korumak için” (Kız, 14)
- “Anne, babaların gözlerini korkutup, çocuklarına zarar vermeleri önlenmeli.
- “Çocuk hakları ve şiddet cezaları daha ağırlaştırılabilir, çocuklar yurdun korunması altına alınmalı.” (Erkek, 12)
- “Şiddet uygulayanlar ceza alabilir.” (Kız, 14)
- “Çocuğuna şiddet uygulayana ceza verilmeli.” (Erkek, 12)
- “Ailelere ceza verilmeli.” (Kız, 13)
- “Ailelere ceza verilmeli.” (Kız, 15)
- “Babalar cezalandırılmalı.” (Erkek, 13)
- “Para cezası olabilir.” (Erkek, 13)
- “Para cezası verilsin.” (Kız, 12)
- “Alkol içenlere ceza parası verilmeli ya da çocukları alınmalı.” (Erkek, 14)
- “Ağır cezalar olması lazım. (Erkek, 12)
- “Çocuklar korunmalı. - Şiddet gösteren- Hapse atılmalı.” (Erkek, 12)
- “Hapis cezası”. (Erkek, 14)
- “Devletin cezalandırması gerekir (hapis verilmesi) Çocuğu yaşadığı evden uzaklaştırmak lazım.” (Erkek, 12)
- “İdam geri gelsin döven için.” (Erkek, 14)
- “Şiddet uygulayanların hepsini toplasınlar, teker teker idam etsinler. Halk linç etsin ya da falakaya yatırsınlar.” (Kız, 12)

Çocukların önerilerinden şiddet gösterene bir tepki gösterilmesi, görmezden gelinmemesi gerektiği konusunda ortak bir talep bulunduğu görülmektedir. Ancak şiddet gösterene yönelik verilmesi öngörülen tepkilere bakıldığında “şiddetin şiddet doğurduğu” görülmektedir. Nitekim 14 yaşındaki bir erkek çocuğu ile 12 yaşındaki bir kız çocuğunun idam cezası önermişlerdir. Bu, çocuğa karşı şiddetin, çocuklarda yarattığı duyguların yoğunluğuna işaret etmektedir. Bu noktada öncelikle faillerin hiçbir şekilde “cezasız”

kalmaması gerektiği ancak idam cezasının geri dönülemez bir ceza olduğu ve insan haklarına aykırı olduğu, “kısasa kısas” yaklaşımının toplumsal barış için bir tehlike olduğu, mağdurların zararlarının tazmini ve failin topluma kazandırılmasını amaçlayan onarıcı bir adalet yaklaşımının benimsenmesi gerektiği göz önünde tutulmalıdır.

DURUM TESPİTİ. Çocukların ev içi şiddetin önlenmesine yönelik önerileri arasında mevcut durumu ortaya çıkaracak ve müdahale edilmesini sağlayacak araştırmalar yapılması gerektiği bulunmaktadır. Araştırmaların çoğaltılması, her çocuğa ulaşılması ve araştırmaların çocuklara uygun bir biçimde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır:

- “Araştırmalar yapılmalı, çocuk hakları savunulmalı.” (Kız, 12)
- “Bakılmalı, incelenmeli.” (Erkek, 14)
- “Her yerde bu tür araştırmalar yapıp, şiddet önlenmeli.” (Kız, 13)
- “Anket yapıp, büyüklerimize sunarsak onlar da bir yol düşünüp, uyarabilir.” (Erkek, 12)
- “Bu yaptığınız şeyin, evlere gidilip yapılması gerekiyor.” (Erkek, 15)
- “Sormaya devam edilsin bence.” (Erkek, 13)
- “Zaten siz soruyorsunuz.” (Erkek, 14)
- “Vakıflar, anketler yapıp çocuklarla konuşabilir. Çocuklar büyük birlerinden yardım isteyebilirler.” (Kız, 12)
- “Her çocuğa rahatlatıcı bir şekilde sorulması lazım. Ona konuşma imkanı sağlanması lazım.” (Erkek, 13)
- “Bu çalışmaların daha da artması lazım. Ben ailemden şiddet görmedim ama görenler var.” (Kız, 14)
- “Bu anketler bence çok iyi.” (Kız, 14)
- “Böyle anketler hazırlansın.” (Kız, 12)
- “Bu anket çok iyi. Daha kapsamlı araştırmalar da yapabilir. Şiddet uygulayan anne-babalar da cezalandırılmalı.” (Kız, 12)
- “Böyle anketler yapılabilir.” (Kız, 13)

AİLELERE YÖNELİK EĞİTİM VE BİLİNÇLENDİRME ÇALIŞMALARI. Çocuklar ailelere yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Bunların konferans, seminer, ders gibi veya özel olarak oluşturulan programlar olabileceğini önermektedirler. Kırsal kesimde eğitim çalışmalarının yoğunlaşabileceğini ifade etmişlerdir.

- “Ailelerle toplantı yapıp bilgilendirilsin.” (Kız, 13)
- “Veliler için program yapılmalı” (Kız, 12)
- “Anne ve babalar konuyla ilgili özel bir programa katılmalı”. (Erkek, 13)
- “Aileler konferanslara çağırılmalı ve bilinçlendirmeli. Özellikle kırsal kesim.” (Kız, 14)
- “Çocuklar ve aileler bilgilendirilmeli.” (Kız, 12)
- “Seminerlere katılmalı. Cezalar ağırlaştırılmalı.” (Kız, 13)
- “Aileler eğitilmeli.” (Kız, 14)
- “Anne babalar eğitilmeli.” (Kız, 14)
- “Ailelere ders verilebilir.” (Kız, 15)
- “İnsanlar çok cahil, ailelerle konuşulsun.” (Kız, 14)
- “Her aile eğitim almalı.” (Kız, 13)
- “Seminerler düzenlenebilir.” (Erkek, 14)
- “Eğitim almalılar.” (Erkek, 13)

- “Aileler bilgilendirilmeli.” (Erkek, 12)
- “Aileleri bilgilendirmeliyiz.” (Kız, 13)
- “Aileler eğitilmeli.” (Kız, 14)
- “Bilgilendirilmeli” (Kız, 12)
- “Bilinçlendirilmeli; herkes değer vermeli birbirilerine.” (Kız, 13)
- “Bilinçlendirmek gerekir.” (Kız, 14).
- “O bölgede yaşayan halk bilinçlendirilmeli. Gerekirse çocuklar bir süre aileden alınmalı, bilinçlenene kadar verilmemeli.” (Erkek, 14)
- “Seminer olabilir aileleri bilinçlendirmek için. Çocukların da tepki gösterebilmesi için bilinçlenmesi lazım. Gerekirse anne-baba dava edilmeli.” (Kız, 15)
- “Anne ve babaların bilinçli olması gerekir, anne ve baba eğitilmiş olmalı”. (Erkek, 14)
- “Aileler bilinçlendirilmeli; seminer vs.” (Erkek, 14)
- “Aileler bilinçlendirilmeli.” (Erkek, 12)
- “Aileler bilinçlendirilebilir.” (Kız, 13)
- “Aileler bilgilendirilmeli.” (Kız, 13)
- “Bilgilendirme yapılmalı.” (Erkek, 14)
- “Anne baba bilinçlendirilmeli.” (Erkek, 13)
- “Aileler bilinçlendirilmeli.” (Kız, 13)
- “Aileler bilinçlendirilmeli.” (Kız, 13)

II. ÇOCUKLARIN ŞİDDET GÖSTEREN YETİŞKİNLERE YÖNELİK ÖNERİLERİ

Çocukların ev içi şiddetin önlenmesine yönelik önerileri arasında doğrudan yetişkinlere/ aile üyelerine yönelik önerileri bulunmaktadır. Bunlar ev içi iletişimin nasıl olması gerektiği, öfke kontrolünün sağlanması, psikolojik destek alınması, ev içinde yetişkinlerin alkol kullanımının çocuğu olumsuz etkilememesinin sağlanması, bireysel silahlanmanın sınırlandırılması, çocuklar arasında oluşan şiddetin önlenmesi konularında sınıflandırmıştır.

EV İÇİ İLETİŞİM KONUSUNDA YETİŞKİNLERE YÖNELİK ÖNERİLER. Ev içi iletişimin nasıl olması konusunda çocukların dile getirdikleri ifadelerden; çocukların, yetişkinlerden çocuklarına başta fiziksel şiddet göstermemelerini, çocukları dinlemelerini, sıcak, açık ve olumlu iletişim yöntemleri kullanılmalarını ve ders çalışma konusunda baskı yapmamalarını bekledikleri görülmektedir:

- “Vurmasınlar, yapmasınlar”. (Erkek, 12)
- “Yapmamaları gerekiyor. Böyle bir şey yanlış.” (Erkek, 13)
- “Vurmayın çocuklara.” (Erkek, 13)
- “Vurmasınlar.” (Kız, 13)
- “Şiddet uygulayacaklarsa doğurmasınlar.” (Erkek, 12)
- “Çocuklara hep iyi davranınlar.” (Kız, 14)
- “Aileler çocuklarını dinlesinler.” (Erkek, 14)
- “Ailedekiler birbirlerini dinlerse böyle olmaz.” (Erkek, 13)
- “Aileler çocuklarını dinlemeli. Olayı tam dinlemeden vurup, dökmemeli. Vurmak yerine konuşmalı.” (Erkek, 14)
- “Aileler empati yapmalı, konuşmalarını, davranışlarını bunu düşünerek yapmalı.” (Kız, 13)

- “Çocuklarını dinlerseler...” (Erkek, 13)
- “Aileler çocuklarınıza sevgi gösterin.” (Erkek, 14)
- “Aileler daha hoşgörülü olmalı.” (Kız, 12)
- “Aileler daha sabırlı davransınlar.” (Erkek, 14)
- “Aileler daha sabırlı olmalı. Çocuklara aldırış etmesinler, incitmesinler, incitince daha çok yaramazlık yapıyorlar.” (Kız, 12)
- “Ailelerin duyarlı olmasını sağlama.” (Kız, 14)
- “Aile çocuğuna özen gösterip, ilgilense bu kavgalar olmaz.” (Erkek, 14)
- “Aileler çocuklarına karşı olumlu davranışlarda bulunsun.” (Erkek, 12)
- “Aileler empati yapmalı, kendi çocukluk dönemlerini hatırlayıp, ona göre davranmalılar.” (Kız, 14)
- “Aile ortamı oluşturulup, çocuklarla daha çok ilgilenilmeli.” (Kız, 12)
- “Çocuklara anneleri daha özen göstermeli.” (Erkek, 13)
- “Ailelerin çocuklarına daha iyi bakmaları lazım.” (Erkek, 13)
- “Aileler çocuklarına iyi davranmalı, mutlu etmeli, ellerindeki imkanlarını onlar için kullanmalı. Çocuklarda ailelerin sözünü dinlemeli”. (Kız, 12)
- “Aileler, çocuklarıyla olan ilişki düzenlemeli.” (Kız, 14)
- “Çocuklara vurulmasın çocuklar uyarılsın!” (Kız, 12)
- “Anneler babalar çocukları dövmesin, okutsunlar onları.” (Erkek, 13)
- “Aileler çocuklarıyla daha çok ilgilensin. Ödevlerini yaptı mı diye baksınlar bağırmassınlar.” (Kız, 12)
- “Çocukların ders başarısızlıklarının nedenlerinin konuşulup, bu yüzden çocukların şiddet görmesi engellenmeli. (Erkek, 13)
- “Ders çalışmadığı zaman kötü davranmasınlar.” (Erkek, 12)
- “Derslerden dolayı çok baskı yapmamaları lazım.” (Erkek, 14)

ÖFKE KONTROLÜ KONUSUNDA YETİŞKİNLERE ÖNERİLER. Yetişkinlerin şiddet göstermelerine neden olabilecek duygu ve davranışlarını kontrol altına almaları konusunda çocukların dile getirdikleri ifadelerden; yetişkinlerin öfke kontrolü konusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşündükleri görülmektedir:

- “Büyükler içlerinden 10’a kadar sayabilir.” (Erkek, 12)
- “Çocukları anlamaya çalışmalılar. Çocuklara güvenli ortam sağlamalı. Aileler öfke kontrolünü sağlamalı. Çocuklar desteklenmeli ve güven sağlanmalı, böylece ailesiyle güven ilişkisi kurulursa engellenir.” (Erkek, 14)
- “Aileler kendilerini bir şekilde kontrol altına almak zorunda. Çocuklarına bakamıyorlarsa başka birine vermeliler.” (Kız, 14)
- “Aslında başkalarına kızıp çocuklarını dövüyorlar.” (Kız, 13)

PSİKOLOJİK DESTEK VE DANIŞMANLIK. Çocuklar, şiddet gösteren anne baba veya diğer aile üyelerinin psikolojik destek almaları ve danışmanlık verilmesi gerektiğini ve onlarla konuşulması gerektiğini belirtmişlerdir.

- “Baba ve annelerin şiddet uygulaması çok kötü. Eğer önlenmezse döngü tekrar eder. Anne ve babalar takip edilip, psikolojik yardım görmeliler.” (Kız, 12)
- “Uzmanlar ailelerle görüşün.” (Kız, 13)
- “Aileleri ile biri konuşup, görüşmeli konuyla ilgili.” (Erkek, 14)
- “Yetişkinlerle konuşulmalı, çocuklara karşı nasıl davranılması gerektiği, çocukları dinlemeleri gerektiği anlatılmalı (Erkek, 13)
- “Anne ve babalarla konuşmak gerek.” (Kız, 14)

“Ailelerle konuşulmalı.” (Erkek, 13)

“Ailelere bilgi verilmeli. Kadına şiddet önlenmeli. O kişinin bir problemi olabilir, onun da çözülmesi lazım.” (Kız, 14).

“Aileler ile konuşulması gerekiyor.” (Erkek, 14)

“Velilerle konuşulabilir.” (Kız, 12)

“Konuşulabilir bu kişilerle.” (Kız, 12)

ALKOL- MADDE KULLANIMI VE BİREYSEL SİLAHLANMA. Çocuklar, ev içi şiddetin oluşmasını önlemek üzere yetişkinlerin alkol ve madde kullanımının kısıtlanması ve bıçak, silah gibi bireysel silahlanmanın önlenmesi ve de terlik, oklava gibi kimi aletlerin silah gibi kullanılmaması konularına dikkat çekmişlerdir:

“Daha az alkol alınması gerekiyor.” (13)

“Alkol kullanmasınlar. Evde silah ve bıçak olmasın.” (Kız, 12)

“Konuşarak onları abuse (istismar) edenler önlenmeli. Eğitim alabilirler. Alkol alıyorsa bu önlenbilir.” (Erkek, 13)

“Aileler madde kullanmamalı, silah taşımamalı. Çocuklarına iyi örnek olmalı. Çocuklar şiddete tanık olmamalı. Çocuk şiddet uyguladığında onu azarlamalı.” (Erkek, 12)

“Beyzbol sopasının (vb.) piyasadan kaldırılması.” (Erkek, 13)

“Annem terlik atıyor diyorlar, oklava kullanıyorlarmış dövmek için. Bu aletler amaç dışında kullanılsın.” (Kız, 14)

ÇOCUKLAR ARASINDA OLUŞAN ŞİDDETİN ÖNLENMESİ. Çocukların kendi aralarındaki şiddet olaylarına yetişkinlerin müdahalesi sırasında, çocukların yetişkinlerden tarafsız olmalarını, “cezalandırıcı” olmak yerine “onarıcı” bir yaklaşım sergilemelerini bekledikleri görülmektedir:

“Çocukların arasındaki şiddet için yetişkinler her iki tarafı dinleyip, sorunu çözmeli.” (Kız, 13)

“Eğer başka çocuklara şiddet uygulanıyorsa durup dinlemeliler.

Yargılamasınlar, kızmasınlar hemen. Çocuk gerçekten suçlu mu araştırınsınlar. Suçlu bile olsa hemen tepki vermesinler.” (Erkek, 12)

III. ÇOCUKLARDAN MESAJLAR

Çocukların çocuklara sessiz kalmamak ve duyarlı olmak olarak özetlenebilecek iki temel mesajı bulunmaktadır.

“Çocuklar kendilerini ezdirmesinler, polise bildirsin” (Erkek, 13)

“Bizim duyarlı olmamız lazım.” (Erkek, 13)

Çocukların yetişkinlere mesajı ise şiddetin insana özgü bir eylem olmadığını düşündükleri ve yetişkinlerin şiddet uygulamamalarını istedikleri şeklinde özetlenebilir. 15 yaşındaki bir kız çocuğunun “Bir şey yap!” demesi ise biran önce harekete geçilmesini istediği biçiminde değerlendirilebilir.

“Çocuklara şiddet uygulayan insan değildir.” (Kız, 14)

“Çocukların şiddet görmesi çok kötü.” (Kız, 12)

“Şiddet uygulanmaması gerekiyor.” (Kız, 13)

“Şiddet uygulayanlar kendilerini çocuklarının yerine koymalıdır.” (Erkek, 13)

“Yetişkinler çocukları anlamaya çalışsınlar.” (Kız, 15)

“Yapılmaması gerektiği vurgulanmalı.” (Erkek, 14)

- “Önlenmesi gerekiyor.” (Kız, 13)
 “Uygulanmamalı.” (Erkek, 12)
 “Olmamasını istiyoruz.” (Kız, 15)
 “Çocuklara şiddet uygulanmamalı. Terbiye için farklı yöntemler bulunmalı.” (Kız, 13)
 “Çocuklar özgür olmalı. Fikir özgürlüğü olmalı.” (Kız, 13)
 “Çocuklara vurmamalıyız çünkü onlar gelecek için önemli.” (Erkek, 13)
 “Engellenmesini istiyorum. Sonuçta onların yerinde bizde olabilirdik.” (Erkek, 13)
 “Bir şey yap.” (Kız, 15)

IV. DİĞER

Çocukların, çocuğa karşı şiddetin önlenmesi konusunda sınıflanamayan önerileri olmuştur. Bunlardan biri, çocuğun şiddet görmemesi için ona bir savunma sporu öğretilmesi ile ilgilidir: “Çocuklara karate öğretelim.” (Kız, 14). Çocuk açısından bireysel savunmanın –yeterli güçte karşılık verebileceği varsayılsa bile- şiddetin olumsuz etkilerini önleyemeyeceği açıktır. Bu noktada şiddetin şiddeti arttıracak ve giderek çözülemez bir sorun olacağı da ortadadır.

İkisi 14, ikisi 12 yaşındaki üç erkek çocuk ile biri 13 diğer 12 yaşındaki iki kız çocuğunun, çocukların şiddet görmelerinden, çocukların sorumlu olduğuna inandıklarını düşündürten ifadeler kullanmışlardır. İfadelerine göre aileler çocuklarına daha çok baskı yaptıklarında, çocuklar ailelerinin sözünü dinlediklerinde ve karşı çıkmadıklarında veya aileler çocukların her istediklerini yaptıklarında şiddet olmayacaktır.

- “Çocuklar fazla sokağa çıkartmamalı, anne babalar daha fazla baskı yapmalı çocuklara.” (Erkek, 14)
 “Herkes kendi bildiği gibi yaşasın.” (Erkek, 12)
 “Çocuklar anne ve babalarının sözünü dinlemeli. Çocuklar ailesine karşı çıkmamalı.” (Erkek, 12)
 “Aileler hep tamam desin, hayır deyince şımarıyorlar.” (Erkek, 14)
 “Anneler çocukların her isteğine izin vermeli.” (Kız, 12)
 “Çocukların istekleri yerine getirilmeli.” (Kız, 13)

Çocuk kendine özgü gelişimsel özellikleri, ilgisi, yetenekleri olan bir varlıktır. Bakımından sorumlu kişi veya kişilerin onu şekillendirmeye çalışması, çocuğu “pasif” bir “nesne” ve “korunmaya muhtaç” gibi görmesi çocuğun yapabilirlerini engellemektedir. Öte yandan çocuğun yapabilirlerini desteklemek, çocuğun her istediğinin yerine getirilmesi anlamına da gelmemektedir. Dolayısıyla bu ifadeler, bazı ailelerde çocuklarla iletişim konusunda sorunlar yaşandığını düşündürmektedir.

14 yaşındaki bir erkek çocuk ise çocuğa karşı şiddetin dini açıdan olumsuzluğuna değinmiştir: “Çocuklara vuranların elleri kırılabilir. Çünkü günah.” Çocuğa karşı şiddet bir hak ihlalidir. Şiddetin her türü bir çocuğun özgür, eşit ve onurlu bir yaşam sürmesini engeller. Dolayısıyla şiddetin önlenmesinde dini referansların değil, şiddetin oluşmasından ve sürmesinden sorumlu yükümlülük sahiplerinin yani Devlet’in taahhütleri belirleyici olmalıdır. Türkiye için bu taahhütlerin başında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme gelmektedir.

15 yaşındaki bir kız çocuğu, önerisi sorulduğunda “Çocuk gelişimi okumak istiyorum ben.” demiştir. Bu, şiddetin önlenmesi ve müdahale edilmesi konusunda ileriki yaşamında sorumluluk almak istediği şeklinde değerlendirilebilir.

12 yaşındaki bir erkek çocuk ise önerileri olduğunu ama aklına gelmediğini belirtmiştir: “Var ama aklıma gelmiyor.”

H. ÇOCUĞUN GÖRÜŞMEYLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELERİ

“Görüşme sırasında soruları cevaplamakta zorlandın mı?” sorusuna 18 çocuk “Evet” cevabını vermiştir. Çocukların soruları cevaplarken zor bulduğu konu/ soru ile ilgili açıklamalarıyla ilgili paylaştıkları ifadeler; çocuklar arasında soruları özel, aile içi ve hassas konular olarak değerlendirenler, ayrıca soruların çocukların utandıran sorular olduğunu düşünenlerin olduğunu göstermektedir.

“Ailemle ilgili.” (Kız, 12)

“Özel sorular.” (Erkek, 14)

“Hassas konular çünkü.” (Erkek, 13)

“Çocukların utandırılması ile ilgili.” (Kız, 12)

Sorularda çekinen, heyecanlanan, korkutucu bulan ve zamana ihtiyacı olduğunu ifade edenler olmuştur.

“Çekindim.” (Erkek, 12)

“Heyecanlandım” (Kız, 12)

“(Sorular) Korkutucular, yaşayınca!” (Kız, 15)

“Düşünme açısından zamana ihtiyacım oldu.” (Kız, 13)

“54. soruda (Çocuklara karşı uygulanan şiddeti önlemek için önerilerin var mı?) zorlandım, düşünme gerektirdi.” (Kız, 14)

Çocuklar arasında ev içi şiddet, fiziksel şiddet, ihmal ve karşılaştırma (Biri/ birileri kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırdı mı?) soruları ile şiddet uygulayan ve sıklığı ile ilgili sorularda zorlandıklarını ifade eden olmuştur.

“Evde şiddet ile ilgili sorularda (zorlandım).” (Kız, 14)

“Fiziksel şiddet (soruları zordu).” (Erkek, 12 ve Erkek, 14)

“İhmal ile ilgili sorular (da zorlandım).” (Kız, 13)

“Karşılaştırma (sorusu zordu).” (Kız, 13)

“Bazı sorularda nadiren olduğu için bazen demekte zorluk çektim.” (Kız, 14)

“Sadece abim vurduğu için vurma sorularında zorlandım.” (Erkek, 13)

“Saç çekme sorusunda kardeş cevabı olur mu emin olamadım.” (Kız, 12)

Görüşme sırasında anlamadığın bir açıklama, soru veya konu oldu mu? sorusuna 3 çocuk ‘Evet’ cevabı vermiştir. Biri doğum tarihinin (2. Soru) neden sorulduğunu anlamadığını, diğeri anlamadığında açıklama yapıldığını, üçüncüsü ise açıklama yapmamıştır.

“Soru 2’yi anlamadım.” (Erkek, 12)

“Açıkladınız”. (Erkek, 14)

Açıklama yapmadı. (Erkek, 13)

Başınıza gelenlerle ilgili tamamen açık olmak zor muydu? sorusuna 23 çocuk “Evet” demiştir. Açıklama yapanlar arasında şiddet yaşantısını ilk defa konuşan olduğu, özel bir konu olduğunu ve aile içinden başkasına bilgi vermenin zor olduğunu ifade edenler olmuştur.

“İlk defa anlatıyorum bunları.” (Erkek, 13)

“Özel bir konu olduğu için.” (Kız, 13)

“Özel olduğu için.” (Kız, 15)

“Özel konular.” (Kız, 14)

“Ailemle ilgili.” (Kız, 12)

“Aile içi olduğundan dolayı.” (Erkek, 14)

“Ailede olanı başkasına söylemek zor.” (Kız, 14)

“Fiziksel şiddet sorularını cevaplamak zordu. Aile ile ilgili konuşmak zor.”
(Erkek, 12)

“Ailemi kötü göstermek istemem.”(Erkek, 12)

Aile içi şiddet konusunda başka biriyle konuşmanın zorluğuna, konuşulanların gizli kalmayacağına düşünülmesine, çekindiğine veya utangaç olduğuna ve de bu konuları konuşmak istemediğine değinenler de olmuştur:

“Aile içinden başkasına bilgi vermek zor.” (Kız, 14)

“Başkasına söylersiniz diye.” (Kız, 12)

“Çekindim.” (Erkek, 12)

“Biraz utangacım.” (Kız, 11)

“Biriyle bu konuları konuşmak istemezdim.” (Kız, 13)

Aile içi şiddet konusunda daha önce konuşmadığını ve soruları garip bulduğunu ifade eden de olmuştur.

“Hiç böyle konular hakkında konuşmadım daha önce.” (Kız, 12)

“Garip sorulardı.” (Kız, 12)

Sorularda kısmen arada kaldığını ama hepsine doğru cevap verdiğini ifade eden de olmuştur.

“Kısmen bazen arada kaldım. Ama hepsine doğru cevap verdim.” (Erkek, 13)

Yaşadıklarına veya görüşme ile ilgili söylemek istediğin başka bir şey var mı? sorusuna 13 çocuk cevap vermiştir. Görüşme hakkında ek olarak düşüncelerini ifade eden çocuklardan 13 yaşındaki bir kız çocuğu babasının şeker hastası olduğundan çabuk sinirlendiğini belirtmiş ve bu yüzden babasından uzak durup, onu sinirlendirmemeye çalıştığını paylaşmıştır. 12 yaşındaki bir kız çocuğu ise halasının çocuğuna vurduğunu belirtmiştir. 14 yaşındaki bir erkek çocuğu sınıfta arkadaşlarının kendisiyle kavga ettiğini ve bunun kendisini çok rahatsız ettiğini ifade etmiştir.

Çocuğa karşı şiddetin önlenmesi ile ilgili mesajları tekrarlayanlar da olmuştur.

“Şiddete hayır!” (Kız, 15)

“Çocuk kaçırılması sonlandırılmalı.” (Kız, 12)

“Şiddete karşı bir insanım. Şiddetin olmaması için birçok yasak çıkarılmalı, gereği yapılmalı. Şiddet ciddi bir olay.” (Kız, 13)

Görüşmeyi olumlu bulan [“İyiymiş, güzeldi.” (Erkek, 12), “İçim ferahladı.” (Kız, 12)] olduğu gibi, gereksiz bulan da olmuştur [“Saçmaydı. Çünkü sorular gerektiğinden abartılı.”(Erkek, 14)]

Son olarak da 14 yaşındaki bir erkek çocuğu, veri toplama aracına “hiçbir zaman şiddet olmadı” diye kutucuk eklenmesini önermiştir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

İstanbul'da ilköğretim okuluna devam eden 6., 7. ve 8. Sınıfta okuyan 440 çocuğun son bir yıl içerisinde ev içi şiddet yaşantılarına bakıldığında çocukların ev içi şiddet yaşantılarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür (% 73,41).

Çocukların ev içinde gördükleri şiddet türlerinin başında duygusal şiddetin, fiziksel şiddetin ve ihmal edilme yaşantısının bulunduğu, bunu çocukların ev içi şiddete tanıklık etmeleri ile çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantılarının izlediği tespit edilmiştir.

Çocukların ev içi şiddet yaşantılarının yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, çocuğun okulda sene kaybetme ve anne babanın birlikte olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında;

- Duygusal şiddet yaşantısıyla yaş, sınıf düzeyi ve anne babanın birlikte olma durumunun farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre 12 yaşındaki çocukların ev içinde duygusal şiddet yaşantılarının, 14 yaşındaki çocuklara göre daha yüksek olduğu; çocuğun sınıf düzeyi azaldıkça ev içinde duygusal şiddet yaşantısının arttığı; anne babası birlikte olan çocukların tek ebeveynli çocuklara göre ev içinde duygusal şiddet yaşantılarının yüksek olduğu görülmüştür.
- Fiziksel şiddet yaşantısıyla çocuğun okulda sene kaybetmesi durumuna göre ise farklılaştığı görülmüştür. Buna göre okulda sene kaybeden çocukların, kaybetmeyenlere göre daha çok fiziksel şiddet gördükleri görülmüştür.
- İhmal edilme yaşantısıyla cinsiyetine göre farklılaştığı görülmüştür. Buna göre erkek çocukların kız çocuklara oranla daha yüksek ihmal algıladıkları görülmüştür.
- Çocukların ev içi şiddete tanıklık etme durumu ve çocukların ev içinde çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantılarının ilgili değişkenlere göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Çocukların, çocuğa karşı şiddetin önlenmesine dair önerilerini içeren ifadeleri ise çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesi, şiddet gösteren yetişkinlere yönelik öneriler, çocuklara ve yetişkinlere mesajlar ve diğer öneriler olarak sınıflandırılmıştır.

Çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesine yönelik önerileri genel öneriler, toplumsal eylem planı çağırısı, tespit ve izleme, başvuru ve şikayet mekanizması oluşturulması, koruma tedbirleri ve yaptırımlar, durum tespiti, bilinçlendirme ve eğitim konularındadır. Yetişkinlere/ aile üyelerine yönelik öneriler; ev içi iletişimin nasıl olması gerektiği, öfke kontrolünün sağlanması, psikolojik destek alınması, ev içinde yetişkinlerin alkol kullanımının çocuğu olumsuz etkilememesinin sağlanması, bireysel silahlanmanın sınırlandırılması ve çocuklar arasında oluşan şiddetin önlenmesi konularındadır. Çocukların çocuklara mesajı; sessiz kalmamak ve duyarlı olmak olarak özetlenebilecek iki temel öneridir. Çocukların yetişkinlere mesajı ise şiddetin insana özgü bir eylem olmadığını düşündükleri ve yetişkinlerin şiddet uygulamalarını istedikleri şeklinde özetlenebilir. 15 yaşındaki bir kız çocuğunun "Bir şey yap!" demesi ise biran önce harekete geçilmesini istediği biçiminde değerlendirilebilir.

Çocukların görüşmeyle ilgili olarak geri bildirimleri arasında ev içi şiddet yaşantısını ilk defa konuşanların olduğu, özel bir konu olduğunu ve aile içinden başkasına bilgi vermenin zor olduğunu ifade edenler olmuştur. Aile içi şiddet konusunda başka biriyle konuşmanın zorluğuna, konuşulanların gizli kalmayacağına, çekindiğine veya utangaç olduğuna ve de bu konuları konuşmak istemediğine değinenler de olmuştur. Soruların çocukların utandıran sorular olduğunu düşünenler, sorularda çekinen, heyecanlanan, korkutucu bulan ve cevaplamak için zamana ihtiyacı olduğunu belirtenler olmuştur. Bazı çocuklar soruları özel, aile içi ve hassas konular olarak değerlendirdiğini ve bu nedenle zorlandığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak bu araştırma çocuğa karşı ev içi şiddetin yaygın olduğunu ve ev içinde gördükleri şiddet türlerinin başında duygusal şiddetin, fiziksel şiddetin ve ihmal edilme yaşantısının bulunduğu, bunları çocukların ev içi şiddete tanıklık etmeleri ile çocukların ev içinde diğer çocuklar tarafından gördüğü şiddet yaşantılarının izlediği görülmüştür.

Bu veriler doğrultusunda çocuğa karşı ev içi ortam özelinde olmak üzere diğer tüm ortamlarda gerçekleşen şiddetin ağır, telafi edilemez ve olumsuz sonuçları göz önünde tutularak, çocuğa karşı her türlü şiddetin önlenmesine yönelik zaman kaybetmeden harekete geçilmesi gerekmektedir.

Bu noktada çocukların yükümlülük sahiplerine görevlerini hatırlatıcı nitelikteki önerileri dikkate alınmalıdır. Ancak bu öneriler arasında şiddet kültürünü beslenmesine neden olabilecek önerilerin olduğu, dolayısıyla şiddetin önlenmesine yönelik müdahalelerin insan haklarının ve onurunun korunması ilkesine olduğu kadar sosyal adalet ilkesine aykırılık teşkil etmemesine özenle dikkat edilmelidir.

Son olarak ise araştırmanın alt faaliyeti olduğu ana proje kapsamında yürütülen savunuculuk çalışmaları kapsamında Türkiye'nin gündemindeki konulara atıfta bulunarak çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik öncelikli önerilerin de göz önünde tutulması önerilmektedir. Bunlar;

- Yeni Anayasada çocuk haklarının ve şiddet yasağının ayrı bir madde olarak yer alması
- Evde dahil tüm ortamlarda yasal açık bırakmayacak şekilde çocuğa karşı şiddetin yasaklanması
- TCK 232(2)'nin kaldırılması, çocuklara daha fazla yasal koruma sağlanması
- Çocukların kolayca ulaşabilecekleri (can güvenlikleri ve /veya şikayette bulduklarından dolayı, ikincil şiddet görme endişesi taşımalarına ortam oluşturmayacak şekilde yapılandırılacak) şikayet mekanizmalarının oluşturulması ve etkin uygulanması
- Ailelere ekonomik ve eğitim desteğinin artırılması
- Şiddetsiz, olumlu çocuk büyütme yöntemlerinin aile eğitimlerinin temelini oluşturması

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ve Türkiye İstatistik Kurumu (2006). Aile Yapısı Araştırması, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara (<http://www.athgm.gov.tr/upload/mce/eskisite/files/AileYap%C4%B1s%C4%B1%202006%20.pdf>)
- Ankara Çocuk Hakları Platformu (2007). Çocuğa Karşı Şiddete Son Kampanyası. Bilgi Notu, Ankara. <http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/defining-tr.pdf>
- Ankara Çocuk Hakları Platformu (2007). Birleşmiş Milletler 2006 Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması (UNVAC) Başlıca Tavsiyelerin Özeti. <http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/handout-tr.pdf>
- Avrupa Konseyi (2008). Kayıt dışı! Çocuklara Yönelik Fiziksel Ceza Uygulamasının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Yapılacak Yasal Reform Hakkında Avrupa Parlamentoları İçin Bir Rehber. (Çev. İnsan Hakları Ortak Platformu). http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/AK_Cocuk_Kayitdisi.pdf
- Avrupa Konseyi Üye Ülkelerde Fiziksel Cezanın Yasaklanma Yolundaki İlerlemeyi Gösteren Tablo. (Haziran 2010) <http://www.coe.int/t/dg3/children/corporalpunishment/Source/CPAppendixUpdates/Appendix1UpdateJune2010-final.doc>
- Avrupa Konseyi Yayın Dairesi (2007). Çocuklara Yönelik Fiziksel Cezanın Ortadan Kaldırılması Sorular ve Yanıtlar. (Çev. İnsan Hakları Ortak Platformu). http://www.ankaracocukhaklari.org/wp-content/uploads/AK_Cocuk_Fiziksel_Ceza.pdf
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, B., Güneysu, S. (1991). 4-12 yaşları arasında 16.100 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme. Konanç, E., Gürkaynak, İ., Egemen, A. (Eds.) Çocuk istismarı ve ihmali (45-53). Ankara: Gözde Repo Ofset.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Çocukların Fiziksel Cezalardan veya Cezalandırmanın Zalimce veya Aşağılayıcı Diğer Biçimlerinden Korunma Hakkı Genel Yorum No. 8 (2006)
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Erken Çocuklukta Çocuk Haklarının Uygulanması Genel Yorum No. 7 (2005)
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Madde 19. Çocuğun şiddetin her türünden masun olma hakkı Genel Yorum No. 13 (2011)
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri (27. Oturum) CRC/C/15/Add.152, 45, 46, 47 ve 48. Paragraf
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme (1989)
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırması- UNVAC, (2006) (<http://www.unviolencestudy.org/>)
- Bulut. I. (2006). Genç Anne ve Çocuk İstismar. Bizim Büro Basım evi. Ankara
- Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi İhtiyari Protokol (2000)
- Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol (2000)
- Büyükköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Pegem Yayınları
- Concluding observations of the Committee against Torture, Turkey [CAT/C/TUR/CO/3, Concluding observations on third report, parag. 22. http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/docs/CAT.C.TUR.CO.3_en.pdf
- Conclusions XVII-2. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/conclusions/State/TurkeyXVII2_en.pdf
- Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme Platformu (2009). Çocuklara Yönelik Riskler. <http://www.onlemeplatformu.org/2009/12/18/cocuklara-yonelik-riskler-2/>
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin Nihai Değerlendirmeleri, Türkiye [E/C.12/TUR/CO/1, Concluding observations on initial report, para. 24. (Türkçesi için Bkz. <http://ihop.org.tr/dosya/ESKHK/E.C.12.TUR.CO.1-TR.pdf>)]
- UNICEF, Şiddet Araştırması. Şiddet Gören Çocuklar Dünya Araştırması. <http://www.unicef.org/violencestudy/3.%20World%20Report%20on%20Violence%20against%20Children.pdf> sf. 64-65

- Kırımsoy (2003). Suç işlemiş ve suç işlememiş ergenlerin algıladıkları duygusal ezimin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003
- Koten, Y., Tuğlu, C., Abay, E. (1996). Üniversite öğrencileri arasında ensest bildiriimi. XXXII. Ulusal Psikiyatri Kongresi (154). Ankara: Gata Basımevi.
- Kozcu, Ş. (1991). Çocuk istismarı ve ihmali. Aile Yazıları “Birey, Kişilik ve Toplum” (379-390). Ankara: T.C. Aile Araştırma Kurumu.
- MEB (2011). <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>, 26.9.2011
- Polat, O. (1998). Çocuk istismarı nedir?. İstanbul: Analiz yayınları.
- Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.
- Recommendation 101.4 Bkz. <http://www.crin.org/resources/infoDetail.asp?ID=22306>
- Turla, A., Dünder, C. Ö Özkanlı, C. (2010), “Prevalence of Childhood Physical Abuse in a Representative Sample of College Students in Samsun, Turkey”, Journal of Interpersonal Violence, vol. 25, no. 7, pp. 1298–1308.
- Tutkun, H. (1996). Genel psikiyatri servisinde dissosiyatif bozukluklar ve çocukluk çağı tacizlerinin sıklığı. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Türkiye/GENAR (2008) Türkiye Etkili Çocuk Yetiştirme Eğitimi üzerine bilgi/tutum/beceri araştırması kantitatif sonuçları taslak raporu.
- Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması (2010). <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/c/o/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>
- Yalın, A., Avcı, A., Kerimoğlu, E., Aslan, H. (1995). Çocuklarda fiziksel örselenmenin Ankara ve Adana illerinde görülme sıklığının taranması. 3P Dergisi, 3 (1), 39-43.
- Yılmaz Irmak, T. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlgili Faktörler. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi. Psikoloji anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir
- Zeytinoğlu, S., Kozcu, Ş. (1990). Fiziksel çocuk istismarı konusunda bir araştırma. Aile Yazıları “Birey, Kişilik ve Toplum” (391-398). Ankara: T.C. Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi.

EKLER

MEB Onay yazısı

Görüşme Yapılan Okullar

Bilgi Toplama Aracı

EK 1: MEB Onay yazısı**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : B.08.4.MEM.0.34.24.01-044-/143107
Konu : Anket (Genç Hayat Vakfı)

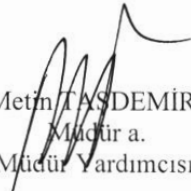
11./11/2011

GENÇ HAYAT VAKFINA

İlgi : a) 06/11/2011 tarihli ve 142270 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 04/11/2011 tarih ve 142270 sayılı Onayı.

Genç Hayat Vakfı tarafından Merkezi Finans ve İhale Biriminin açmış olduğu, sivil toplum örgütleri arasında diyalogun geliştirilmesi hibe programı tarafından desteklenen, Geleceğimizin Çocukları Vakfı ortaklığında ve Uluslararası Çocuk Merkezi iştirakinde gerçekleştirilen “Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi” konulu projeye ilişkin örnekleme, yapılandırılmış yüzyüze görüşmelerde kullanılacak görüşme formunun İlimiz genelinde araştırma ekinde yer alan ilköğretim okullarında araştırma yapmak isteği ilgi (b) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Metin TAŞDEMİR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:

Ek-1 Valilik Onayı.
Ek-2 Anket Soruları.

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr,
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 243, Faks: 212 520 05 64 Şb.Md.: 212 511 16 65

EK 2: Araştırmaya Seçilen Okul İsimleri

No	Semt	İlköğretim Okulunun Adı
1	ARNAVUTKÖY	Boğazköy İlköğretim Okulu
2	ARNAVUTKÖY	Köroğlu İlköğretim Okulu
3	ATAŞEHİR	Mustafa Öncel İlköğretim Okulu
4	ATAŞEHİR	Çağrıbey İlköğretim Okulu
5	AVCILAR	Avcılar Abdulkadir Uztürk İlköğretim Okulu
6	BAĞCILAR	Şükrü Savaşeri İlköğretim Okulu
7	BAĞCILAR	İçdaş İlköğretim Okulu
8	BAĞCILAR	Bağcılar Gaziosmanpaşa İlköğretim Okulu
9	BAHÇELİEVLER	Gazi İlköğretim Okulu
10	BAHÇELİEVLER	Şirintepe İlköğretim Okulu
11	BAKIRKÖY	Aybars Ak İlköğretim Okulu
12	BAŞAKŞEHİR	Prof.Dr.Ahat Andican İlk.Ok.
13	BAŞAKŞEHİR	Zihni Küçük İlköğretim Okulu
14	BAYRAMPAŞA	Mobil İlköğretim Okulu
15	BEŞİKTAŞ	Büyük Esmâ Sultan İlköğretim Okulu
16	BEYKOZ	Çavuşbaşı Ahmet Akça İlköğretim Okulu
17	BEYKOZ	Anadolukavagı Mesadet Taylan İlköğretim Okulu
18	BEYLİKDÜZÜ	Yakuplu İlköğretim Okulu
19	BEYOĞLU	Cezayirli Gazi Hasanpaşa İlköğretim Okulu
20	ÇATALCA	Ferhatpaşa İlköğretim Okulu
21	ÇEKMEKÖY	Vatan İlköğretim Okulu
22	ESENYURT	Yenikent İlköğretim Okulu
23	EYÜP	Mustafa Kemal İlköğretim Okulu
24	ESENLER	Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu
25	FATİH	Nişancı Mehmetpaşa İlköğretim Okulu
26	GAZİOSMANPAŞA	Şükrü Yemenicioğlu İlköğretim Okulu
27	KADIKÖY	Melehat Akkutlu İlköğretim Okulu
28	KADIKÖY	Osmangazi İlköğretim Okulu
29	KAĞITHANE	Zafer İlköğretim Okulu
30	KARTAL	Cevizli İlköğretim Okulu
31	KÜÇÜKÇEKMECE	Taştepe İlköğretim Okulu
32	KÜÇÜKÇEKMECE	Mimar Sinan İlköğretim Okulu

No	Semt	İlköğretim Okulunun Adı
33	MALTEPE	Kadir Has İlköğretim Okulu
34	PENDİK	Ergenekon İlköğretim Okulu
35	SANCAKTEPE	Osmangazi İlköğretim Okulu
36	SARIYER	Hatemoğlu İlköğretim Okulu
37	SİLİVRİ	Alipaşa Fethi Erkoç İlköğretim Okulu
38	SULTANGAZİ	75.Yıl İlköğretim Okulu
39	ŞİŞLİ	Resneli Niyazibey İlköğretim Okulu
40	TUZLA	Ulubatlı Hasan İlköğretim Okulu
41	ÜMRANIYE	Eşatun Cem Güney İlköğretim Okulu
42	ÜSKÜDAR	Bağlarbaşı İlköğretim Okulu
43	ÜSKÜDAR	Ata İlköğretim Okulu
44	ARNAVUTKÖY	Anafartalar İlköğretim Okulu
45	ARNAVUTKÖY	Sazlıbosna İlköğretim Okulu
46	BEYOĞLU	Namık Kemal İlköğretim Okulu
47	SARIYER	Mehmet İpgin İlköğretim Okulu
48	BEŞİKTAŞ	Özel Mef Uluslararası Okulu
49	SARIYER	Özel Evyap İlköğretim Okulu

Bu program Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir.

Katılımcı No .: Türkiye/ İstanbul/

Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi: Çocukların Evde/ Aile İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması Bilgilendirme ve Onay Formu¹

Değerli Katılımcı,

Senin yaşındaki çocuklarla çocukların fiziksel, ruhsal ve zihinsel sağlıkları ile onların yaşamını doğrudan etkileyebilecek durumları belirlemek amacıyla bir araştırma yürütüyoruz. Bu araştırma Dünya’da ve Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde yürütüldü. Şimdi, benzer bir biçimde İstanbul’da farklı semtlerdeki ilköğretim okullarında yapıyor.

Araştırmanın amacı, çocukların aile içinde tanık olduğu veya yaşadığı şiddet durumlarını görünür hale getirmek. Hiç bir çocuğun yaşamına şiddet girmemesi için yapılması gerekenler konusunda öneriler oluşturmak. Böylece çocuklara karşı her türlü şiddetin oluşmasını önlemek için hep birlikte mücadele edeceğiz.

Senden beklediğimiz bu araştırma ile ilgili sorulara cevap vermen. Sorulara senin yaşın, kaçınıcı sınıfta olduğun gibi bazı özelliklerinle ilgili bilgiler alarak başlayacağım. Ardından ailede/ evinde şiddetle ilgili bazı konularda deneyimin olup olmadığı, varsa ne sıklıkta olduğunu soracağım. Bu sorulardan bazılarında, ilgili kişi veya kişilerin cinsiyetleri, yetişkin veya çocuk olup olmadıklarını da soracağım. Yaşantılarında ilgili her bir sorudan sonra eklemek istediklerini not alacağım. Hiçbir sorunun doğru veya yanlış bir cevabı yok. Bizim öğrenmek istediğimiz senin kişisel deneyimlerin ve düşüncelerin.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğin takdirde paylaştığın tüm bilgiler, düşünceler-duygular ve öneriler bu araştırma kapsamında kullanılacak ve kimliğin tamamen gizli tutulacak. Sana, ailene veya çevrene ait herhangi bir kişisel bilginin (ad, soyad, adres vb.) başkalarıyla paylaşılmayacağı, yazılı ya da sözlü bir şekilde yayınlanmayacağı konusunda güvence veriyorum. Paylaştığın bilgiler, düşünceler-duygular ve öneriler bu araştırma kapsamında kullanılacak ve kimliğin tamamen gizli tutulacak. Bu açıdan, soruları rahatlıkla cevaplamayı rica ediyorum.

Görüşme yaklaşık bir saat sürecek. Herhangi bir soruyu cevaplamak istemediğin takdirde o soruyu geçebiliriz veya kendini iyi hissetmediğin zaman görüşmeyi hemen sonlandırabiliriz.

Görüşmeden sonra soracağın bir soru olursa, sana vereceğim iletişim bilgilerinden bize ulaşabilirsin.

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorsan **EVET kutusuna** bir ✓ işareti, kabul etmiyorsan **HAYIR kutusuna** bir ✓ işareti koymayı rica ediyorum.

“Benimle görüşme yapılmasını ve bana bir görüşme formu uygulanmasını kabul ediyorum.”

EVET HAYIR

Sormak istediğin ve senin için açık olmayan bir konu var ise, rahatlıkla sorabilirsin. Yok ise, izin verirsen görüşmeye başlamak istiyorum.

Genç Hayat Vakfı adına,
Görüşmeci

¹ Bu bilgilendirme, onay ve ekteki görüşme formu, ISPCAN tarafında geliştirilen I-CAST envanterinin, Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı kapsamında uygulanan BECAN projesiyle Türkçe’ye uyarlanan anket formu temel alınarak geliştirilmiş ve araştırma amaçları doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır.”

Çocuğa Karşı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi: Çocukların Ev/ Aile İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması Görüşme Formu

Tarih: .../.../ 2011

Görüşmeci:

Dünyanın birçok yerinde çocuklar evde, okulda, sokakta, iş yerinde ve toplumda şiddete ya da kötü muameleye maruz kalıyor. Bu, dünyanın her yerinde çocuklar için önemli bir sorun. Şimdi senden, senin ev içinde bazı durumları yaşayıp yaşamadığını ve varsa sana karşı yöneltilen şiddetle ilgili deneyimlerini benimle paylaşmanı rica ediyorum. Bu sorulara geçmeden önce senin hakkında birkaç sorum var.

Katılımcı Hakkında Temel Bilgiler

1. Cinsiyetin nedir?

- Kız
 Erkek

2. Doğum yılın?

3. Devam etmekte olduğun okul ve kaçınıcı sınıfta okuyorsun?: Okul: _____ Sınıf: _____

4. Okulda hiç sene kaybettin mi?

- Hayır
 Evet → Kaç defa?

5. Annen ve baban birlikte mi yaşıyorlar?:

- Evli
 Ayrılmış/ Boşanmış
 Evlenmemiş
 Dul (bir ebeveynin ölmesi)
 Cevap vermek istemiyorum
 Bilmiyorum

6. Evde kimlerle birlikte yaşıyorsun?

- Baba Anne
 Üvey baba (annemin eşi) Üvey anne (Babamın eşi)
 Babaanne Anneanne
 Babanın babası Annenin babası
 Erkek kardeş(ler) Kız kardeş(ler)
 Diğer Akraba(lar) Kimler? _____
 Akraba olmayan diğer kişi(ler) Kim? _____

7. Kardeşlerin varsa yaşları;

Kız kardeş(ler)in yaşları: _____
Erkek kardeş(ler)in yaşları: _____

8. Evde/ Ailende kendini güvende hissediyor musun?

Her zaman	Genellikle	Bazen	Asla
☐	☐	☐	☐

9. Evde/ Ailenle birlikte olmaktan hoşlanırs mısın?

Her zaman	Genellikle	Bazen	Asla
☐	☐	☐	☐

ÇOCUĞUN EVDE/ AİLE İÇİNDEKİ ŞİDDET DENEYİMLERİ

Görüşmemizde **evde, yani aile içinde** çocukların karşılaşma olasılıkları bulunan durumlarla ilgili deneyimlerini öğrenmek istiyoruz. Bilgilendirme sırasında konuştuğumuz gibi bu çalışma benzer bir biçimde, dünyanın birçok bölgesinde yapıldı. Çocuklara yaşamış olabilecekleri deneyimler soruldu. Böylelikle, insanlar çocukların güvenliğini korumak için neler yapmaları ve nelere dikkat etmeleri gerektiğini öğrendiler.

Yetişkinlerin çocuklara ve ergen kişilere karşı yapmış oldukları; bazen onların evlerinde (**ailelerinde**) kendilerini zarar görmüş, rahatsız, üzgün veya korkmuş hissettirebiliyor. Birazdan sana **geçen yıl (yani, geçtiğimiz 12 ay boyunca) ya da sen daha küçükken** başına gelme olasılığı olan olaylarla ilgili sorular soracağım.

Bu sorular cevaplanması zor ya da tuhaf gelebilir. Fakat her bir soru, çocukların yaşadığı durumları öğrenebilmemiz için son derece önemli. Sorulara cevap verirken, geçen yılı ve/veya daha öncesini düşünerek cevap vermeni istiyoruz. Bu bir test değil. Burada doğru veya yanlış cevaplar yok, sadece yaşadıklarınla ilgili hatırladıklarını söylemeni bekliyorum. Kendini rahatsız hissettiğin an ara verebiliriz veya devam etmeyebilirsin. Tekrar hatırlatmak isterim ki verdiğin yanıtların seninle ilgili olduğunu asla kimse bilmeyecek. Hazırsan sorulara devam edeceğim.

A. ÇOCUĞUN EVDE/ AİLE İÇİNDE ŞİDDETE TANIKLIK ETME DURUMU

Kimi zaman, **çocuklar ve gençler (ergenler) büyürken, yakın çevresindeki kişilerin (anne-baba/ üvey anne-baba/ evlat edinen anne-baba/ bakıcı/ ağabey/ teyze ve amca ya da kız kardeş/ kuzen) onlara, kendilerini rahatsız hissettirecek hatta korkutacak şekilde davrandıklarını görürler. Geçtiğimiz yıl (ya da sen daha küçükken):**

10. Eviden bir kişi, alkol ve/veya uyuşturucu kullandıktan sonra seni korkutacak şekilde davrandı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

11. Evinde senin korkmana neden olacak şekilde bağırın ve birbirleriyle tartışan **yetişkinler** gördün mü?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

12. Evinde fiziksel olarak birbirine zarar veren (vurmak, tokat atmak, yumruklamak gibi) **yetişkinler** gördün mü?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

13. Evinde, evin içindeki başka birini yaralayacak ya da korkutacak şekilde bıçak, silah, sopa, taş kullanan birini gördün mü?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

B. ÇOCUĞUN EVDE/ AİLE İÇİNDE DUYGUSAL ŞİDDET YAŞANTISI/ DENEYİMİ

Kimi zaman, çocuklar ve gençler (ergenler) büyürken, çevresindeki kişiler onları utandıracak, sıkıntıya sokacak davranışlarda bulunur ya da sözler söylerler. Geçtiğimiz yıl, aileden biri ya da senin evinde yaşayan;

14. Biri/ birileri sana yüksek sesle ve saldırganca bağırdı, çağırdı ya da çığlık attı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

14.a. Eğer olduysa, kimdi/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

15. Biri/ birileri sana aptal, tembel ya da benzeri kötü sözler söyleyerek aşağıladı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

15.a. Eğer olduysa, kimdi/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

16. Biri/ birileri konuşmanı, kendini ifade etmeni engelledi veya reddetti mi (Seni görmezden geldi mi)?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

16.a. Eğer olduysa, kimdi/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Ekleme istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

17. Biri/ birileri cep harçlığın ya da benzer bir biçimde ihtiyaçlarını karşılayabileceğin olanakların elinden aldı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Ekleme istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

17.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Ekleme istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

18. Biri/ birileri sevdiğin bir şeyi yasakladı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Ekleme istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

18.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Ekleme istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

19. Biri/ birileri evden dışarı çıkmanı yasakladı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Ekleme istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

19.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

20. Biri/ birileri senin iznin olmadan, günlüğünü, mesajlarını ya da e-postalarını okudu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

20.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

21. Biri/ birileri senin iznin olmadan çantayı, çekmecelerini, ceplerini karıştırdı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

21.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

22. Biri/ birileri kendini küçük düşürülmüş hissedecek şekilde diğer çocuklarla karşılaştırdı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

22.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

23. Biri/ birileri seni diğer insanların önünde kasıtlı olarak çok kötü ya da aşağılanmış hissettirecek şekilde utandırdı ya da mahcup etti mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

23.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

24. Biri/ birileri keşke ölseydin ya da hiç doğmasaydın dedi mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

24.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

25. Biri/ birileri seni bırakmak ya da terk etmekle tehdit etti mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

25.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

26. Biri/ birileri seni evden atmak ya da evden uzaklaştırmakla tehdit etti mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

26.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

27. Biri/ birileri seni eve almadığı oldu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

27.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

28. Biri/ birileri sana zarar vermekle tehdit etti mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

28.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

C. ÇOCUĞUN EVDE/ AİLE İÇİNDE DİĞER ÇOCUKLAR TARAFINDAN GÖRDÜĞÜ ŞİDDET

Kimi zaman, seninle aynı evde yaşayan senin yaşındaki çocuklar ve gençler de oldukça kaba olabiliyor, seni utandırıp, mahcup edebiliyorlar ve genellikle sana kendini kötü hissettirebiliyorlar. Geçtiğimiz yıl:

29. Evdeki başka bir çocuk tarafından itilip kakılıp (dalga geçilme, utandırılma) bu yüzden kendini mutsuz ya da kötü hissettin mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

D. ÇOCUĞUN EVDE/ AİLE İÇİNDE İHMAL EDİLME YAŞANTISI/ DENEYİMİ

Kimi zaman, çocuklar büyürken, onların bakımından sorumlu kişiler (örneğin anne-baba/ üvey anne-baba/ evlat edinen anne-baba/ bakıcılar/ teyzeler ve amcalar) çocuklarla tam olarak ilgilenmiyor veya nasıl ilgileneceğini bilmiyorlar. Böyle durumlarda çocukların sağlıklı büyümek için ihtiyaçları karşılanamıyor... Geçtiğimiz yıl hiç böyle bir şey başınıza geldi mi?

30. Herkese yetecek kadar olduğu halde, cezalandırılmak amacıyla aç veya susuz kaldığını hissettin mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

31. İsteğin dışında kirli, yırtık ya da mevsime uygun olmayan giysiler giydiğin oldu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

32. Hastalandığında veya yaralandığında birinin seninle ilgilenmediği oldu mu? Mesela, ağrın olduğunda doktora götürülmek ya da ihtiyacın olan ilaçların verilmemesi gibi.

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

33. Evde/ aile içinde bir yetişkinin seninle ilgilenmemesi sebebiyle bir yerini incittiğin ya da yaralandığın oldu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

34. Evde/ aile içinde seninle ilgilenilmediğini hissettiğin oldu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

35. Evde/ aile içinde kendini önemsiz hissettiğin oldu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

36. Evde/ aile içinde en çok ihtiyacın olduğu anda, birinin sana yardım etmediğini, desteklemediğini, seninle ilgilenmediğini hissettin mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

E. ÇOCUĞUN EV/ AİLE İÇİNDE FİZİKSEL ŞİDDET YAŞANTISI/ DENEYİMİ

Kimi zaman, yetişkinler çocuklara ve gençlere fiziksel olarak zarar verebilirler. Kendini düşündüğünde, geçen sene veya öncesinde, aیلenden herhangi;

37. Biri/ birileri seni itti ya da tekmeledi mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

37.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

38. Biri/ birileri elbiselerinin ya da vücudunun bir kısmını zorla çekiştirip seni sarstı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum		☐	

38.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

39. Biri/ birileri sana tokat attı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum		☐	

39.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

40. Biri/ birileri kafana ya da ensene elle vurdu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum		☐	

40.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

41. Biri/ birileri kalçana elle vurdu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

41.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

42. Biri/ birileri sana sopa, süpürge, baston ya da kemer gibi şeyle vurdu mu?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

42.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

43. Biri/ birileri bir nesne ya da yumrukla sana arka arkaya vurdu mu? (dövmek, hırpalamak)

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

43.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

44. Biri/ birileri seni herhangi bir şekilde boğmaya çalıştı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

44.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

45. Biri/ birileri seni sıcak su veya ateşle yaktı mı ya da haşladı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum		☐	

45.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

46. Biri/ birileri seni küçük bir yere ya da karanlık bir odaya kilitledi mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum		☐	

46.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

47. Biri/ birileri seni bir yere bağladı ya da zincirledi mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum		☐	

47.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

48. Kulağını çaktı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

48.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

49. Biri/ birileri saçını çaktı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

49. a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

50. Biri/ birileri seni çimdikledi mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

50.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

51. Biri/ birileri seni ağır bir yük taşımaya, taşıdığıyla seni ayakta tutmaya ya da ceza olarak bir egzersiz (hareket) yapmaya zorladı mı?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu		☐	
Cevap vermek istemiyorum		☐	

51.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

52. Biri/ birileri bıçakla ya da silahla tehdit edildin mi?

Geçen yıl içinde (önceki 12 ay)	Birçok kez	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
	Bazen	☐	
	Hiçbir zaman	☐	
Geçen yıl olmadı, fakat bu daha önce olmuştu	☐		
Cevap vermek istemiyorum	☐		

52.a. Eğer olduysa, kim/ kimlerdi?: (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Yetişkin Erkek	☐	Eklemek istediğin bir şey var mı?
Yetişkin Kadın	☐	
Çocuk/Ergen Erkek	☐	
Çocuk/Ergen Kız	☐	

F. ÇOCUĞUN EVDEKİ/AİLE İÇİNDEKİ DİĞER ŞİDDET DENEYİMLERİ

53. Evde incitilmek, kırılmak, canının yanması ile ilgili sana sormadığımız başka deneyimlerin var mı?
Varsa anlatabilir misin?

G. ÇOCUĞUN, ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNERİLERİ

54. Çocuklara karşı uygulanan şiddeti önlemek için önerilerin var mı?

H. ÇOCUĞUN GÖRÜŞMEYLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELERİ

55. Görüşme sırasında soruları cevaplamakta zorlandın mı?

- Evet Hayır → 56. soruya geçin

55. a. Eğer evetse, cevaplanmasını zor bulduğun konu/soru hangisiydi?

56. Görüşme sırasında anlamadığın bir açıklama, soru veya konu oldu mu?

Evet Hayır → 57. soruya geçin

56. a. Eğer evetse, bu neydi?

57. Başınıza gelenlerle ilgili tamamen açık olmak zor muydu?

Evet Hayır → 58. soruya geçin

57.a. Evetse, neden?

58. Yaşadıklarına veya görüşme ile ilgili söylemek istediğin başka bir şey var mı?

Araştırmaya verdiğin destek ve katılımın için teşekkür ederiz.

Sonlandırma: “Bu sorular dünyanın her yerindeki çocukları güvende tutmaya katkıda bulunmak için çok önemlidir. Bu soruların çoğu çocukları üzebilir ya da başına gelenleri konuşmak isteyeceği birilerini aramalarına sebep olabilir. Eğer başına gelenlerle ilgili konuşmak istersen rehberlik öğretmeninle konuşmanı önereceğim. Veya sonradan **Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı: 0212 656 96 96 – 0549 656 96 96** no’lu telefonu arayabilirsin”.

Görüşmecinin notları:

GENÇ HAYAT VAKFI

Cumhuriyet Mah. Arabayolu Cad.
Görkem Çıkmaşı 2/1
Tarabyaüstü/İstanbul

T. 0212 277 46 51 - 212 277 53 23
F. 0212 323 42 89

www.genchayat.org